

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, Α.Μ.: 0812Μ003

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ HORIZON 2020 ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝ ΜΕΛΟΣ ΔΕΠ: ΟΛΓΑ ΓΙΩΤΗ –ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΟΛΓΑ ΓΙΩΤΗ –ΠΑΠΑΔΑΚΗ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΡΟΒΟΛΗΣ,
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΧΡΙΣΤΟΦΑΚΗΣ

Περιεχόμενα	
-Εισαγωγή	6
-Horizon 2020	9
-Τα προγραμματικά τμήματα του Horizon 2020	9
-Η επιστήμη της αριστείας	9
Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας	10
Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες	11
Δράσεις Marie-Sklodowska Curie	12
Ευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών υποδομών	12
-Βιομηχανική Ηγεσία	13
-Υπεροχή στις ευρείας εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες	14
-Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών	14
Κύρια χαρακτηριστικά του προγράμματος εργασίας	15
-Νανοτεχνολογίες, προηγμένα υλικά, προηγμένη κατασκευή, μεταποίηση και βιοτεχνολογία ..	15
-Διάστημα	16
-Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου	16
Όργανα	17
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	17
-Καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις	18
-Οι κοινωνικές προκλήσεις	19
-Υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευημερία	19
Εξατομίκευση της υγείας και της περιθαλψης	20
-Επισιτιστική ασφάλεια, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, θαλάσσια και ναυτιλιακή έρευνα, έρευνα εσωτερικών υδάτων και βιοοικονομία	21
Γεωργία και δασοκομία	21
Ο τομέας των γεωργικών ειδών διατροφής για μία ασφαλή και υγιεινή διατροφή	21
Υδροβίοι πόροι διαβίωσης και θαλάσσια έρευνα	22
Βιολογικές βιομηχανίες	22

-Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια	22
Ενεργειακή αποδοτικότητα	23
Τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα	23
Έξυπνες πόλεις και κοινότητες	23
Οδηγός πολιτικής	24
-Έξυπνες, οικολογικές και ενοποιημένες μεταφορές	24
-Δράση για το κλίμα, το περιβάλλον, την αποδοτικότητα των πόρων και των πρώτων υλών	25
-Η Ευρώπη σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο-χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμες και στοχαστικές κοινωνίες	26
-Ασφαλείς κοινωνίες-προστασία της ελευθερίας και της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της	27
-Η διάδοση της αριστείας και η διεύρυνση της συμμετοχής	28
-Επιστήμη με και για την κοινωνία	28
-Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας	29
-European Union’s Cohesion Policy for the period 2014-2020	30
-Η ανάγκη προσαρμογής της πολιτικής συνοχής στις επικρατούσες σήμερα συνθήκες	30
-Η πολιτική συνοχής, η εξυπηρέτηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η έξυπνη εξειδίκευση	31
-Οι διαστάσεις της Συνοχής και η στήριξη της Ευρωπαϊκής ιδέας	32
-Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην Ευρωπαϊκή συνοχή και οι δυνατότητες της Πολιτικής Συνοχής να επιδράσει στην αντιστροφή τους	33
-Οι κύριες προτεραιότητες της πολιτικής συνοχής	33
-Μία νέα πολιτική συνοχής για απασχόληση και ανάπτυξη στην Ευρώπη	34
-Έρευνα και καινοτομία	34
-Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών	36
-Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων	37
-Στήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα	38
-Πολιτική συνοχής 2014-2020: ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη	39
Επενδυτικές προτεραιότητες ρυθμισμένες να διευκολύνουν την αντιμετώπιση αστικών προκλήσεων	40
Χρηματοοικονομικά εργαλεία	40
Καινοτόμες αστικές δράσεις	40

Ενισχυμένη δικτύωση	40
Τα πρακτικά αποτελέσματα	41
-Εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση	41
-Ο στόχος και το σκεπτικό της πολιτικής	42
-Το οικονομικό σκεπτικό.....	43
Τα πρακτικά αποτελέσματα	44
-Χρηματοοικονομικά εργαλεία στην πολιτική συνοχής 2014-2020	45
-Χαρακτηριστικά του νέου προγραμματικού πλαισίου	45
-Μία σειρά νέων επιλογών υλοποίησης	46
-Σαφείς κανόνες δημοσιονομικής διαχείρισης	47
-Εκσυγχρονισμένη υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο της υλοποίησης	47
Τα πρακτικά αποτελέσματα	48
-Διασφαλίζοντας την ορατότητα της πολιτικής συνοχής: κανόνες ενημέρωσης και επικοινωνίας 2014-2020	48
Η υιοθέτησή τους	49
-Ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	51
Ο στόχος της ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	52
Η χρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία	52
-Ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση	53
Ο στόχος	53
Οι προτάσεις	53
Καθορισμένη περιοχή και ολοκληρωμένη εδαφική στρατηγική ανάπτυξης	54
Δέσμη δράσεων προς υλοποίηση	54
Τα οφέλη	55
-Απλούστευση της νέας πολιτικής συνοχής	55
Ο τρόπος επίτευξης της απλούστευσης	56
Οι προτάσεις της Επιτροπής	56
-Συμβουλές της Επιτροπής για διατήρηση της απλούστευσης	58
-Συμπεράσματα, προοπτικές και προτάσεις	59
-Πηγές βιβλιογραφίας	61

-Εισαγωγή.

Η υιοθέτηση της ονομαζόμενης στρατηγικής της Λισαβόνας το 2000, δηλαδή πριν από το ξέσπασμα της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ήταν το αποτέλεσμα της διαπίστωσης ότι η επέκταση της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης σε συνδυασμό με την αυξανόμενη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού θα είχε ως συνέπεια τον περιορισμό του επιπέδου ευημερίας που η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε έως τότε επιτύχει. Το ξέσπασμα της κρίσης είχε ως αποτέλεσμα την επιδείνωση του ήδη υφιστάμενου χάσματος οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ των πιστωτριών χωρών του βορρά αφενός και των χωρών της ευρωπαϊκής περιμέτρου αφετέρου, καθώς και τη δημιουργία φόβων για την επιβίωση της ευρωζώνης, ιδίως εάν αναλογιστούμε το περιβάλλον αύξησης της κερδοφορίας των πιστωτριών χωρών του βορρά και παράλληλης στασιμότητας ή και αδυναμίας πληρωμών των χωρών του νότου που δημιουργήθηκε. Εκτός αυτού, η αντιμετώπιση της κρίσης χρέους μέσω της πολιτικής λιτότητας αύξησε την απόσταση στο επίπεδο της ανάπτυξης μεταξύ των χωρών του νότου και των αντίστοιχων χωρών του βορρά.

Με βάση τα ανωτέρω, βγαίνει το συμπέρασμα πως η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται αντιμέτωπη αφενός με την διογκούμενη παρουσία των αναπτυσσόμενων χωρών ως συνέπεια της παγκοσμιοποίησης και αφετέρου με την επιμονή της χρηματοπιστωτικής κρίσης η οποία τείνει να υπονομεύει τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ενώ παράλληλα η γήρανση του πληθυσμού της Ευρώπης εμφανίζεται ως πρόβλημα του οποίου οι συνέπειες δεν θα παραμείνουν για πολύ αφανείς. Τα δεδομένα αυτά, μαζί με την άνευ προηγουμένου αύξηση του διεθνούς ανταγωνισμού, επιβάλλουν μία «αλλαγή πορείας» ώστε τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μπορέσουν να αποφύγουν την διαφαινόμενη υποβάθμιση σε «παίκτη» δεύτερης κατηγορίας στη διεθνή σκηνή. Μάλιστα, οι ανεπαρκείς επιδόσεις της προηγούμενης στρατηγικής της Λισαβόνας οδήγησαν στην αντικατάστασή της από την ονομαζόμενη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Να σημειώσουμε σε αυτό το σημείο ότι η τεχνολογία, η έρευνα, η εκπαίδευση και ιδιαίτερα η καινοτομία, με την έννοια της χρήσης της γνώσης για παραγωγή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών, αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την αύξηση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας μίας οικονομίας και για αυτόν τον λόγο θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε αυτούς τους τομείς. Ειδικότερα, όσον αφορά τα κράτη μέλη της Νομισματικής Ένωσης τα οποία δεν έχουν τη δυνατότητα εξωτερικής υποτίμησης για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους, η ενίσχυση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας πρέπει να αποτελέσουν το κύριο ζητούμενο. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες, η υιοθέτηση του προγράμματος Horizon 2020 αποτελεί την έμπρακτη απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επιλογή ενίσχυσης της έρευνας και της καινοτομίας ως μοχλού ανάπτυξης.

Εκτός των προηγούμενων, η παγκόσμια διάσταση των αγορών και η περιορισμένη εμβέλεια των κυβερνήσεων αποτελεί ένα συνδυασμό που δημιουργεί δυσχέρειες στην επίλυση των διάφορων αναφευομένων προβλημάτων, έχοντας σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα την τρέχουσα επική κρίση στο επίκεντρο της οποίας βρίσκεται η χρηματοπιστωτική παγκοσμιοποίηση. «Μεταξύ των διαφορετικών συνεπειών της παγκοσμιοποίησης είναι η

ανάδυση ενός νέου πολυπολικού παγκόσμιου μοντέλου, στο πλαίσιο του οποίου η επίδραση της δύσης στις παγκόσμιες υποθέσεις φαίνεται ότι βαίνει μειούμενη» [Παπαδάκη (2012), η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και η έναρξη μίας πορείας από-ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης]. Έτσι, η διαπίστωση της ανεπάρκειας του κράτους στην εποχή της παγκοσμιοποίησης δεν οδηγεί στην κατάργησή αλλά στην υπέρβασή του, έτσι ώστε να δημιουργηθούν συλλογικότητες περισσότερο ικανές να αντιμετωπίσουν τα αναφερόμενα προβλήματα. «Οι διαφορές ανάπτυξης, εκτός του ότι αποτελούν αιτία έκρηξης χρεών, λειτουργούν και ως διασπαστικός παράγων της ευρωπαϊκής ενοποίησης» [Παπαδάκη (2012), η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και η έναρξη μίας πορείας από-ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης]. Μπορούμε να ισχυριστούμε ακόμη πως η αναδίπλωση στο εθνικό πλαίσιο είναι κατά κύριο λόγο συνάρτηση των αντιτιθέμενων συμφερόντων των διαφορετικών κρατών-μελών της Ένωσης. Έτσι, η ετερογένεια των κρατών μελών ως συνέπεια της επίδρασης της ιστορίας και της γεωγραφίας, αλλά και των διαδοχικών διευρύνσεων, έχει ως αποτέλεσμα διαφοροποιημένη ικανότητα ενσωμάτωσης στην Ένωση για κάθε κράτος. Επιπλέον, η αντιμετώπιση των πλέον αδύναμων κρίκων με τη λογική της απόδοσης ευθυνών για την αποτυχία τους όχι μόνο δεν προσδίδει ενότητα και δυναμική στο σύστημα, αλλά αντίθετα επιτείνει την ανάδειξη των τάσεων αναδίπλωσης στο εθνικό πλαίσιο και αποστερεί από την Ένωση την ίδια τη φιλοσοφία της ύπαρξής της.

Όσον αφορά την τρέχουσα χρηματοπιστωτική κρίση, είναι κάτι παραπάνω από εμφανές πως έχει αναδείξει τη δυσχερή θέση ορισμένων χωρών έναντι κάποιων άλλων κάνοντας φανερό τη μη ισορροπημένη χάραξη της πολιτικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Συγκεκριμένα, οι χώρες της περιμέτρου της Ένωσης, δηλαδή η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία ήταν σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τις χώρες του κέντρου ήδη πριν από τη δημιουργία του κοινού νομίσματος και μάλιστα είχαν χαρακτηριστεί ως ‘‘χώρες συνοχής’’, εξαιτίας του ότι ήταν οι αρχικοί μόνοι αποδέκτες των χρηματοδοτήσεων του Ταμείου Συνοχής λόγω του χαμηλότερου αναπτυξιακού επιπέδου τους. «Με την ένταξή τους στην ευρωζώνη έχασαν τα αναγκαία εργαλεία γεφύρωσης της ανταγωνιστικότητας, των ελλειμμάτων και του κόστους δανεισμού, διατηρώντας μόνο τη δυνατότητα να περιορίσουν την εγχώρια ζήτηση μέσω περικοπής μισθών και περιορισμού του ρόλου του δημόσιου τομέα» [Παπαδάκη (2012), η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και η έναρξη μίας πορείας από-ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης]. Δηλαδή, με την εισαγωγή του ευρώ συντελέστηκε μία υποβάθμιση ορισμένων κρατών χωρίς αυτό να γίνει άμεσα φανερό.

Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να αγνοούμε το γεγονός πως η επιδίωξη ταυτόχρονης επίτευξης πλεονασμάτων δεν είναι εφικτή εφόσον τα πλεονάσματα του ενός μέλους ενός συστήματος αποτελούν τα ελλείμματα του άλλου. Με άλλα λόγια, η ταυτόχρονη επιδίωξη όλων των κρατών να επιτύχουν εμπορικά πλεονάσματα μειώνει τις συνθήκες που επιτρέπουν κοινή ανάπτυξη. Η συγκεκριμένη πολιτική λιτότητας που αναφέραμε και εφαρμόζεται επιτυχώς από τη Γερμανία μάς έχει οδηγήσει στη διαπίστωση ότι υπάρχει ένας δυϊσμός ανάμεσα στις χώρες του βορρά και του νότου της Ευρώπης, ο οποίος συνεπάγεται

θετικά αποτελέσματα για τις βόρειες χώρες και αρνητικά για τις νότιες. Αναμφίβολα, λόγω γεωγραφικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών ο «βορράς» θα είναι πάντα «βορράς» και ο «νότος» πάντα «νότος», δηλαδή θα υπάρχουν για πάντα διαφορές στον τρόπο αντίληψης και στον τρόπο αφομοίωσης των αλλαγών που συντελούνται σε πολλούς τομείς της ζωής των κατοίκων του βορρά και του νότου αντίστοιχα. Ωστόσο, αυτό που είναι αρνητικό και σχετίζεται με την τρέχουσα οικονομική κρίση είναι τα συνεχή οφέλη των χωρών του βορρά, όπως η Γερμανία, σε βάρος των αντίστοιχων χωρών του νότου, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία.

«Όπως φάνηκε από την αρχική αντιμετώπιση της κρίσης, η πλειοψηφία των προτεινόμενων μέτρων αφορά ενίσχυση της πειθαρχίας χωρίς να αυξάνεται ταυτόχρονα ο προβληματισμός για την επιβίωση των ασθενέστερων μεταξύ των εταίρων και επομένως και της Ένωσης συνολικά» [Παπαδάκη (2012), η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και η έναρξη μίας πορείας από-ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης]. Επομένως, αναφερόμαστε σε μία προσέγγιση που έχει υποταχθεί στις προειλημμένες αποφάσεις που αναφέρονται στη δημοσιονομική πειθαρχία, στους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και στην ανταγωνιστικότητα προς τις παγκόσμιες αγορές. Έτσι, γεννάται εύλογα ένα ερώτημα σχετικά με το δικαίωμα πρόταξης της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας εις βάρος της ευρωπαϊκής συνοχής και επίσης άλλο ένα σχετικά με τη δημοκρατική νομιμοποίηση των αποφάσεων που έχουν ληφθεί. Ο σχετικός προβληματισμός επιβεβαιώνεται και από τη δημιουργία διακρατικών θεσμών και από την αποδυνάμωση των υπερεθνικών.

Οι μέχρι στιγμής προτεινόμενες λύσεις όπως έχουμε αναφέρει δεν φαίνονται επαρκείς για να αντιμετωπίσουν τις τρέχουσες προκλήσεις, ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να συνεχίσει να διαθέτει ισχυρή παρουσία στη διεθνή σκηνή. «Η Ένωση δεν επεδίωξε ποτέ να εξαναγκάσει τους διεθνείς εταίρους της να ακολουθήσουν τις δικές της επιλογές, επεδίωκε όμως τον επηρεασμό τους μέσω του παραδείγματος και της διεθνούς ακτινοβολίας που διέθετε λόγω των δημοκρατικών απόψεων και συμπεριφορών και λόγω του κοινωνικού μοντέλου που είχε υιοθετήσει» [Παπαδάκη (2012), η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και η έναρξη μίας πορείας από-ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης]. Παρόλα αυτά, η επιβεβλημένη λιτότητα καταλύει το κοινωνικό κράτος στις χώρες που υφίστανται τις επιταγές της και βάζει αμφιβολίες στο δημοκρατικό μοντέλο της Ένωσης διότι η δημοκρατία δεν αφήνει κενά ως προς τη δημοκρατική νομιμότητα των επιλογών της και ως προς την αλληλέγγυα αντιμετώπιση των εταίρων. Μάλιστα, στη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης όπου η αποτελεσματική διακυβέρνηση των μεμονωμένων κρατών καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη, η επιβίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία για το σύνολο των μελών της. Συνεπώς, καθίσταται απαραίτητη μία μεγάλη αλλαγή πολιτικής στην Ευρώπη και πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτήν την κατεύθυνση θα διαδραματίσει το καινοτομικό πρόγραμμα Horizon 2020.

-Horizon 2020.

Το Horizon 2020 αποτελεί το μεγαλύτερο πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει λάβει χώρα ποτέ καθώς σχεδόν 80 δισεκατομμύρια ευρώ από τη χρηματοδότησή του διατίθενται για περίπου 7 χρόνια, δηλαδή από το 2014 έως και το 2020, χωρίς να λάβουμε υπόψη τις ιδιωτικές επενδύσεις που αυτά τα χρήματα θα προσελκύσουν. Υπόσχεται επίσης περισσότερες καινοτομίες, ανακαλύψεις και παγκόσμιες πρωτιές λαμβάνοντας μεγάλες ιδέες από τα εργαστήρια, οι οποίες εν συνεχεία μεταφέρονται στην αγορά. Επιπλέον, το συγκεκριμένο πρόγραμμα στην ουσία είναι το χρηματοδοτικό μέσο για την εφαρμογή της Ένωσης Καινοτομίας, η οποία αποτελεί μία εμβληματική πρωτοβουλία της στρατηγικής 'Ευρώπη 2020' που αποσκοπεί στη διασφάλιση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης.

Εκτός των προηγούμενων, το πρόγραμμα Horizon 2020 έχει την πολιτική υποστήριξη των ηγετών της Ευρώπης και των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, διότι θεωρείται σαν ένα μέσο για την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Άλλωστε, αποτελεί κοινή άποψη ότι η έρευνα αποτελεί επένδυση για το μέλλον μας και έτσι την έθεσαν στο επίκεντρο του σχεδίου της ΕΕ, ώστε να επιτευχθεί έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και απασχόληση. «Με τη σύζευξη της έρευνας και της καινοτομίας, το Horizon 2020 βοηθά σε αυτήν την κατεύθυνση με την έμφαση που δίνει στην επιστήμη της αριστείας, στη βιομηχανική υπεροχή και στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Σαν κύριος στόχος έχει τεθεί η εξασφάλιση ότι η Ευρώπη παράγει παγκόσμιας κλάσης επιστήμη, καταργεί τα εμπόδια στην καινοτομία και ακόμη καθιστά ευκολότερη τη συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, με σκοπό να προωθηθεί η καινοτομία.

Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός πως το Horizon 2020 είναι ένα πρόγραμμα ανοικτό σε όλους με μια απλή δομή που μειώνει τη γραφειοκρατία και το χρόνο, έτσι ώστε όλοι οι συμμετέχοντες να επικεντρώνονται σε αυτό που είναι πραγματικά σημαντικό. Επίσης, η συγκεκριμένη προσέγγιση εξασφαλίζει πως νέα έργα αρχίζουν να πραγματοποιούνται γρήγορα κι έτσι επιτυγχάνονται ταχύτερα αποτελέσματα. Ωστόσο, το προγραμματικό πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία θα πρέπει να συμπληρωθεί με περαιτέρω μέτρα για την ολοκλήρωση και την περαιτέρω ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Αυτά τα επιπλέον μέτρα θα στοχεύουν στην άρση των φραγμών για τη δημιουργία μίας πραγματικής ενιαίας αγοράς για τη γνώση, την έρευνα και την καινοτομία.

-Τα προγραμματικά τμήματα του Horizon 2020.

-Η επιστήμη της αριστείας.

Οι δραστηριότητες στο πλαίσιο αυτού του άξονα στοχεύουν στην ενίσχυση και επέκταση της αριστείας της επιστημονικής βάσης της Ένωσης και στην παγίωση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, προκειμένου να καταστεί το σύστημα έρευνας και καινοτομίας

της Ένωσης πιο ανταγωνιστικό σε παγκόσμια κλίμακα. Ο πυλώνας της συγκεκριμένης επιστήμης έχει τέσσερις κύριους στόχους:

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ) θα προσφέρει ελκυστική και ευέλικτη χρηματοδότηση ώστε να επιτρέψει σε ταλαντούχους και δημιουργικούς μεμονωμένους ερευνητές και στις ομάδες τους να συνεχίσουν τα πιο υποσχόμενα πεδία στα όρια της επιστήμης, στη βάση του ανταγωνισμού στο επίπεδο της Ένωσης.

2. Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες θα ενισχύσουν τη συνεργατική έρευνα με σκοπό την επέκταση της ικανότητας της Ευρώπης για προηγμένες καινοτομίες που αλλάζουν τα πρότυπα. Επίσης, θα προωθήσουν την επιστημονική συνεργασία μεταξύ επιστημονικών κλάδων σε ριζικά νέες ιδέες υψηλού κινδύνου και θα επιταχύνουν την ανάπτυξη των πολλά υποσχόμενων νεοεμφανιζόμενων πεδίων της επιστήμης και της τεχνολογίας, καθώς και της πανευρωπαϊκής διάρθρωσης των αντίστοιχων επιστημονικών κοινοτήτων.

3. «Οι δράσεις Marie Skłodowska-Curie θα παρέχουν άριστη και καινοτόμο κατάρτιση στην έρευνα καθώς και ελκυστικές ευκαιρίες σταδιοδρομίας και ανταλλαγής γνώσεων μέσω της διασυνοριακής και διατομεακής κινητικότητας των ερευνητών, ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι στην αντιμετώπιση των τρεχουσών και μελλοντικών κοινωνικών προκλήσεων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

4. Οι ερευνητικές υποδομές συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών υποδομών θα αναπτύξουν ευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές για το 2020 και έπειτα, θα προωθήσουν το καινοτόμο δυναμικό και το ανθρώπινο κεφάλαιό τους, καθώς και θα το συμπληρώσουν αυτό με τη σχετική πολιτική της Ένωσης και τη διεθνή συνεργασία.

«Μαζί, οι στόχοι αυτοί αποτελούν ένα ισχυρό και ισορροπημένο σύνολο των δραστηριοτήτων που, σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, καλύπτουν όλο το εύρος των αναγκών της Ευρώπης όσον αφορά την προηγμένη επιστήμη και τεχνολογία» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Έτσι, φέρνοντάς τους όλους μαζί σε ένα ενιαίο πρόγραμμα θα μπορούν να λειτουργούν με μεγαλύτερη συνοχή και με έναν ορθολογικό, απλοποιημένο και πιο επικεντρωμένο τρόπο, διατηρώντας παράλληλα τη συνέχεια που είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της αποτελεσματικότητάς τους. Επιπρόσθετα, οι συγκεκριμένες δραστηριότητες στοχεύουν στην οικοδόμηση ικανοτήτων σε μακροπρόθεσμη βάση δίνοντας έμφαση στην επόμενη γενιά της επιστήμης, της τεχνολογίας, των ερευνητών και των καινοτομιών και στη στήριξη των ανερχόμενων ταλέντων όχι μόνο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις συνδεδεμένες χώρες με αυτή, αλλά από ολόκληρο τον κόσμο. Όσον αφορά την ευρωπαϊκή επιστημονική κοινότητα, είναι εκείνη που θα διαδραματίσει ισχυρό ρόλο στον καθορισμό των προσανατολισμών της έρευνας που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας.

«Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας υποστηρίζει την έρευνα αιχμής, διεπιστημονικές προτάσεις και πρωτοποριακές ιδέες, σε νέα και αναδυόμενα πεδία που εισάγουν αντισυμβατικές και καινοτόμες προσεγγίσεις» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Η αποστολή του συγκεκριμένου συμβουλίου είναι να ενθαρρύνει την υψηλότερη ποιότητα της έρευνας στην Ευρώπη μέσω ανταγωνιστικής χρηματοδότησης και υποστήριξης της έρευνας αιχμής σε βάση της επιστημονικής αριστείας. Ένας συνολικός προϋπολογισμός των 13 εκατομμυρίων και 95 χιλιάδων ευρώ είναι διαθέσιμος για την επίτευξη των στόχων, σύμφωνα με το πρόγραμμα Horizon 2020.

Μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες.

Η αποστολή των μελλοντικών και αναδυόμενων τεχνολογιών είναι πραγματικά πολύ συγκεκριμένη, δηλαδή να μετατρέψουν την άριστη επιστημονική βάση της Ευρώπης σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. «Οι μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες στο πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» θα στηρίξουν τη συνεργατική έρευνα με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη της ικανότητας της Ευρώπης για προηγμένες και παραδειγματικές αλλαγές σε θέματα καινοτομίας» [Ευρωπαϊκά και Διεθνή Προγράμματα, Επιστημονική Αριστεία]. Επιπρόσθετα, θα προωθήσουν την επιστημονική συνεργασία μεταξύ διάφορων κλάδων σε ριζικά νέες ιδέες υψηλού κινδύνου, επιταχύνοντας έτσι την ανάπτυξη στις πιο υποσχόμενες αναδυόμενες περιοχές της επιστήμης και της τεχνολογίας, καθώς και την πανευρωπαϊκή διάρθρωση των αντίστοιχων επιστημονικών κοινοτήτων.

«Οι σχετικές δράσεις αναμένεται να ξεκινήσουν ριζικά νέες γραμμές της τεχνολογίας μέσω ανεξερεύνητων συνεργασιών μεταξύ προηγμένων διεπιστημονικών τομέων και της τεχνολογίας αιχμής» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Έτσι, η ηγεσία της Ευρώπης θα κατανοήσει καλύτερα και νωρίς τους πολλά υποσχόμενους μελλοντικούς τομείς της τεχνολογίας και θα είναι σε θέση να ανανεώσει τη βάση για τη μελλοντική ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και την ανάπτυξη και ό,τι μπορεί να κάνει τη διαφορά για την κοινωνία στις δεκαετίες που έρχονται. Μάλιστα, σύμφωνα με το Horizon 2020, για τις ενέργειες για τις μελλοντικές τεχνολογίες έχει χορηγηθεί προσωρινός προϋπολογισμός περίπου 2,696 εκατομμυρίων ευρώ.

Το σχετικό πρόγραμμα έχει τρεις συμπληρωματικούς άξονες δράσης για την αντιμετώπιση των διαφορετικών μεθοδολογιών και κλιμάκων, από νέες ιδέες μέχρι μακροπρόθεσμες προκλήσεις:

- Ανοιχτές μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες, που χρηματοδοτούν έργα σχετικά με τις νέες ιδέες για ριζικά νέες τεχνολογίες του μέλλοντος, σε πρώιμο στάδιο, όταν υπάρχουν λίγοι ερευνητές που εργάζονται σε ένα θέμα του έργου. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα από νέες τεχνολογικές δυνατότητες, εμπνευσμένες από επιστήμες αιχμής, αντισυμβατικές συνεργασίες ή νέες πρακτικές της έρευνας και της καινοτομίας,
- Προληπτικές μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες, που καλλιεργούν αναδυόμενα θέματα και προσπαθούν να δημιουργήσουν μία κρίσιμη μάζα ευρωπαϊών ερευνητών σε μία σειρά από πολλά υποσχόμενα διερευνητικά θέματα. «Αυτές υποστηρίζουν τις περιοχές που δεν είναι ακόμη έτοιμες για ένταξη στους βιομηχανικούς χάρτες πορείας στην έρευνα, με σκοπό τη δημιουργία

και τη δόμηση νέων διεπιστημονικών ερευνητικών κοινοτήτων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

- Εμβληματικές μελλοντικές και αναδυόμενες τεχνολογίες που αντιστοιχούν σε 1 δισ. ευρώ και 10 χρόνια πρωτοβουλιών, όπου εκατοντάδες εξαιρετικοί ευρωπαίοι ερευνητές ενώνουν τις δυνάμεις τους για να επικεντρωθούν στην επίλυση μίας φιλόδοξης επιστημονικής και τεχνολογικής πρόκλησης, όπως στην κατανόηση του ανθρώπινου εγκεφάλου ή στην ανάπτυξη νέων υλικών του μέλλοντος, όπως το γραφένιο.

Δράσεις Marie Skłodowska-Curie.

Από τον Ιανουάριο του 2014, οι δράσεις Marie Curie έχουν μετονομαστεί σε δράσεις Marie Skłodowska-Curie (MSCA). «Βρίσκονται κάτω από τον πυλώνα της ‘‘επιστήμης της αριστείας’’ του προγράμματος Horizon 2020 και θα βραβεύσουν 6,162 εκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2014-2020» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Ο στόχος της αρμόδιας αρχής κράτους μέλους είναι να στηρίξει την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας και την κατάρτιση των ερευνητών δίνοντας έμφαση στις δεξιότητες καινοτομίας και σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους. Για το σκοπό αυτό, η αρμόδια αρχή κράτους μέλους παρέχει επιχορηγήσεις σε όλα τα στάδια της σταδιοδρομίας των ερευνητών, από υποψήφιους διδάκτορες μέχρι έμπειρους ερευνητές και να ενθαρρύνουν τη διεθνική, διατομεακή και διεπιστημονική κινητικότητα. Η αρμόδια αρχή κράτους μέλους θα γίνει το κύριο πρόγραμμα της ΕΕ για διδακτορική εκπαίδευση με χρηματοδότηση 25.000 διδακτορικών διατριβών.

«Η προικοδότηση ερευνητών με νέες δεξιότητες και ένα ευρύτερο φάσμα αρμοδιοτήτων, παράλληλα με την προαφορά ελκυστικών συνθηκών εργασίας, είναι μία κρίσιμη πτυχή της αρμόδιας αρχής κράτους μέλους» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Εκτός από την κινητικότητα μεταξύ των χωρών, η αρμόδια αρχή κράτους μέλους επιδιώκει να σπάσει τα πραγματικά και αντιληπτά εμπόδια μεταξύ των ακαδημαϊκών και άλλων τομέων, ιδιαίτερα των επιχειρήσεων. Επίσης, η αρμόδια αρχή κράτους μέλους ακολουθεί μία "bottom-up" προσέγγιση, δηλαδή τα άτομα και οι οργανώσεις που εργάζονται σε κάθε τομέα της έρευνας μπορούν να υποβάλουν αίτηση για χρηματοδότηση. Αρκετές πρωτοβουλίες μάλιστα προωθούν τη συμμετοχή της βιομηχανίας σε διδακτορική και μεταδιδακτορική έρευνα.

Ευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών υποδομών.

Οι υποδομές έρευνας γίνονται όλο και πιο πολύπλοκες και δαπανηρές, απαιτώντας συχνά την ενσωμάτωση διαφορετικού εξοπλισμού, υπηρεσιών και πηγών δεδομένων, καθώς επίσης και εκτενή διακρατική συνεργασία. «Η ευρωπαϊκή προσέγγιση των ερευνητικών υποδομών έχει σημειώσει αξιόλογη πρόοδο τα τελευταία χρόνια με την εφαρμογή του οδικού χάρτη του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Φόρουμ των Ερευνητικών Υποδομών, την ολοκλήρωση και το άνοιγμα των εθνικών ερευνητικών εγκαταστάσεων και την ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών που υποστηρίζουν τον ψηφιακό Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Επιπλέον, τα δίκτυα των ερευνητικών υποδομών σε ολόκληρη την Ευρώπη ενισχύουν τη βάση του ανθρώπινου κεφαλαίου τους, παρέχοντας κατάρτιση παγκόσμιας κλάσης σε μία νέα γενιά ερευνητών και μηχανικών και προωθώντας τη διεπιστημονική συνεργασία.

«Περαιτέρω ανάπτυξη και ευρύτερη χρήση των ερευνητικών υποδομών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Ενώ ο ρόλος των κρατών μελών παραμένει κεντρικός στην ανάπτυξη και χρηματοδότηση των ερευνητικών υποδομών, η Ένωση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη των υποδομών, στην προώθηση της δημιουργίας νέων εγκαταστάσεων, στο άνοιγμα της ευρείας πρόσβασης στις εθνικές και ευρωπαϊκές υποδομές και στη διασφάλιση ότι οι περιφερειακές, εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς πολιτικές είναι συνεπείς και αποτελεσματικές. Δεν είναι μόνο απαραίτητο να αποφευχθεί η αλληλοεπικάλυψη των προσπαθειών και να συντονιστεί και να εξορθολογιστεί η χρήση των εγκαταστάσεων, αλλά και να συγκεντρωθούν πόροι, έτσι ώστε η Ένωση να μπορέσει να αποκτήσει και να λειτουργήσει ερευνητικές υποδομές σε παγκόσμιο επίπεδο.

«Οι αποδόσεις κλίμακας και φάσματος που επιτεύχθηκαν με μία ευρωπαϊκή προσέγγιση για την κατασκευή, τη χρήση και τη διαχείριση των ερευνητικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών υποδομών, θα συμβάλουν σημαντικά στην ενίσχυση του δυναμικού της έρευνας και της καινοτομίας στην Ευρώπη» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Οι δραστηριότητες στοχεύουν στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών για το 2020 και έπειτα, στην προώθηση του καινοτόμου δυναμικού τους και του ανθρώπινου κεφαλαίου και στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τις ερευνητικές υποδομές.

«Ο στόχος είναι να εξασφαλιστεί η εφαρμογή και λειτουργία του οδικού χάρτη του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Φόρουμ των Ερευνητικών Υποδομών άλλα και παγκόσμιας κλάσης ερευνητικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης περιφερειακών εταιρικών εγκαταστάσεων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Επιπρόσθετα, η ένταξη και η πρόσβαση στις εθνικές ερευνητικές υποδομές και η ανάπτυξη, η εγκατάσταση και η λειτουργία των ηλεκτρονικών υποδομών αποτελούν άλλους σημαντικούς στόχους.

Κύριος σκοπός είναι να ενθαρρυνθούν οι ερευνητικές υποδομές να λειτουργήσουν ως πρώιμοι αποδέκτες της τεχνολογίας, να προωθηθούν οι εταιρικές σχέσεις έρευνας και ανάπτυξης με τη βιομηχανία, να διευκολυνθεί η βιομηχανική χρήση των ερευνητικών υποδομών και να τονωθεί η δημιουργία συστάδων καινοτομίας. Αυτή η δραστηριότητα θα υποστηρίξει επίσης την κατάρτιση, καθώς και ανταλλαγές προσωπικού διαχείρισης και λειτουργίας ερευνητικών υποδομών.

Άμεσο μέλημα είναι να υποστηριχθούν οι συμπράξεις μεταξύ των αρμόδιων φορέων χάραξης πολιτικής και των φορέων χρηματοδότησης, η χαρτογράφηση και παρακολούθηση εργαλείων για τη λήψη αποφάσεων, όπως και για δραστηριότητες διεθνούς συνεργασίας.

-Βιομηχανική Ηγεσία.

Ο πυλώνας αυτός έχει ως στόχο να επιταχύνει την ανάπτυξη των τεχνολογιών και των καινοτομιών που θα στηρίξουν τις επιχειρήσεις του μέλλοντος και να βοηθήσει τις καινοτόμες ευρωπαϊκές μικρού και μεσαίου μεγέθους εταιρείες να αναπτυχθούν σε κορυφαίες εταιρείες παγκόσμιου επιπέδου.

Αποτελείται από τρεις ειδικούς στόχους:

1. Η υπεροχή στις ευρείας εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες θα παράσχει ειδική στήριξη για την έρευνα, την ανάπτυξη, την επίδειξη και, ενδεχομένως, για την τυποποίηση και την πιστοποίηση στην τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), της νανοτεχνολογίας, των προηγμένων υλικών, της βιοτεχνολογίας, της προηγμένης κατασκευής και επεξεργασίας του χώρου. «Θα δοθεί έμφαση στις αλληλεπιδράσεις και στη σύγκλιση διαμέσου και μεταξύ των διαφόρων τεχνολογιών και στις σχέσεις τους με τις κοινωνικές προκλήσεις» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Οι ανάγκες του χρήστη θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε όλους αυτούς τους τομείς.

2. Η πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου θα έχει ως στόχο να ξεπεραστούν τα ελλείμματα όσον αφορά τη διαθεσιμότητα του χρέους και τη χρηματοδότηση ιδίων κεφαλαίων για έρευνα, ανάπτυξη, καινοτομία και για έργα σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης. Μαζί με το μέσο των ιδίων κεφαλαίων του προγράμματος για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και συγκεκριμένα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, θα υποστηρίξει και την ανάπτυξη των επιχειρηματικών κεφαλαίων σε επίπεδο ένωσης.

3. Η καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις θα παρέχει προσαρμοσμένη υποστήριξη σε αυτές τις επιχειρήσεις για την ενθάρρυνση όλων των μορφών καινοτομίας, κάτι που θα απευθύνεται σε εκείνους που έχουν τη δυνατότητα να αναπτυχθούν και να διεθνοποιηθούν στην ενιαία αγορά και πέρα από αυτήν.

Ο στόχος είναι να καταστεί η Ευρώπη ελκυστικότερος τόπος για επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία, με την προώθηση των δραστηριοτήτων όπου οι επιχειρήσεις καθορίζουν την ημερήσια διάταξη. Έτσι, θα παρέχονται μεγάλες επενδύσεις σε βασικές βιομηχανικές τεχνολογίες, θα μεγιστοποιείται το αναπτυξιακό δυναμικό των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων παρέχοντάς τους επαρκή επίπεδα χρηματοδότησης και επίσης θα βοηθηθούν οι καινοτόμες ευρωπαϊκές μικρού και μεσαίου μεγέθους εταιρείες να αναπτυχθούν σε κορυφαίες εταιρείες παγκόσμιου επιπέδου.

-Υπεροχή στις ευρείας εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες.

«Οι βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής, οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών και το διάστημα είναι τομείς των βασικών βιομηχανικών ικανοτήτων οι οποίοι καθορίζουν την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Στοχεύοντας σε νέες και καινοτόμες τεχνολογίες, αυτό το μέρος του προγράμματος θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στη στήριξη της ανάπτυξης.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας με μια ισχυρή βιομηχανική διάσταση και όπου αναδυόμενες νέες τεχνολογικές ευκαιρίες θα επιτρέψουν και θα προωθήσουν την κάθε μορφής καινοτομία. Κύριο μέλημα είναι να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιομηχανική πολιτική, η οποία αντιπροσωπεύει μία σημαντική συνιστώσα της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής. Η συμμετοχή των κλαδικών συμμετεχόντων και ιδίως των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, είναι ζωτικής σημασίας για τη μεγιστοποίηση του αναμενόμενου αντίκτυπου των δράσεων.

-Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών ενισχύουν την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα σε ένα ευρύ φάσμα ιδιωτικών και δημόσιων αγορών και τομέων. Το δυναμικό και οι δυνατότητες των σύγχρονων συστημάτων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών εξακολουθούν να αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο που τροφοδοτείται από την πρόοδο στην ηλεκτρονική, τα μικροσυστήματα, τη δικτύωση, την ικανότητα να κυριαρχήσει σε όλο και πιο πολύπλοκα συστήματα και στη ρομποτική και από την πρόοδο στην επεξεργασία των δεδομένων και στις διεπαφές μεταξύ ανθρώπου και μηχανής. Οι εξελίξεις αυτές παρέχουν σημαντικές ευκαιρίες για την Ευρώπη, για να αναπτύξουν την επόμενη γενιά των ανοικτών πλατφόρμων στην κορυφή της οποίας μπορεί να εφαρμοστεί μία πληθώρα καινοτόμων συσκευών, συστημάτων και εφαρμογών. «Αυτές οι νέες λύσεις θα επιτρέψουν έναν πλούτο νέων επιχειρηματικών εξελίξεων, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και θα συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη στήριξη της ανάπτυξης» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Κύρια χαρακτηριστικά του προγράμματος εργασίας.

Το πρώτο πρόγραμμα εργασίας υπό το Horizon 2020 για τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών και την υπεροχή στις ευρείας εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες παρέχει μια ισορροπημένη απάντηση στις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη όσον αφορά τα εξής: πρώτον, την ανάγκη να διατηρηθεί μια ισχυρή τεχνογνωσία σε σημαντικούς τομείς της τεχνολογίας και δεύτερον, την ανάγκη να προχωρήσουμε πιο γρήγορα από την έρευνα αριστείας στην αγορά.

Αυτό συνδυάζει επίσης μια ισχυρή υποστήριξη σε βιομηχανικούς χάρτες πορείας με νέους μηχανισμούς για να ενθαρρύνουν τη διασπαστική καινοτομία. Η πρώτη θα ενισχύσει μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα δέσμευση για βιομηχανικές στρατηγικές και για παροχή συνέχειας και σταθερότητας. Η τελευταία θα προσφέρει ευελιξία και διαφάνεια και θα βοηθήσει στην ανάπτυξη δυναμικών οικοσυστημάτων στα οποία οι καινοτόμοι μπορούν να λειτουργήσουν. Και τα δύο σκέλη θα απαιτήσουν τη συμμετοχή νέων φορέων, αφενός να εκμεταλλευτούν και να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες και αφετέρου να ξεκινήσουν και να προωθήσουν την αλλαγή.

«Επιπλέον, το πρόγραμμα εργασίας περιλαμβάνει διάφορα διατομεακά θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, με την εξέλιξη του Διαδικτύου και με την έρευνα για μία ανθρωποκεντρική ψηφιακή εποχή» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Όλες αυτές οι δραστηριότητες συμπληρώνονται με την υποστήριξη της καινοτομίας και της αφομοίωσης, τη διεθνή συνεργασία και μία ειδική δράση για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να προτείνουν καινοτόμες ιδέες από κάτω προς τα πάνω, χρησιμοποιώντας το μέσο για τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις.

-Νανοτεχνολογίες, προηγμένα υλικά, προηγμένη κατασκευή, μεταποίηση και βιοτεχνολογία.

Η έρευνα και καινοτομία συμβάλλει αναμφίβολα στην ενίσχυση των βιομηχανικών δυνατοτήτων της Ευρώπης και των επιχειρηματικών προοπτικών, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. «Το μέρος του προγράμματος Horizon 2020 που αφορά την υπεροχή στις ευρείας εφαρμογής και βιομηχανικές τεχνολογίες θα στηρίξει την ανάπτυξη των τεχνολογιών που υποστηρίζουν την καινοτομία σε ένα ευρύ φάσμα τομέων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Επιπρόσθετα, το συγκεκριμένο

πρόγραμμα θα έχει μία ισχυρή έμφαση στην ανάπτυξη των ευρωπαϊκών βιομηχανικών ικανοτήτων σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής.

Αυτό το μέρος του προγράμματος καλύπτει διάφορους τομείς, όπως νανοτεχνολογίες, προηγμένα υλικά, προηγμένη κατασκευή και μεταποίηση και βιοτεχνολογία. Οι δραστηριότητες του προγράμματος εργασίας θα εξετάσουν το σύνολο της αλυσίδας καινοτομίας με τα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας που καλύπτουν την κρίσιμη σειρά από μέτρια επίπεδα σε υψηλά επίπεδα προηγούμενης μαζικής παραγωγής και θα βοηθήσουν έτσι στη γεφύρωση των κενών στη συγκεκριμένη περιοχή, που ονομάζονται «κοιλιάδα του θανάτου». Ακόμη, οι συγκεκριμένες δραστηριότητες θα πρέπει να βασίζονται σε θεματολογία έρευνας και καινοτομίας που ορίζεται από τη βιομηχανία και τις επιχειρήσεις, μαζί με την ερευνητική κοινότητα, κι έτσι θα έχουν μία ισχυρή επίδραση στην προσέλκυση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα.

Για να επιτευχθούν τα υψηλότερα επίπεδα τεχνολογικής ετοιμότητας, θα παρέχεται επομένως ειδική στήριξη για πιλοτικές γραμμές μεγάλης κλίμακας και έργων επίδειξης για τη διευκόλυνση της βιομηχανικής αφομοίωσης και εμπορευματοποίησης. Δηλαδή, θα υπάρξει μεγάλη έμφαση στη συμβολή των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.

-Διάστημα.

«Η διαστημική έρευνα έχει σαν κύριο στόχο και πρόκληση να προωθήσει έναν οικονομικά αποδοτικό, ανταγωνιστικό και καινοτόμο χώρο της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και της ερευνητικής κοινότητας, για την ανάπτυξη και αξιοποίηση της διαστημικής υποδομής ώστε να καλυφθούν οι μελλοντικές πολιτικές της Ένωσης και οι κοινωνικές ανάγκες» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Με βάση τις επιτυχίες του έβδομου προγράμματος πλαισίου, το πρόγραμμα Horizon 2020 θα δώσει τη δυνατότητα στην ευρωπαϊκή διαστημική ερευνητική κοινότητα να αναπτύξει καινοτόμες διαστημικές τεχνολογίες και λειτουργικές έννοιες “από την ιδέα έως την επίδειξη στο χώρο” και να χρησιμοποιήσει τα δεδομένα για επιστημονικούς, δημόσιους ή εμπορικούς σκοπούς. Αυτό θα αγκυροβολήσει τη δομή της διαστημικής έρευνας και την καινοτομία σε ευρωπαϊκό επίπεδο και θα αντιμετωπίσει βασικές πτυχές που προσδιορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη διαστημική βιομηχανική πολιτική, ώστε να επιτευχθεί η απελευθέρωση του αναπτυξιακού δυναμικού στον Τομέα του Διαστήματος.

Ωστόσο, οι δράσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν σε συνδυασμό με τις ερευνητικές δραστηριότητες των κρατών μελών και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος, με στόχο τη δημιουργία συμπληρωματικότητας μεταξύ των διαφόρων φορέων. Εξάλλου, για το σκοπό αυτό προβλέπεται η ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των διαφόρων φορέων. Η πρόταση της Επιτροπής για το Horizon 2020 θέτει το σύνθημα για το τμήμα έρευνας και ανάπτυξης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος που αφορά την περίοδο 2014-2020 και που σχετίζεται με την προετοιμασία για τον αυξανόμενο ρόλο του χώρου στο μέλλον και με το να καρπωθούν τα οφέλη του διαστήματος τώρα.

-Πρόσβαση σε κεφάλαια κινδύνου.

Σύμφωνα με τον πυλώνα της «βιομηχανικής υπεροχής», το συγκεκριμένο τμήμα θα βοηθήσει τις εταιρείες και άλλα είδη οργάνωσης που ασχολούνται με την έρευνα και την καινοτομία να αποκτήσουν ευκολότερη πρόσβαση μέσω χρηματοπιστωτικών μέσων για δάνεια,

εγγυήσεις, αντεγγυήσεις και γενικά για τη χρηματοδότηση του μετοχικού κεφαλαίου. Έτσι, η προτεραιότητα για τα επόμενα δύο χρόνια είναι να συνεχιστούν και να αναπτυχθούν δραστηριότητες που έχουν αποδείξει την αξία τους στην υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας για την περίοδο 2007-2013 κατά τη διάρκεια του τελευταίου προγράμματος χρηματοδότησης της έρευνας, όπως ο καταμερισμός του κινδύνου για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως οι νεοφυείς και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις εξακολουθούν να εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον παραδοσιακό τραπεζικό δανεισμό, ο οποίος όμως έχει περιοριστεί δραστικά λόγω της πιστωτικής κρίσης. «Αυτή η αδυναμία της αγοράς έχει επηρεάσει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, από το στάδιο της εκκίνησης και μετά, γεγονός που δυσχεραίνει τις επενδύσεις σε νέες επιχειρήσεις και μειώνει τα κεφάλαια κίνησης που απαιτούνται για τις τρέχουσες επιχειρηματικές δραστηριότητες» [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευκολότερη πρόσβαση των μικρών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση].

Όργανα.

«Οι οικονομικές διευκολύνσεις των μέσων του προγράμματος Horizon 2020 θα λειτουργήσουν σε συνδυασμό με εκείνες του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και των μεσαίων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Τα επόμενα δύο χρόνια θα παρατηρήσουμε μία σημαντική συμμετοχή από το Horizon 2020 στην προτεινόμενη οικονομική πρωτοβουλία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, η οποία αφορά τη δρομολόγηση μίας πιλοτικής εγκατάστασης που υποστηρίζει τη διαδικασία μεταφοράς τεχνολογίας και μία νέα έμφαση στη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση των κινδύνων από τις μεγαλύτερες εταιρείες της μεσαίας κεφαλαιοποίησης.

Εκτός αυτών, οι επιχειρήσεις όλων των μεγεθών μαζί με άλλες μορφές οργάνωσης, θα είναι σε θέση να πάρουν συμβουλές σχετικά με το πώς να γίνουν πιο ελκυστικές για τις τράπεζες και τους πιθανούς επενδυτές. Για να υπάρξει ακόμα καλύτερη προετοιμασία για τις νέες εξελίξεις, οι μελέτες θα εξετάσουν τον καλύτερο τρόπο για την ενθάρρυνση περισσότερων επιχειρήσεων και επενδύσεων με μεγάλη χρηματοδότηση στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Εξάλλου, η εστίαση παραμένει στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων στον συγκεκριμένο τομέα και σαν δικαιούχοι επιλέγονται επιχειρήσεις και άλλοι φορείς που βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή και τρίτες χώρες που συνδέονται όμως με το πρόγραμμα Horizon 2020, εκτός κι αν ορίζεται διαφορετικά.

Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, όπως οι εντεταλμένες οντότητες, κατά την εφαρμογή κάθε χρηματοδοτικής διευκόλυνσης των μέσων για λογαριασμό τους και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ο ρόλος αυτός περιλαμβάνει τη διεξαγωγή προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την επιλογή των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, όπως οι τράπεζες και τα αμοιβαία κεφάλαια υψηλού κινδύνου, τα οποία επηρεάζουν άμεσα τα πραγματικά δάνεια και τις επενδύσεις στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καθώς και στις μικρές εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης. «Στην ουσία η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δανείζεται χρήματα από τις αγορές κεφαλαίων και στη συνέχεια τα δανείζει με χαμηλά επιτόκια σε προγράμματα που βελτιώνουν τις υποδομές, την προμήθεια ενέργειας ή τα περιβαλλοντικά πρότυπα τόσο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και

σε γειτονικές ή αναπτυσσόμενες χώρες» [Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων].

Ενώ η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων θα κάνει άμεσα μεγάλα δάνεια, θα μπορέσει επιπρόσθετα να χρησιμοποιήσει ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, ιδιαίτερα όταν υποστηρίζονται μεσαίες και μεγάλες εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης. «Διερευνητικές συνομιλίες με άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα συγκρίσιμου αναστήματος είναι σε εξέλιξη και στο μέλλον ένα ή περισσότερα από αυτά μπορεί να ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων κι έτσι θα λειτουργούν νέες εγκαταστάσεις για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

-Καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

Το πρόγραμμα Horizon 2020 υποστηρίζει ενεργά τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με την παροχή τόσο άμεσης χρηματοδοτικής στήριξης, όσο και έμμεσης στήριξης για την αύξηση της ικανότητας για καινοτομία. «Η καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στοχεύει στη δημιουργία μιας γέφυρας μεταξύ του πυρήνα του προγραμματικού πλαισίου, της υποστήριξης για έργα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας και της δημιουργίας ενός ευνοϊκού οικοσυστήματος για την καινοτομία και την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Να σημειώσουμε ακόμη πως υπάρχει οδηγός καινοτομίας για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ο οποίος δίνει πληροφόρηση για θέματα σχετικά με την καινοτομία και τη διαχείρισή της. «Επιπλέον, φιλοδοξεί να αποτελέσει εργαλείο για τις μικρές επιχειρήσεις που θέλουν να εισαγάγουν διαδικασίες οι οποίες θα τους επιτρέψουν να καινοτομήσουν» [enterprise europe network, οδηγός καινοτομίας για μικρές επιχειρήσεις].

Ο στόχος των δράσεων που ομαδοποιούνται στο πλαίσιο του ειδικού στόχου «καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις» είναι η οικοδόμηση της ικανότητας διαχείρισης της καινοτομίας για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. «Ικανότητα διαχείρισης της καινοτομίας είναι η εσωτερική ικανότητα των εταιρειών να διαχειρίζονται τις διαδικασίες καινοτομίας από την παραγωγή της ιδέας μέχρι την κερδοφορία της στην αγορά» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Ωστόσο, θα πρέπει με ένα ειδικό μέσο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να υπάρξει προσέγκυση περισσότερων τέτοιων επιχειρήσεων στο πρόγραμμα Horizon 2020, να παραχθεί επίσης υποστήριξη σε ένα ευρύτερο φάσμα των δραστηριοτήτων καινοτομίας και να συντελεστεί έτσι αύξηση του οικονομικού αντικτύπου των αποτελεσμάτων του έργου τόσο από την προσέγγιση της εταιρείας όσο και από την πλευρά της αγοράς. «Το μέσο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καλύπτει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των προσανατολισμένων διεθνώς επιχειρήσεων τέτοιου μεγέθους, για την εφαρμογή υψηλού κινδύνου και υψηλού δυναμικού καινοτόμων ιδεών» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Στοχεύει επιπρόσθετα στην υποστήριξη έργων με ευρωπαϊκή διάσταση, τα οποία οδηγούν σε ριζικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων, στην ένταξη των εταιρειών σε νέες αγορές, στην προώθηση της ανάπτυξης και στη δημιουργία υψηλών αποδόσεων για τις επενδύσεις. Να σημειώσουμε εδώ πως το συγκεκριμένο μέσο απευθύνεται σε όλους τους τύπους καινοτόμων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, έτσι ώστε να είναι σε θέση να προωθήσει πρωταθλητές της ανάπτυξης σε όλους τους τομείς.

Η «καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις» περιλαμβάνει επίσης δράσεις που παρέχουν έμμεση υποστήριξη προς τις επιχειρήσεις αυτές, με τη μορφή των προσαρμοσμένων υπηρεσιών και έργων, όπως η ανάπτυξη ικανοτήτων διαχείρισης της καινοτομίας και διαχείρισης των διακωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας, δράσεις δικτύωσης και κινητοποίησης για τους κατόχους υπηρεσιών της καινοτομίας και για τη χάραξη πολιτικής, δηλαδή ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εθνικών φορέων καινοτομίας. Εκτός αυτού, το πρόγραμμα Horizon 2020 παρέχει άμεση υποστήριξη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων, έναν βασικό παράγοντα για τη βελτίωση της πρόσβασης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις ευκαιρίες χρηματοδότησης. «Η καινοτομία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις χρηματοδοτεί πρόσθετες δραστηριότητες που προορίζονται για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, της διεθνοποίησης καθώς και της βελτίωσης της πρόσβασης στις αγορές» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

-Οι κοινωνικές προκλήσεις.

Το πρόγραμμα Horizon 2020 αντικατοπτρίζει τις πολιτικές προτεραιότητες για τη στρατηγική ‘Ευρώπη 2020’ και αντιμετωπίζει μεγάλες κοινές ανησυχίες των πολιτών στην Ευρώπη και αλλού. «Μία προσέγγιση με βάση τις προκλήσεις θα συγκεντρώσει πόρους και γνώση από διάφορους τομείς, τεχνολογίες και επιστημονικούς κλάδους, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Αυτή η προσέγγιση θα καλύψει δραστηριότητες από την έρευνα στην αγορά με μία νέα έμφαση σε δραστηριότητες που σχετίζονται με την καινοτομία, όπως τα πιλοτικά έργα, η επίδειξη, οι κλίνες δοκιμών και η υποστήριξη για δημόσιες συμβάσεις και για υιοθέτηση από την αγορά. Επιπλέον, θα περιλαμβάνει τη δημιουργία δεσμών με τις δραστηριότητες των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας. «Αυτή η προτεραιότητα του προγράμματος Horizon 2020 ανταποκρίνεται στις πολιτικές προτεραιότητες και στις κοινωνικές προκλήσεις που προσδιορίστηκαν στη στρατηγική για την Ευρώπη του 2020 και αποσκοπούν στην τόνωση της κρίσιμης μάζας προσπαθειών στην έρευνα και καινοτομία που χρειάζονται για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής της Ένωσης» [N. Μούσης (2011), Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτικές].

Η χρηματοδότηση θα επικεντρωθεί αποκλειστικά στις παρακάτω προκλήσεις:

1. Υγεία , δημογραφική αλλαγή και ευημερία.
2. Επισιτιστική ασφάλεια, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, θαλάσσια και ναυτιλιακή έρευνα, έρευνα εσωτερικών υδάτων και βιοοικονομία.
3. Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια.
4. Έξυπνες, οικολογικές και ενοποιημένες μεταφορές.
5. Δράση για το κλίμα, το περιβάλλον, την αποδοτικότητα των πόρων και των πρώτων υλών.
6. Η Ευρώπη σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο-χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμες και στοχαστικές κοινωνίες.
7. Ασφαλείς κοινωνίες-προστασία της ελευθερίας και της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της.

-Υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευημερία.

Απαντώντας σε αυτήν την πρόκληση, η έρευνα και η καινοτομία στο πλαίσιο του Ορίζοντα 2020 αποτελούν μία επένδυση που αφορά την καλύτερη υγεία για όλους μας. «Σαν στόχο έχει να κρατήσει τους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας δραστήριους και ανεξάρτητους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και να υποστηρίξει την ανάπτυξη νέων, πιο ασφαλών και πιο αποτελεσματικών παρεμβάσεων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Να σημειώσουμε ακόμη πως ο τομέας της έρευνας και της καινοτομίας συμβάλλει στη βιωσιμότητα των συστημάτων υγείας και περίθαλψης. Μάλιστα, κατά τα δύο πρώτα έτη του προγράμματος Horizon 2020, που αφορά δηλαδή το πρόγραμμα εργασίας για την περίοδο 2014-2015, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα επενδύσει περίπου 1,2 εκατομμύρια ευρώ για τη συγκεκριμένη πρόκληση.

Εξατομίκευση της υγείας και της περίθαλψης.

Η έρευνα και η καινοτομία υποστηριζόμενη από την παρούσα πρόκληση θα δώσει έμφαση στα παρακάτω σημεία:

- καλύτερη κατανόηση των αιτιών και των μηχανισμών που διέπουν την υγεία, την υγιή γήρανση και την ασθένεια,
- βελτίωση της ικανότητάς μας να παρακολουθούμε την υγεία, να προλαμβάνουμε, να εντοπίζουμε, να αντιμετωπίζουμε και να διαχειριζόμαστε τη νόσο,
- υποστήριξη των ηλικιωμένων ώστε να παραμένουν ενεργοί και υγιείς,
- δοκιμή και επίδειξη νέων μοντέλων και εργαλείων που αφορούν την υγεία και την περίθαλψη.

Η έρευνα και η καινοτομία θα αξιοποιήσει επίσης τις δραστηριότητες των κρατών μελών σε τομείς όπως η νευροεπιστήμη, ο καρκίνος και τα συστήματα ιατρικής. «Ακόμη, θα συμβάλλει σε ευρωπαϊκές και διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την Ενεργό και Υγιή Γήρανση, η Παγκόσμια Συμμαχία για Χρόνιες Παθήσεις, η πρωτοβουλία του κοινού προγραμματισμού “περισσότερα χρόνια, καλύτερη ζωή-οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες της δημογραφικής αλλαγής” και ο κοινός προγραμματισμός έρευνας για τις νευροεκφυλιστικές ασθένειες» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Πολλές δραστηριότητες που δεν περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εργασίας της περιόδου 2014-15 θα είναι επίσης μέρος της πρόκλησης “ Υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευημερία “, ιδίως όσον αφορά την Πρωτοβουλία για τα Καινοτόμα Φάρμακα, τις Κλινικές Δοκιμές των Ευρωπαϊκών και γενικά των Αναπτυσσόμενων Χωρών και την Ενεργό και Υποβοηθούμενη λειτουργία του προγράμματος.

Εκτός των προηγούμενων, η έρευνα και η καινοτομία υποστηριζόμενες από τη συγκεκριμένη κοινωνική πρόκληση, θα μπορέσουν να μεταφράσουν τα ευρήματα από το εργαστήριο στην κλινική και άλλες ρυθμίσεις σχετικές με την υγεία και την περίθαλψη, με τη συμμετοχή όλων των σχετικών ερμηνευτών με την έρευνα και την καινοτομία. Συγκεκριμένα, η πρωτοβουλία για τα καινοτόμα φάρμακα θα συνεχίσει να υποστηρίζει συνεργατικά ερευνητικά προγράμματα και να χτίζει δίκτυα βιομηχανικών και ακαδημαϊκών εμπειρογνομώνων για την ενίσχυση της φαρμακευτικής καινοτομίας στην Ευρώπη. Επιπλέον, η ενεργός και υποβοηθούμενη λειτουργία του προγράμματος θα συνεχίσει να στηρίζει την έρευνα που είναι προσανατολισμένη στην αγορά, καθώς και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και θα λειτουργεί σε συνδυασμό με την ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για την ενεργό και υγιή γήρανση, ώστε να εξασφαλιστεί η ευρύτερη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών. «Ένας μεγάλος αριθμός

ευρωπαϊκών χωρών που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία του κοινού προγραμματισμού για τη μικροβιακή αντοχή, αγωνίζονται μαζί ενάντια στην αυξανόμενη απειλή για την υγεία μας που σχετίζεται με τη μικροβιακή αντοχή» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Εκτός αυτών, στοχευμένη στήριξη θα δοθεί σε καινοτόμες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στον τομέα των βιολογικών δεικτών και στην επικύρωση διαγνωστικών ιατρικών συσκευών, κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών του προγράμματος Horizon 2020.

-Επισιτιστική ασφάλεια, βιώσιμη γεωργία και δασοκομία, θαλάσσια και ναυτιλιακή έρευνα, έρευνα εσωτερικών υδάτων και βιοοικονομία.

Απαραίτητη θεωρείται μία μετάβαση προς μία βέλτιστη και ανανεώσιμη χρήση βιολογικών πόρων και προς την κατεύθυνση των βιώσιμων συστημάτων πρωτογενούς παραγωγής και μεταποίησης. Τα συστήματα αυτά θα πρέπει να παράγουν περισσότερα τρόφιμα, φυτικές ίνες και άλλα βιολογικά προϊόντα με μικρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και με αναβαθμισμένες υπηρεσίες οικοσυστήματος, μηδενικά απόβλητα και επαρκή κοινωνική αξία.

«Η γεωργία, η δασοκομία, η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια, μαζί με τις βιομηχανίες βιολογικής βάσης, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας και της κοινωνίας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Στηριζόμενοι στη χρήση περιορισμένων φυσικών πόρων, οι τομείς αυτοί παράγουν και επεξεργάζονται βιολογικούς πόρους για να ικανοποιήσουν τη ζήτηση των καταναλωτών και ένα ευρύ φάσμα βιομηχανιών τροφίμων, ζωοτροφών, βιοενέργειας και βιολογικών προϊόντων. «Ενώ ενισχύουν την αυτοδυναμία της Ευρώπης και παρέχουν θέσεις εργασίας και επιχειρηματικές ευκαιρίες απαραίτητες για τις αγροτικές, θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές, οι τομείς αυτοί αντιμετωπίζουν επίσης σημαντικές προκλήσεις που απαιτούν λύσεις που βασίζονται στην έρευνα και στην καινοτομία» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Γεωργία και δασοκομία.

Η γεωργία και η δασοκομία πάντα διαδραμάτιζαν και διαδραματίζουν ακόμη έναν σημαντικό ρόλο στην κοινωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατ' αρχάς, παρέχουν αξιόπιστη, υγιεινή και θρεπτική τροφή, καθώς και ζωοτροφές για ένα ευρύ φάσμα βιομηχανιών, ενώ ταυτόχρονα διατηρούν και φροντίζουν τα τοπία μας, παρέχουν δημόσια αγαθά και κρατούν ζωντανή την ύπαιθρο παρέχοντας θέσεις εργασίας. Οι ερευνητικές δραστηριότητες και πολιτικές θα μας βοηθήσουν να αντιμετωπίσουμε τις τρεις βασικές προκλήσεις που αυτοί οι κλάδοι αντιμετωπίζουν σήμερα: πρώτον, την εξασφάλιση βιώσιμης παραγωγής τροφίμων στο πρόσωπο της αυξανόμενης παγκόσμιας ζήτησης τροφίμων, δεύτερον τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων και δράση για το κλίμα και τρίτον τη συμβολή στην ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κοινοτήτων τους.

Ο τομέας των γεωργικών ειδών διατροφής για μία ασφαλή και υγιεινή διατροφή.

Η διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας πηγαινει πέρα από την εξασφάλιση επαρκούς εφοδιασμού και απαιτεί επίσης την οικονομική και κοινωνική πρόσβαση σε ασφαλή και θρεπτική τροφή. Αναμφίβολα, η κατανάλωση τροφίμων έχει επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον και η πρόκληση είναι τι ανταπόκριση θα υπάρξει στις ανάγκες και τις

προτιμήσεις των καταναλωτών, ελαχιστοποιώντας ταυτόχρονα τη σχετική επίπτωση στην υγεία και το περιβάλλον. Η έρευνα και η καινοτομία θα αντιμετωπίσει τους κινδύνους που σχετίζονται με τη διατροφή μας, θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων διατροφής και τη βιωσιμότητα της παραγωγής τροφίμων, την επεξεργασία και την κατανάλωση. Επιπλέον, θα καλύψει ολόκληρη την τροφική αλυσίδα και συναφείς υπηρεσίες από την πρωτογενή παραγωγή έως την κατανάλωση.

Υδρόβιοι πόροι διαβίωσης και θαλάσσια έρευνα.

«Οι ωκεανοί και οι θάλασσες αποτελούν πάνω από το 70% της επιφάνειας της γης και οι ζωντανοί υδάτινοι πόροι μπορούν να προσφέρουν μία σημαντική συμβολή σε τρόφιμα, στην ενέργεια και στα βιολογικά προϊόντα» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Ο στόχος είναι να υπάρξει μία διαχείριση με βιώσιμο τρόπο και μία εκμετάλλευση των ζωντανών υδρόβιων πόρων για τη μεγιστοποίηση των οφέλων από τους ωκεανούς της Ευρώπης, τις θάλασσες και τα εσωτερικά ύδατα. Αυτό περιλαμβάνει τη βελτιστοποίηση της βιώσιμης συνεισφοράς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας στην επισιτιστική ασφάλεια, την τόνωση της καινοτομίας μέσω των μπλε βιοτεχνολογιών και την προώθηση διατομεακής θαλάσσιας και ναυτιλιακής έρευνας για την αξιοποίηση του δυναμικού των ωκεανών της Ευρώπης, των θαλασσών και των ακτών, ώστε να επέλθει απασχόληση και ανάπτυξη.

Βιολογικές βιομηχανίες.

Η μετάβαση από τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες που βασίζονται στα ορυκτά, σε αντίστοιχες με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, με αποτελεσματικούς πόρους και γενικά βιώσιμες βιομηχανίες, αποτελεί μία μεγάλη πρόκληση. Αυτό ωστόσο συνεπάγεται τη μετατροπή συμβατικών βιομηχανικών διεργασιών και προϊόντων σε φιλικές προς το περιβάλλον βιολογικές διεργασίες, την ανάπτυξη ολοκληρωμένων βιο-διύλιστηρίων και το άνοιγμα νέων αγορών για τα προϊόντα βιολογικής προέλευσης. «Η έρευνα και η καινοτομία θα παρέχουν τα μέσα για τη μείωση της εξάρτησης της Ένωσης από τους ορυκτούς πόρους και θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή για το 2020» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Οι επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία στο πλαίσιο της παρούσας κοινωνικής πρόκλησης θα στηρίξουν την Ευρώπη συμβάλλοντας στην ασφάλεια των τροφίμων, στην προστασία του κλίματος και στην αειφορία. Εκτός αυτού, θα επιτρέψουν στην Ευρώπη να αναλάβει ηγετικό ρόλο στις εν λόγω αγορές και θα παίξουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των στόχων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη βιοοικονομία και γενικά της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”, καθώς και των εμβληματικών πρωτοβουλιών της “Ένωσης Καινοτομίας” και της “Ευρώπης των αποδοτικών πόρων”.

-Ασφαλής, καθαρή και αποδοτική ενέργεια.

«Η ενεργειακή πρόκληση έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει τη μετάβαση σε ένα αξιόπιστο, βιώσιμο και ανταγωνιστικό ενεργειακό σύστημα» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Ωστόσο, για να πραγματοποιηθεί η μετάβαση που μόλις αναφέραμε είναι αναγκαίο να ξεπεραστεί μία σειρά προκλήσεων, όπως οι συνεχώς αυξανόμενοι σπάνιοι πόροι, οι αυξανόμενες ενεργειακές ανάγκες, η κλιματική αλλαγή και η υπερθέρμανση του πλανήτη. «Προκειμένου να προσπαθήσει να περιορίσει αυτή την άνοδο της θερμοκρασίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει στον εαυτό της τον στόχο της αύξησης της

χρήσης πιο πράσινων πηγών ενέργειας κατά 20% μέχρι το 2020» [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έρευνα και Καινοτομία].

Θα πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι η ενεργειακή πρόκληση είναι δομημένη γύρω από επτά ειδικούς στόχους και τομείς έρευνας:

- μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και του αποτυπώματος άνθρακα,
- παροχή ηλεκτρικής ενέργειας χαμηλού κόστους και με χαμηλές εκπομπές άνθρακα,
- εναλλακτικά καύσιμα και κινητές πηγές ενέργειας,
- ένα ενιαίο, έξυπνο ευρωπαϊκό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας,
- οι νέες γνώσεις και τεχνολογίες,
- έγκυρες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τη συμμετοχή του κοινού,
- η αφομοίωση της ενέργειας στην αγορά και της καινοτομίας στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ένας προϋπολογισμός περίπου 5δισ. και 931εκ. ευρώ έχει διατεθεί για την έρευνα μη πυρηνικής ενέργειας για την περίοδο 2014-2020. «Από το ποσό αυτό, περισσότερα από 200 εκ. ευρώ προορίζονται για την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και των δραστηριοτήτων Τεχνολογίας, που υπόκεινται σε ενδιάμεση επανεξέταση» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Ενεργειακή αποδοτικότητα.

Η ενεργειακή απόδοση αποτελεί μία άμεση προτεραιότητα για την Ευρώπη, που απευθύνεται τόσο σε βραχυπρόθεσμες όσο και σε μακροπρόθεσμες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σαν στόχο η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει να μειωθεί σταδιακά η κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας μέχρι το 2020 αρχικά και εν συνεχεία μέχρι το 2030. Επίσης, δραστηριότητες έρευνας και επίδειξης σε αυτόν τον τομέα θα επικεντρωθούν στα κτίρια, στη βιομηχανία, στη θέρμανση και στη ψύξη, στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και στα προϊόντα και στις υπηρεσίες που σχετίζονται με την ενέργεια, την ενσωμάτωση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών και τη συνεργασία με τον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

Τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα.

Είναι πολύ σημαντικό να αναπτύξουμε και να φέρουμε στην αγορά προσιτές και αποδοτικές λύσεις τεχνολογίας για να απαλλάξουμε το ενεργειακό σύστημα από υδρογονάνθρακες κατά τρόπο βιώσιμο, να επέλθει ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά ενέργειας. Οι ερευνητικές δραστηριότητες στο συγκεκριμένο τομέα θα καλύψουν: Φωτοβολταϊκά, ηλιακή ενέργεια, αιολική ενέργεια, ενέργεια των ωκεανών, υδροενέργεια, γεωθερμική ενέργεια, ανανεώσιμες πηγές θέρμανσης και ψύξης, αποθήκευση ενέργειας, βιοκαύσιμα και εναλλακτικά καύσιμα, δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα.

Έξυπνες πόλεις και κοινότητες.

Είναι γεγονός πως η αειφόρος ανάπτυξη των αστικών περιοχών αποτελεί μία πρόκληση καθοριστικής σημασίας. «Αυτό απαιτεί νέες, αποτελεσματικές και φιλικές προς το χρήστη

τεχνολογίες και υπηρεσίες, ιδίως στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Παρόλα αυτά, αυτές οι λύσεις χρειάζονται ολοκληρωμένες προσεγγίσεις, τόσο όσον αφορά την έρευνα και την ανάπτυξη προηγμένων τεχνολογικών λύσεων, όσο και την ανάπτυξη. Έτσι, η έμφαση στις έξυπνες πόλεις τεχνολογίας θα οδηγήσει σε λύσεις εμπορικής κλίμακας σε συνδυασμό με το υψηλό δυναμικό της αγοράς.

Οδηγός πολιτικής.

Η διατύπωση της ενεργειακής πρόκλησης στο πλαίσιο του προγράμματος Horizon 2020 δεν θα ήταν δυνατή χωρίς την αναθεώρηση του Στρατηγικού Σχεδίου Ενεργειακής Τεχνολογίας. Από το 2008, το συγκεκριμένο σχέδιο αποτελεί το κεντρικό κομμάτι της πολιτικής μας για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της ενέργειας και αποτελεί το σημείο αναφοράς για τις ευρωπαϊκές, εθνικές, περιφερειακές και ιδιωτικές επενδύσεις.

«Ωστόσο, το σχέδιο αυτό χρειάζεται ενίσχυση και ενημέρωση για να ανταποκριθεί καλύτερα στις νέες προκλήσεις και να εδραιώσει καλύτερα την έρευνα και την καινοτομία σε όλη την Ευρώπη» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Η διαδικασία ξεκίνησε τον Μάιο του 2013, όταν η Επιτροπή δημοσίευσε μία ανακοίνωση σχετικά με τις ενεργειακές τεχνολογίες και την καινοτομία, όπου προτάθηκε η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου χάρτη πορείας για το εν λόγω σχέδιο. Να σημειώσουμε ακόμη ότι θα καθορίσει προτεραιότητες σε ολόκληρο το ενεργειακό σύστημα μέσω ενός συνεπούς προγράμματος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την έρευνα μέχρι την υιοθέτησή του από την αγορά.

-Έξυπνες, οικολογικές και ενοποιημένες μεταφορές.

«Ο τομέας των μεταφορών είναι μία από τις πρώτες κοινές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης διότι οι μεταφορές έχουν ζωτική σημασία για την ευρωπαϊκή οικονομία» [Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Μεταφορές και Logistics]. «Η συγκεκριμένη πρόκληση στοχεύει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών βιομηχανιών μεταφορών και στην επίτευξη ενός ευρωπαϊκού συστήματος μεταφορών που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους, είναι φιλικό προς το κλίμα και το περιβάλλον, ασφαλές και απρόσκοπτο προς όφελος όλων των πολιτών, της οικονομίας και της κοινωνίας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Μάλιστα, η πρόκληση των μεταφορών έχει προϋπολογισμό περίπου 6δισ. και 339εκ. ευρώ και θα συμβάλει σε τέσσερις βασικούς στόχους, καθένας εκ των οποίων στηρίζεται από συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Το Horizon 2020 θα παρέχει χρηματοδότηση για την αποδοτική αξιοποίηση των πόρων μεταφοράς που σέβεται το περιβάλλον, καθιστώντας τα αεροσκάφη, τα οχήματα και τα σκάφη καθαρότερα και πιο ήσυχα για να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις των συστημάτων μεταφορών για το κλίμα και το περιβάλλον. Παράλληλα πρέπει να αναπτυχθεί έξυπνος εξοπλισμός, υποδομές και υπηρεσίες και να βελτιωθούν οι μεταφορές και η κινητικότητα στις αστικές περιοχές. Εκτός αυτών, σημαντικός στόχος είναι η ανάπτυξη νέων εννοιών των εμπορευματικών μεταφορών, καθώς και η μείωση του ποσοστού των ατυχημάτων και των θανάτων και γενικότερα η βελτίωση της ασφάλειας. Επιπρόσθετα, το Horizon 2020 υποστηρίζει μία παγκόσμια ηγεσία για την ευρωπαϊκή βιομηχανία μεταφορών, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και τις επιδόσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας στον τομέα των μεταφορών και των συναφών υπηρεσιών και στοχεύει στο να διατηρήσει τους τομείς της ευρωπαϊκής

ηγεσίας, όπως την αεροναυπηγική. Ο γενικότερος στόχος όμως σχετίζεται με μια κοινωνικο-οικονομική και συμπεριφοριστική έρευνα και με μακροπρόθεσμες δραστηριότητες για τη χάραξη της πολιτικής, ώστε να προωθηθεί η καινοτομία και να υπάρξει ανταπόκριση στις προκλήσεις που προκύπτουν από τις μεταφορές και από τις κοινωνικές ανάγκες που σχετίζονται με αυτές.

Οι δραστηριότητες αυτές απευθύνονται σε αυτό το πρόγραμμα εργασίας από τρεις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων: η πρώτη σχετίζεται με την κινητικότητα για την ανάπτυξη, η δεύτερη με τα οικολογικά οχήματα και η τρίτη με τις μικρές επιχειρήσεις και τις καινοτομίες για τις μεταφορές. Εκτός από τις τρεις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, άλλες δράσεις θα υποποιηθούν μέσω προσκλήσεων υποβολής προσφορών ή μέσω άλλων μέσων, τα οποία σχετίζονται με το φάκελο των μεταφορών και συμπληρώνουν το περιεχόμενο των τριών προσκλήσεων.

-Δράση για το κλίμα, το περιβάλλον, την αποδοτικότητα των πόρων και των πρώτων υλών.

«Οι δραστηριότητες σε αυτήν την πρόκληση θα συμβάλουν στην αύξηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, της ασφάλειας των πρώτων υλών και της βελτίωσης της ευημερίας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Παράλληλα θα εξασφαλίζουν την περιβαλλοντική ακεραιότητα, ανθεκτικότητα και αειφορία, με σκοπό τη διατήρηση της μέσης τιμής της υπερθέρμανσης του πλανήτη κάτω από τους 2° C και θα επιτρέψουν στα οικοσυστήματα και στην κοινωνία να προσαρμοστούν στην κλιματική αλλαγή και σε άλλες περιβαλλοντικές αλλαγές.

Αυτή η πρόκληση χρηματοδοτεί την έρευνα και την καινοτομία για τους ακόλουθους ειδικούς στόχους:

- την επίτευξη μίας οικονομίας και κοινωνίας αποτελεσματικής στη χρησιμοποίηση των πόρων και του νερού και ανθεκτικής στις κλιματικές αλλαγές,
- την προστασία και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων, και
- μία βιώσιμη παροχή και χρήση των πρώτων υλών, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες ενός αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού εντός των βιώσιμων ορίων των φυσικών πόρων του πλανήτη και των οικοσυστημάτων.

Αναμφίβολα, η ικανότητα της οικονομίας να προσαρμοστεί και να γίνει πιο ανθεκτική στις κλιματικές αλλαγές, να αξιοποιεί αποδοτικά τους πόρους και ταυτόχρονα να παραμείνει ανταγωνιστική, εξαρτάται από τα υψηλά επίπεδα της οικο-καινοτομίας. Μάλιστα, με την αξία της παγκόσμιας αγοράς οικολογικής καινοτομίας να ανέρχεται σε περίπου 1.000 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως και να αναμένεται να τριπλασιαστεί μέχρι το 2030, η οικολογική καινοτομία αποτελεί μία σημαντική ευκαιρία για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στις ευρωπαϊκές οικονομίες. «Η μείωση της χρήσης των πόρων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων παράλληλα με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, θα απαιτήσουν μία αποφασιστική κοινωνική και τεχνολογική μετάβαση σε μία οικονομία που θα βασίζεται στη βιώσιμη σχέση ανάμεσα στη φύση και στην ανθρώπινη ευημερία» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Η έρευνα και η καινοτομία θα καλύψουν τις ακόλουθες γενικές γραμμές δραστηριοτήτων:

- καταπολέμηση και προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος,
- προστασία του περιβάλλοντος, αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων, του νερού, της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων,
- διασφάλιση του βιώσιμου εφοδιασμού μη ενεργειακών και μη γεωργικών πρώτων υλών,
- ενεργοποίηση της μετάβασης σε μία πράσινη οικονομία και κοινωνία μέσω της καινοτομίας,
- ανάπτυξη ολοκληρωμένων και διαρκών παγκόσμιων συστημάτων πληροφοριών και παρακολούθησης του περιβάλλοντος,
- πολιτιστική κληρονομιά.

-Η Ευρώπη σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο-χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμες και στοχαστικές κοινωνίες.

«Το πρόγραμμα “Η Ευρώπη σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο-Πολυδεκτικές, Καινοτόμες και Στοχαστικές Κοινωνίες” εντάσσεται στις Κοινωνικές προκλήσεις και αποτελεί συνέχεια του προγράμματος “Κοινωνικοοικονομικές και Ανθρωπιστικές Επιστήμες” του 7^{ου} προγράμματος πλαισίου» [Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Έρευνα και Καινοτομία]. Είναι αληθές ότι η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με τεράστιες προκλήσεις που σχετίζονται με τη μείωση των ανισοτήτων και γενικά του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. Χαρακτηριστικό είναι πως 80 εκατομμύρια άνθρωποι διατρέχουν τον κίνδυνο της φτώχειας και συγκεκριμένα 14 εκατομμύρια νέοι άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην κατάρτιση, ενώ η ανεργία κυμαίνεται γύρω στο 12% και για τους νέους περίπου στο 20%, σύμφωνα με έρευνα του 2012. Συνεπώς, η αντιμετώπιση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης και της ανεργίας αποτελούν ζωτικής σημασίας προκλήσεις για το μέλλον της Ευρώπης. «Παράλληλα, υπάρχει μεγάλο δυναμικό στην Ευρώπη που μπορεί να αξιοποιηθεί μέσω των ευκαιριών που παρέχονται, για παράδειγμα, μέσω νέων μορφών καινοτομίας και μέσω της εμπλοκής των πολιτών» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Κοινή παραδοχή είναι λοιπόν ότι πρέπει να στηρίξουμε χωρίς αποκλεισμούς, καινοτόμες και στοχαστικές κοινωνίες, ώστε να επέλθει μία βιώσιμη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η ανάδυση χωρών όπως η Βραζιλία, η Ρωσία, η Ινδία, η Κίνα και η Νότια Αφρική, δηλαδή ενός πολυπολικού κόσμου, η γήρανση του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ανάγκη για περισσότερη καινοτομία επιτάσσουν μία «ανανεωμένη» κατανόηση του ταχέως μεταβαλλόμενου κόσμου. Η συγκεκριμένη κατανόηση υποστηρίζεται από ισχυρές διεπιστημονικές προσεγγίσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών και των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών. «Οι ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές πρέπει να συνεχίσουν τον εκσυγχρονισμό και παράλληλα να αναγνωρίσουν την κοινωνικο-οικονομική και πολιτιστική ποικιλομορφία στην Ευρώπη, καθώς και τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με το πώς λειτουργούν οι σύγχρονες κοινωνίες μας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Να σημειώσουμε ότι ο τομέας της έρευνας και της καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα αντιμετωπίσει τον κοινωνικό

αποκλεισμό, τις διακρίσεις και τις διάφορες μορφές ανισοτήτων, θα διερευνήσει νέες μορφές καινοτομίας και επίσης θα προωθήσει συνεκτική και αποτελεσματική συνεργασία με τρίτες χώρες.

Βασικές μελλοντικές δράσεις έρευνας και καινοτομίας για το 2014 και το 2015 θα επικεντρωθούν στα ακόλουθα σημεία:

- νέες ιδέες, στρατηγικές και δομές διακυβέρνησης για την υπέρβαση της κρίσης στην Ευρώπη,
- η νέα γενιά σε μία καινοτόμο, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη,
- στοχαστικές κοινωνίες: διαβίβαση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς,
- η Ευρώπη σαν ένας παγκόσμιος παράγοντας: επικέντρωση στη συνεργασία της έρευνας και της καινοτομίας με τρίτες χώρες,
- νέες μορφές καινοτομίας στο δημόσιο τομέα, η ανοικτή διακυβέρνηση, το επιχειρηματικό μοντέλο της καινοτομίας και οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών για τη μάθηση και την κοινωνική ένταξη.

«Με λίγα λόγια, αυτή η κοινωνική πρόκληση του προγράμματος Horizon 2020 στοχεύει στην προώθηση μίας καλύτερης κατανόησης της Ευρώπης, παρέχοντας λύσεις και υποστήριξη ευρωπαϊκών κοινωνιών καινοτόμων, στοχαστικών και χωρίς αποκλεισμούς, με έναν καινοτόμο δημόσιο τομέα σε ένα πλαίσιο πρωτοφανών μετασχηματισμών και αυξανόμενων παγκόσμιων αλληλεξαρτήσεων» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

-Ασφαλείς κοινωνίες-προστασία της ελευθερίας και της ασφάλειας της Ευρώπης και των πολιτών της.

Η συγκεκριμένη πρόκληση σχετίζεται με την ανάληψη δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας που απαιτούνται για την προστασία των πολιτών, της κοινωνίας, της οικονομίας, των υποδομών και των υπηρεσιών μας, της πολιτικής σταθερότητας και της ευημερίας μας. Οι κύριοι στόχοι της εν λόγω πρόκλησης σχετίζονται με τα παρακάτω:

- ενίσχυση της ανθεκτικότητας της κοινωνίας μας απέναντι σε φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές και ανάπτυξη νέων λύσεων για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας,
- καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας,
- βελτίωση της ασφάλειας των συνόρων, πρόληψη των συγκρούσεων και οικοδόμηση της ειρήνης,
- παροχή ενισχυμένης ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

«Η διασφάλιση της κοινωνίας έναντι των φυσικών καταστροφών αποτελεί ένα από τα κεντρικά στοιχεία της λειτουργίας κάθε κοινωνίας» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Επιπλέον, η καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας απαιτεί νέες τεχνολογίες και δυνατότητες για την καταπολέμηση και την πρόληψη του εγκλήματος, της παράνομης διακίνησης και της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης της εγκληματικότητας στον κυβερνοχώρο. Όσον αφορά την προστασία των ευρωπαϊκών συνόρων, είναι κάτι που απαιτεί την ανάπτυξη συστημάτων, εξοπλισμού, εργαλείων, διαδικασιών και

μεθόδων ταχείας αναγνώρισης και αυτό περιλαμβάνει την ασφάλεια της αλυσίδας εφοδιασμού στο πλαίσιο της τελωνειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«Επιπλέον, λύσεις θα αναπτυχθούν για την υποστήριξη των εξωτερικών πολιτικών ασφαλείας της Ένωσης σε μη στρατιωτικές εργασίες, που κυμαίνονται από την πολιτική προστασία έως την ανθρωπιστική βοήθεια, τη διαχείριση των συνόρων ή τη διατήρηση της ειρήνης και επιχειρήσεις σταθεροποίησης μετά την κρίση, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης των συγκρούσεων, την οικοδόμηση της ειρήνης και της διαμεσολάβησης» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation].

Εκτός των προηγούμενων, η εν λόγω πρόκληση πρέπει να συγκεντρώσει όλους τους ενδιαφερόμενους ασφαλείας, δηλαδή τις βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ερευνητικών οργανισμών, πανεπιστημίων, καθώς και των δημόσιων αρχών, μη κυβερνητικών οργανώσεων και δημόσιων και ιδιωτικών φορέων στον τομέα της ασφαλείας. Ωστόσο, η συμβολή στην υλοποίηση των στόχων της πολιτικής της στρατηγικής ‘Ευρώπη 2020’, καθώς και της ασφαλής βιομηχανικής πολιτικής και της πολιτικής εσωτερικής ασφαλείας, καθίσταται απαραίτητη.

-Η διάδοση της αριστείας και η διεύρυνση της συμμετοχής.

«Η μεγιστοποίηση των επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία θα δώσουν τη δυνατότητα στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας να λειτουργήσει με έναν πιο σύγχρονο και ομοιογενή τρόπο, ενώ παράλληλα οι ξεχωριστές δυνάμεις του κάθε κράτους μέλους θα μπορέσουν να βελτιστοποιηθούν» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αντιληφθεί σημαντικές εσωτερικές ανισότητες σχετικά με την απόδοση της έρευνας και της καινοτομίας, όπως προσδιορίζονται και από τον πίνακα αποτελεσμάτων της Ένωσης καινοτομίας.

Εκτός αυτού, υπάρχουν σημαντικά στοιχεία που αποδεικνύουν το γεγονός πως η πορεία προς την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία. Συνεπώς, για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων το Horizon 2020 θεσπίζει μέτρα για τη διάδοση της αριστείας και τη διεύρυνση της συμμετοχής, τα οποία απευθύνονται σε κράτη μέλη με χαμηλές επιδόσεις στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας και που έχουν τη μεγάλη ανάγκη της νέας πολιτικής συνοχής για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.

-Επιστήμη με και για την κοινωνία.

Ο στόχος αυτού του προγράμματος είναι να οικοδομήσουμε μία αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ της επιστήμης και της κοινωνίας, ώστε να προσληφθούν νέα ταλέντα σε διάφορους τομείς επιστημών και να συνδυαστεί η επιστημινική αριστεία με την κοινωνική συνείδηση και ευθύνη. «Έτσι, το εν λόγω πρόγραμμα θα συμβάλει στην αντιμετώπιση των ευρωπαϊκών κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζονται από το Horizon 2020, θα δημιουργήσει ικανότητες και θα αναπτύξει καινοτόμους τρόπους για τη σύνδεση της επιστήμης με την κοινωνία» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Με αυτόν τον τρόπο, θα ανοίξει η όρεξη της κοινωνίας για καινοτομία, η επιστήμη θα γίνει πιο ελκυστική και θα επιτραπεί σε όλους τους κοινωνικούς φορείς να εργαστούν από κοινού καθ’ όλη τη διαδικασία της έρευνας και της καινοτομίας.

Η συγκεκριμένη προσέγγιση της έρευνας και της καινοτομίας καλείται Υπεύθυνος Έρευνας και Καινοτομίας, ο οποίος προσπαθεί να εξασφαλίσει τη συνεργασία όλων των κοινωνικών φορέων και αποσκοπεί στην καλύτερη ευθυγράμμιση τόσο της διαδικασίας όσο και των αποτελεσμάτων της έρευνας και της καινοτομίας, με τις αξίες, τις ανάγκες και τις προσδοκίες της ευρωπαϊκής κοινωνίας. Σε γενικές γραμμές, προϋποθέτει την πρόβλεψη και εκτίμηση των δυνητικών επιπτώσεων και προσδοκιών της κοινωνίας όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία, με την ταυτόχρονη μεγάλη συμμετοχή της κοινωνίας σε σχετικές δραστηριότητες.

-Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας.

«Το εν λόγω Ινστιτούτο φέρνει πραγματική και μόνιμη αλλαγή στο τοπίο της καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργώντας νέα περιβάλλοντα, όπου η τριτοβάθμια εκπαίδευση, η έρευνα, οι δημόσιες διοικήσεις και οι επιχειρήσεις συνεργάζονται για να παράγουν διασπαστική καινοτομία» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Επιπλέον, αποτελεί τη βασική κινητήρια δύναμη της βιώσιμης ευρωπαϊκής οικονομικής μεγέθυνσης και ανταγωνιστικότητας και έχει δημιουργηθεί για να ενισχύσει την ικανότητα της Ευρώπης να καινοτομεί, με την ενσωμάτωση για πρώτη φορά σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης της εκπαίδευσης και της επιχειρηματικότητας στην έρευνα και την καινοτομία. Να σημειώσουμε πως ο κύριος επιχειρησιακός βραχίονας αυτού του Ινστιτούτου είναι οι Κοινότητες Γνώσης και Καινοτομίας, μέσα από τις οποίες αναπτύσσεται και δοκιμάζεται ένα νέο πρότυπο σχετικά με την προσέγγιση και τη διαχείριση της καινοτομίας.

«Μάλιστα, οι συγκεκριμένες Κοινότητες προσφέρουν μία πραγματική ευκαιρία για τους κορυφαίους παίκτες της καινοτομίας να είναι μέρος μίας εξαιρετικά συνεργατικής κοινότητας, με βάση τις αρχές της αριστείας και της δέσμευσης, ώστε να επιτευχθεί η πανευρωπαϊκή επίδραση» [Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation]. Χαρακτηριστικό είναι το ότι σε πολύ μικρό χρόνο έχουν επιφέρει ενθαρρυντικά αποτελέσματα με την κατάρτιση περισσότερων από 1.000 φοιτητών και τη δημιουργία πάνω από 100 νεοσύστατων επιχειρήσεων.

-European Union's Cohesion Policy for the period 2014-2020.

Η πολιτική συνοχής αποτελεί την κύρια επενδυτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και απευθύνεται σε όλες τις περιφέρειες και τις πόλεις της, προκειμένου να υποστηριχθεί η δημιουργία θέσεων εργασίας, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, η οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών της. Μάλιστα, η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ευθυγραμμιστεί με την κυρίαρχη στρατηγική επιλογή της για μία έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, όπως ορίζεται από την στρατηγική «Ευρώπη 2020», η οποία διαδέχτηκε την αναλόγου περιεχομένου στρατηγική της Λισαβόνας. «Η προσαρμογή αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση του κύριου στόχου της, που ήταν η ενίσχυση της ανάπτυξης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Ένωσης, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του συνόλου της, δηλαδή όλων των περιφερειών της που νομιμοποιούνται πλέον να διεκδικούν αναπτυξιακές επιδοτήσεις» [Παπαδάκη (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης]. Ωστόσο, η επιλογή αυτή σε συνδυασμό με τον περιορισμό των διατιθέμενων πόρων και την ύφεση στην οποία βρίσκεται μεγάλο τμήμα της Ένωσης, δημιουργεί ερωτηματικά σχετικά με τη δυνατότητά της να έχει σημαντικές ωθήσεις ως προς την επιδιωκόμενη Συνοχή που το ίδιο το όνομά της επικαλείται. Έτσι, ως απάντηση στο πρόβλημα αυτό, η Επιτροπή θέτει σαν αρχική προϋπόθεση για την ενίσχυση μέσω της πολιτικής συνοχής την έξυπνη εξειδίκευση.

Εκτός των προηγούμενων, η πολιτική συνοχής ασκεί ισχυρή επίδραση σε πολλούς τομείς και οι επενδύσεις συμβάλλουν στην επίτευξη πολλών άλλων στόχων της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Συμπληρώνει τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως εκείνες που ασχολούνται με την εκπαίδευση, την απασχόληση, την ενέργεια, το περιβάλλον, την ενιαία αγορά, την έρευνα και την καινοτομία» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Πιο συγκεκριμένα, η πολιτική συνοχής παρέχει το απαραίτητο επενδυτικό πλαίσιο και τη στρατηγική για την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων για την ανάπτυξη, σύμφωνα με τη στρατηγική για την Ευρώπη του 2020.

Επιπλέον, να αναφέρουμε ότι μέχρι το 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει σε πέντε συγκεκριμένους στόχους: απασχόληση, καινοτομία, εκπαίδευση, κοινωνική ένταξη και αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και γι' αυτό το λόγο κάθε κράτος-μέλος έχει υιοθετήσει τους δικούς του εθνικούς στόχους. «Για την επίτευξη αυτών των στόχων και την αντιμετώπιση των διαφοροποιημένων αναπτυξιακών αναγκών σε όλες τις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν διατεθεί 351,8 δισεκατομμύρια ευρώ, δηλαδή το 1/3 του συνολικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Ακόμη, να σημειώσουμε πως το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης της πολιτικής συνοχής επικεντρώνεται στις λιγότερο ανεπτυγμένες Ευρωπαϊκές χώρες και περιφέρειες, προκειμένου να μπορέσουν να μειώσουν τις οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές ανισότητες που εξακολουθούν να υπάρχουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξάλλου, η πολιτική συνοχής είναι ένας καταλύτης για περαιτέρω δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση, όχι μόνο επειδή υποχρεώνει τα κράτη μέλη να συγχρηματοδοτούνται από τον εθνικό προϋπολογισμό, αλλά διότι δημιουργεί επίσης την εμπιστοσύνη των επενδυτών.

-Η ανάγκη προσαρμογής της πολιτικής συνοχής στις επικρατούσες σήμερα συνθήκες.

Όπως έχουμε ήδη σημειώσει, η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2000 είχε υιοθετήσει τη στρατηγική της Λισαβόνας ώστε να επιτύχει αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο δυναμικό και μεταρρυθμίσεις στον τομέα της απασχόλησης. Η συγκεκριμένη υιοθέτηση έγινε λόγω της επέκτασης της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης και της αυξανόμενης γήρανσης του πληθυσμού, τα οποία περιόριζαν το επίπεδο ευημερίας των Ευρωπαίων πολιτών. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της εν λόγω στρατηγικής ήταν αμφιλεγόμενα, διότι από τη μία βοήθησε στη δημιουργία συναίνεσης ως προς το αναγκαίο περιεχόμενο των μεταρρυθμίσεων στην Ένωση, ενώ από την άλλη ο ρυθμός των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων υπήρξε πολύ αργός και άνισος. Εκτός αυτού, η οικονομική κρίση αύξησε τον αριθμό των ανέργων, ανέδειξε τον όγκο του φορτίου του χρέους που δεν είναι εύκολο να εξαλειφθεί και δημιούργησε νέες πιέσεις στην ευρωπαϊκή συνοχή τόσο στην οικονομική και κοινωνική της διάσταση, όσο και στη συνοχή της Ένωσης εν γένει. Παράλληλα, τέθηκε το ερώτημα που είχε αναδειχθεί λίγο πριν την επανένωση της ανατολικής με τη δυτική Γερμανία, δηλαδή αν η Γερμανία επιθυμεί μία ευρωπαϊκή πορεία με ζητούμενο την ταυτότητα της ευρωπαϊκής Γερμανίας ή τη δημιουργία μίας Γερμανικής Ευρώπης. Το συγκεκριμένο ερώτημα παραμένει κυρίαρχο ιδίως στους λαούς της νότιας Ευρώπης και είναι πιθανό να δυναμιτίσει την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Επομένως, το ζητούμενο σε ό,τι αφορά την επίδραση μίας κοινής πολιτικής για την ενίσχυση της Συνοχής είναι να εντοπίσουμε κατά πόσο η πολιτική αυτή μπορεί να υπηρετήσει με συνέπεια την αναπτυξιακή στρατηγική στην υπηρεσία της οποίας έχει συστρατευτεί, την αποδόμηση των διασπαστικών τάσεων που η κρίση έχει δημιουργήσει και τη συμβολή της στην αντιστροφή του συνολικού υφειακού περιβάλλοντος. «Η αιτία που μας ωθεί στο να αποδώσουμε στην Πολιτική Συνοχής τόσο ευρείς στόχους συνδέεται αφενός, με το ίδιο το περιεχόμενο που ο όρος Πολιτική Συνοχής εμπεριέχει, όσο και με το γεγονός ότι είναι η πολιτική που απορροφά την μερίδα του λέοντος από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης» [Παπαδάκη (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης].

-Η πολιτική συνοχής, η εξυπηρέτηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η έξυπνη εξειδίκευση.

Λαμβάνοντας υπόψην το εύρος των αναγκών που απορρέουν από την ένταση του παγκόσμιου ανταγωνισμού, καθώς και το πεπερασμένο των διαθέσιμων πόρων, η Ευρωπαϊκή Ένωση επέλεξε να ευθυγραμμίσει τις κύριες πολιτικές της με τους στόχους που έχουν τεθεί στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Οι χρηματοδοτήσεις της πολιτικής συνοχής επομένως, με βάση τις προτάσεις της Επιτροπής για τις χρηματοδοτήσεις της περιόδου 2014-2020, αναφέρονται πλέον σε όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες και όχι μόνο στις περιφέρειες χαμηλής ανάπτυξης όπως ίσχυε στο παρελθόν, κάνοντας διάκριση μόνο ως προς το εύρος των επιλέξιμων στόχων και το ύψος των επιδοτήσεων που θα είναι συνάρτηση του αναπτυξιακού επιπέδου τους. Έτσι, υποχρεωτικά το 80% των πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης πρέπει να επενδύονται σε συγκεκριμένους στόχους, όπως η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, για τις χρηματοδοτήσεις που κατευθύνονται στις ανεπτυγμένες περιφέρειες και τις περιφέρειες σε μετάβαση. Ωστόσο, για να είναι περισσότερο αποτελεσματικές οι χρηματοδοτήσεις της πολιτικής συνοχής, επιλέγεται η στροφή προς την έξυπνη εξειδίκευση.

«Η έξυπνη εξειδίκευση αποτελεί μία στρατηγική επιλογή που επιδιώκει να επηρεάσει την οικονομική, επιστημονική και τεχνολογική εξειδίκευση των περιφερειών και, μέσω αυτής, την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη» [Παπαδάκη (2013),

Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης]. Να σημειώσουμε πως το σκεπτικό που ωθεί την Ευρωπαϊκή Ένωση σε αυτή την επιλογή, βασίζεται στο γεγονός των περιορισμένων πόρων που για την επόμενη περίοδο θα είναι 336 δισεκατομμύρια ευρώ σε σχέση με τα 350 της προηγούμενης περιόδου. Παρόλα αυτά, οι περιορισμένοι πόροι δεν πρέπει να περιορίσουν τις αναπτυξιακές πολιτικές κι έτσι έχουμε οδηγηθεί στην επιλογή στοχευμένων παρεμβάσεων μέσω της έξυπνης εξειδίκευσης, από τη στιγμή ιδίως που όλες οι χώρες και περιφέρειες της Ευρώπης δεν έχουν τις ίδιες αναπτυξιακές δυνατότητες. Σχετικά με τις ήδη ανεπτυγμένες περιφέρειες ή πόλεις, να τονίσουμε ότι θα επιδιωχθεί η συνέχιση της προσπάθειάς τους στον τομέα των διαρθρωτικών προσαρμογών για δημιουργία νέων καινοτομιών και ευκαιριών. Όσον αφορά τις πολιτικές έρευνας και καινοτομίας, σαν απώτερο σκοπό έχουν τον οικονομικό μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας και την ικανότητά της για ανταγωνιστική παρουσία στη διεθνή σκηνή. «Οι στρατηγικές της έξυπνης εξειδίκευσης αναφέρονται ως απαραίτητη προϋπόθεση για τα μελλοντικά χρηματοδοτικά προγράμματα των Διαρθρωτικών Ταμείων ούτως ώστε να υπάρξει μεγέθυνση των αναμενόμενων επιπτώσεων από τις δράσεις τους» [Παπαδάκη (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης].

-Οι διαστάσεις της Συνοχής και η στήριξη της Ευρωπαϊκής ιδέας.

Η προσαρμογή του περιεχομένου της Πολιτικής Συνοχής προς την κρατούσα σήμερα κατάσταση δεν διαφοροποιεί το καταγεγραμμένο στη Συνθήκη περιεχόμενό της, δηλαδή οι διαστάσεις που της αποδίδονται από την ισχύουσα Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η Κοινωνική, η Περιφερειακή και η Εδαφική. Η Κοινωνική διάσταση χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και κατά την επερχόμενη περίοδο οι χρηματοδοτήσεις του θα εξυπηρετούν κυρίως την προώθηση της απασχόλησης και της κινητικότητας των εργαζομένων, τις επενδύσεις στην εκπαίδευση και στη δια βίου μάθηση και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας. Σε σχέση με την Περιφερειακή διάσταση, να αναφέρουμε πως χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και αφορά όλων των ειδών τις περιφέρειες, δηλαδή τις περισσότερο ανεπτυγμένες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεγαλύτερο του 90% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, τις περιφέρειες σε μετάβαση με κατά κεφαλήν ΑΕΠ 75-90% του αντίστοιχου μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ μικρότερο του 75% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Η διάσταση της Εδαφικής Συνοχής αναφέρεται στην ενθάρρυνση συνεργασίας μεταξύ γειτονικών χωρικών μονάδων ώστε να αντιμετωπίζονται συλλογικά οι κοινές προκλήσεις» [Παπαδάκη (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης]. Το Ταμείο Συνοχής εξακολουθεί να χρηματοδοτεί τις χώρες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ μικρότερο του 90% της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 για δίκτυα μεταφορών και περιβάλλοντος. Επίσης, ισχύουν θεματικές προτεραιότητες και για αυτό το Ταμείο, όπως δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, επενδύσεις στην ενέργεια με θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, καθώς και επενδύσεις σε μεταφορές με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Παρόλα αυτά, το πραγματικό περιεχόμενο της έννοιας «συνοχή» ενέχει και κάποια Ηθική διάσταση. Μάλιστα, η συγκεκριμένη διάσταση αποτελούσε κάτι το δεδομένο κατά τις προηγούμενες περιόδους εφαρμογής της Πολιτικής Συνοχής, διότι δίνει έμφαση στην αναδιανομή των πόρων υπέρ των ασθενέστερων ομάδων πληθυσμού και των περιφερειών της. Δυστυχώς, στις μέρες μας η ύπαρξή της τείνει να υποτιμάται και αυτό δεν οφείλεται τόσο στις

μεταβολές στο περιεχόμενο της ίδιας της πολιτικής, όσο στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

-Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην Ευρωπαϊκή συνοχή και οι δυνατότητες της Πολιτικής Συνοχής να επιδράσει στην αντιστροφή τους.

Είναι αληθές πως η ουσιαστική διάσταση του όρου συνοχή δεν έγκειται στα επιμέρους συστατικά στοιχεία του, αλλά στην κοινή αίσθηση ότι «ανήκει» στο ευρωπαϊκό σύνολο από την πλευρά των μελών του. Έτσι, τα φιλοευρωπαϊκά αισθήματα στην πλειοψηφία των ευρωπαϊκών λαών ήταν περισσότερα από εκείνα που επηρεάζονταν από τον ευρωσκεπτικισμό, όσο η ευρωπαϊκή οικονομία ήταν ισχυρή. Ωστόσο, στην πρώτη σοβαρή οικονομική απειλή που βρέθηκε να αντιμετωπίζει η Ένωση, αναδείχθηκαν προβλήματα ανταγωνισμού των εθνικών οικονομιών που ενίσχυσαν τις διαλυτικές τάσεις και δημιούργησαν φαινόμενα διχασμού, τα οποία φαίνονται πολύ δύσκολα για να αντιμετωπιστούν. «Η απαξιοτική αντιμετώπιση των κρατών της ευρωπαϊκής περιφέρειας τα οποία βρέθηκαν στη δίνη της κρίσης, ήταν η κύρια αιτία της αντιστροφής των ενοποιητικών τάσεων και της αύξησης της αμφισβήτησης ως προς την αξιοπιστία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων» [Παπαδάκη (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης]. Να τονίσουμε πως ο διχασμός έχει σαν σημείο αιχμής το ποιες χώρες θα πρέπει να αναλάβουν το βάρος της σταθεροποίησης της ευρωζώνης, με τις οικονομικά ισχυρές να μεταφέρουν την ευθύνη στις πιο αδύναμες και το αντίστροφο. Ανεξάρτητα από τη διερεύνηση των αιτιών της πολιτικής πλέον κρίσης της Ένωσης όπως και από τις δυνατότητες αντιμετώπισής της, είναι εμφανές πως η συνοχή είναι μία έννοια που δυστυχώς απουσιάζει απολύτως από το ευρωπαϊκό γίγνεσθαι σήμερα. Επιπλέον, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η συνοχή μπορεί να λειτουργήσει ως ο θεμέλιος λίθος της ενοποιητικής διαδικασίας και η ενίσχυσή της επομένως είναι κεφαλαϊώδους σημασίας, επειδή παραπέμπει ακριβώς στην έννοια του ανήκειν και στην αποδοχή της μεταφοράς κυριαρχίας προς το υπερεθνικό επίπεδο.

Με βάση την προηγούμενη προσέγγιση, η κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να χαρακτηριστεί αποθαρρυντική εξαιτίας της ανεπαρκούς πολιτικής ολοκλήρωσης που δεν επέτρεψε τη δημιουργία ενός πραγματικά συμπαγούς συνόλου. Εξάλλου, ο «συνδετικός ιστός» μεταξύ των μελών ενός συνόλου είναι η έννοια της αλληλεγγύης, η οποία κατά την περίοδο της κρίσης δεν υπήρξε καθόλου εμφανής, ενώ αντίθετα ήταν φανερή η διάθεση απεμπλοκής από το «βάρος» που η κρίση συνεπάγεται. «Οι διχαστικές τάσεις και η αναδίπλωση στο εθνικό σύνολο εις βάρος του υπερεθνικού είναι αποτέλεσμα της παρουσίας σημαντικών ανισοτήτων ανάπτυξης και ανεπαρκούς οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης» [Παπαδάκη (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης]. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η συμβολή μίας μεμονωμένης πολιτικής στην αντιστροφή ενός περιβάλλοντος που πλέον χαρακτηρίζεται από δυσπιστία κι όχο από εμπιστοσύνη, είναι σχεδόν αδύνατο να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αυτή η άποψη αιτιολογείται από το συνολικό οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, το οποίο σήμερα έχει αλλάξει ριζικά και συνεπώς οι προσαρμογές που απαιτούνται είναι μεγαλύτερες από αυτές που τελικώς υιοθετούνται. Άρα, για να υπάρξει αντιστροφή του συνολικότερου περιβάλλοντος, είναι απαραίτητο να υιοθετηθεί ένα νέο όραμα για την Ευρώπη και να εγκαταλειφθούν τα «ημίμετρα» στην ευρωπαϊκή ενοποίηση.

-Οι κύριες προτεραιότητες της πολιτικής συνοχής.

Η πολιτική συνοχής έχει θέσει 11 θεματικούς στόχους που στηρίζουν τη μεγέθυνση και αφορούν την περίοδο 2014-2020. Να σημειώσουμε ότι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει σαν κύριες προτεραιότητες τους 4 πρώτους στόχους, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα στηρίξει εκτός από τους 4 πρώτους στόχους, τους στόχους 8 έως και 11, ενώ το Ταμείο Συνοχής θα δώσει έμφαση στους στόχους 4 έως και 7 και στον στόχο υπ' αριθμόν 11.

Οι 11 θεματικοί στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

- ενδυνάμωση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας,
- διευκόλυνση της πρόσβασης στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών και χρησιμοποίησή τους,
- ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων,
- υποστήριξη της μετάβασης σε μία οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα,
- προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων,
- διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση αποτελεσματικών πόρων,
- προώθηση βιώσιμων μεταφορών και βελτίωση υποδομών δικτύου,
- προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας,
- καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, της φτώχειας και κάθε είδους διάκρισης,
- επενδύσεις στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση,
- βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης.

-Μία νέα πολιτική συνοχής για απασχόληση και ανάπτυξη στην Ευρώπη.

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, η πολιτική συνοχής αποτελεί τον κύριο επενδυτικό πυλώνα του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ταμείου Συνοχής και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχει υποστήριξη σε νέες καινοτόμες επιχειρήσεις, στηρίζει τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, δημιουργεί βιώσιμες θέσεις εργασίας, βελτιώνει την απασχολησιμότητα των ατόμων που αναζητούν εργασία και βοηθάει τα μη προνομιούχα άτομα. Επιπρόσθετα, καταπολεμάει τη φτώχεια, παρέχει ευρυζωνική πρόσβαση σε απομακρυσμένες περιοχές, αντιμετωπίζει το ζήτημα της διαρροής επιστημονικού προσωπικού, βελτιώνει το περιβάλλον, προωθεί την ενεργειακή απόδοση και τη χρήση ανανεώσιμων πόρων ενέργειας και κατασκευάζει ζωτικές συνδέσεις μεταφορών. Τα τρία ταμεία που αναφέραμε μαζί αντιστοιχούν στο 1/3 του συνολικού προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από την πολιτική συνοχής ωφελούνται όλες οι περιφέρειες της Ένωσης, αλλά οι φτωχότερες περιφέρειες λαμβάνουν υψηλότερα ποσοστά επενδύσεων.

-Έρευνα και καινοτομία.

«Σύμφωνα με τη νέα πολιτική συνοχής, οι περιφέρειες και τα Κράτη Μέλη πρέπει να στοχεύσουν τις ευρωπαϊκές επενδύσεις σε τέσσερις βασικούς τομείς για οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας: α) έρευνα και καινοτομία, β) τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών, γ) ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και δ) στήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα» [Regional policy-info, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Η επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία είναι ζωτικής σημασίας, διότι δεκαετίες μακροοικονομικής έρευνας έχουν δείξει ότι η καινοτομία προωθεί την οικονομική ανάπτυξη μέχρι και 80% στις ανεπτυγμένες χώρες. Εκτός αυτού, η Ευρώπη πρέπει να καινοτομεί ώστε να εκμεταλλεύεται τα αποτελέσματα των ερευνών και να τα μετατρέπει σε εμπορεύσιμα προϊόντα και διαδικασίες, τα οποία θα προωθήσουν την οικονομική ανάπτυξη. Να σημειώσουμε ακόμη πως η Ευρώπη έχει μείνει πίσω σε σύγκριση με τους βασικούς διεθνείς ανταγωνιστές της. Αυτό αιτιολογείται από το γεγονός ότι οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη αντιστοιχούσαν σε μόλις πάνω από 2% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ευρώπης για το 2011, ενώ παράλληλα αυτό το ποσοστό είναι μακράν χαμηλότερο από εκείνο της Αμερικής, της Ιαπωνίας και της Νότιας Κορέας, ενώ οι επενδύσεις της Κίνας στον συγκεκριμένο τομέα αυξάνονται αγδαία.

Η πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020 θα προχωρήσει ακόμα περισσότερο σε ό,τι αφορά την επικέντρωση της χρηματοδότησης στην έρευνα και την καινοτομία. Συγκεκριμένα, αυτό θα γίνει με την υποστήριξη παραγόντων καινοτομίας, ειδικά των κέντρων ερευνών και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίοι εμπλέκονται άμεσα στην ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων και την οικονομική εκμετάλλευση νέων ιδεών μέσω διαφόρων υπηρεσιών υποστήριξης, μέσω άμεσων επενδύσεων και μέσω χρηματοοικονομικών εργαλείων τα οποία βοηθούν την πρόσβαση σε ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης. Επιπλέον, μέσω των επενδύσεων στην υποδομή, τον εξοπλισμό, τις πιλοτικές σειρές προϊόντων και τις προηγμένες κατασκευαστικές διαδικασίες που είναι απαραίτητες για εφαρμοσμένη έρευνα και δραστηριότητες καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών που δημιουργούν δυνατότητες για περαιτέρω καινοτομία σε μία σειρά άλλων τομέων.

Εκτός των προηγούμενων, θα διευκολυνθεί η συνεργασία, η δικτύωση δραστηριοτήτων και συμπράξεων μεταξύ διαφορετικών παραγόντων καινοτομίας που εντάσσονται στον ίδιο τομέα, πανεπιστημίων και τεχνολογικών κέντρων, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και μεγάλων εταιρειών, για την επίτευξη συνεργειών και μεταφορών τεχνολογίας. Άλλοι σημαντικοί τομείς εστίασης είναι οι επενδύσεις στην καινοτομία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητά τους, καθώς και η κατάρτιση των ερευνητών, η ανάπτυξη μεταπτυχιακών κύκλων σπουδών και επιχειρηματικών δεξιοτήτων.

Πριν κατανεμηθούν οι επενδύσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης στην έρευνα και την καινοτομία, τα Κράτη Μέλη θα χρειαστεί να συντάξουν τις λεγόμενες στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης. «Αυτές οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης θα βοηθήσουν τις περιφέρειες να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους στην καινοτομία και να ενισχύσουν τα ειδικά τους πλεονεκτήματα και τα δυνατά τους σημεία» [Regional policy-info, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Έτσι, η κάθε περιφέρεια θα εστιάσει σε έναν περιορισμένο αριθμό τομέων προτεραιότητας όπου ήδη κατέχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Οι στρατηγικές έξυπνες εξειδίκευσης διαφέρουν από τις τυπικές στρατηγικές καινοτομίας, διότι εκμεταλλεύονται την τοπική τεχνογνωσία για να ενισχύσουν το υφιστάμενο δυναμικό και τα πλεονεκτήματα μίας περιφέρειας. Αυτό επιτρέπει στις περιφέρειες να

διαφοροποιούνται βάσει των δυνατών τους σημείων και να τοποθετούνται στις εθνικές και διεθνείς αγορές. Ακόμα, δεν εστιάζουν μόνο σε νέες τεχνολογίες, αλλά και σε νέους τρόπους εκμετάλλευσης της υπάρχουσας γνώσης και σε νέες επιχειρηματικές διαδικασίες που μπορούν να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα. Επιπλέον, οι στρατηγικές αυτές αναπτύσσουν συνέργειες μεταξύ της πολιτικής συνοχής και άλλων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χρηματοοικονομικών εργαλείων, όπως είναι το Horizon 2020.

-Τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών.

Μία άλλη σημαντική αναπτυξιακή προτεραιότητα σχετίζεται με τη βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών. Είναι απαραίτητο να γίνουν επενδύσεις σε αυτές τις τεχνολογίες, μιας και οι εταιρείες που έχουν διαδικτυακή σύνδεση επιτυγχάνουν μεγαλύτερη ανάπτυξη εσόδων και επίσης δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας από τους εκτός διαδικτύου ανταγωνιστές τους. Εξάλλου, η αποδοτική χρήση των εν λόγω τεχνολογιών αυξάνει την παραγωγικότητα του χώρου εργασίας και συνεπώς την ανταγωνιστικότητα. «Επιπρόσθετα, η βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών, ειδικά σε απομακρυσμένες περιοχές, μπορεί να αυξήσει την ποιότητα της ζωής των ατόμων με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε διάφορες υπηρεσίες, όπως οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες υγείας» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Συγκεκριμένα, η πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020 θα στηρίξει περαιτέρω τους ευρωπαϊκούς στόχους των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών μέσω διαφόρων δράσεων. Κατ'αρχάς, μέσω επενδύσεων στην υποδομή αυτών των τεχνολογιών σε όλες τις περιφέρειες, ειδικά σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές και σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι άλλο σημαντικό έχει να κάνει με την αύξηση της πρόσβασης σε ευρυζωνικό δίκτυο υψηλών ταχυτήτων, ώστε να προωθηθεί η παραγωγικότητα των εταιρειών και να μπορούν οι κάτοικοι των απομακρυσμένων περιοχών να εργαστούν από το σπίτι ή να επωφεληθούν από τις λύσεις της ηλεκτρονικής υγείας. Επιπλέον, θα γίνουν επενδύσεις σχετικές με την ανάπτυξη και την αναβάθμιση των εργαλείων των εν λόγω τεχνολογιών, όπως είναι οι ηλεκτρονικές υποδομές για έρευνα και καινοτομία, η ασφάλεια των πληροφοριών και η ασφάλεια στο ίντερνετ. «Εκτός αυτών, θα συνεχιστεί η στροφή των εταιρειών, των πολιτών και των δημόσιων διοικήσεων προς τις καινοτόμες χρήσεις των τεχνολογιών αυτών, όπως είναι η ηλεκτρονική παροχή υπηρεσιών υγείας, οι διαδικασίες του δημόσιου τομέα, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για εκπαίδευση, ο συντονισμός της αποδοτικής χρήσης των πόρων σε αστικές περιοχές και η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της ψηφιοποίησης» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Τέλος, θα δώσει έμφαση στην ενίσχυση της ψηφιακής μόρφωσης, της ηλεκτρονικής παιδείας, της ηλεκτρονικής ένταξης, των ηλεκτρονικών δεξιοτήτων και των σχετικών επιχειρηματικών δεξιοτήτων.

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη πολιτική συνοχής, οι εθνικές και περιφερειακές αρχές θα χρειαστεί να περιλάβουν στρατηγικές για ψηφιακή ανάπτυξη ως στοιχείο των ευρύτερων στρατηγικών έρευνας και καινοτομίας, ώστε να χρηματοδοτηθούν για επενδύσεις σε υπηρεσίες και προϊόντα των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών. «Επίσης, κάθε Κράτος Μέλος που σχεδιάζει να χρησιμοποιήσει ταμεία πολιτικής συνοχής για επενδύσεις στην Ευρυζωνικότητα, θα πρέπει να αναπτύξει ένα σχέδιο Δικτύου Νέας Γενιάς προσδιορίζοντας τις περιοχές όπου είναι απαραίτητη η δημόσια παρέμβαση για διάθεση ευρυζωνικής πρόσβασης»

[Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Να σημειώσουμε ακόμα ότι ένα σημαντικό μερίδιο της υποστήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης θα κατανεμηθεί σε νέες επιχειρήσεις και σε νέα επιχειρησιακά πρότυπα που λειτουργούν στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών.

-Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να επενδύσει στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις διότι το 99% των επιχειρήσεων της Ένωσης εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία, δηλαδή αποτιμώνται σε περίπου 20 εκατομμύρια και έχουν λιγότερους από 250 υπαλλήλους η καθεμιά. Επιπλέον, αυτές οι επιχειρήσεις λειτουργούν ως βασική κινητήρια δύναμη για οικονομική ανάπτυξη, καινοτομία, απασχόληση και κοινωνική ενσωμάτωση και στην ουσία αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής οικονομίας. «Συγκεκριμένα, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις της Ευρώπης είναι το κλειδί της οικονομικής της ανάκαμψης, παράγουν τις 2 από τις 3 θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα και διατηρούν το διπλάσιο ποσοστό στην ανάπτυξη της απασχόλησης από ό,τι οι μεγαλύτερες εταιρείες» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις αυτής της κατηγορίας χρειάζονται βοήθεια για να αποκτήσουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση και την προσέλκυση εξειδικευμένων εργατών και είναι και πιο ευάλωτες στις οικονομικές μεταβολές. Ακόμα, προκειμένου να παραμένουν ανταγωνιστικές στη διεθνή αγορά, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις πρέπει να είναι περισσότερο παραγωγικές και να βελτιώνουν την ποιότητα και τη διαφοροποίηση των προϊόντων, των υπηρεσιών τους και του μάρκετινγκ.

Η πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020 θα στηρίζει περαιτέρω τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μέσω διαφόρων μέτρων. Κατ' αρχάς, τα ταμεία της πολιτικής συνοχής θα προωθήσουν την επιχειρηματικότητα και θα στηρίξουν την ανάπτυξη των ελ λόγω επιχειρήσεων με την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναχαιτίζουν την εξέλιξή τους. «Ο στόχος σύμφωνα με την αναθεωρημένη πολιτική συνοχής θα είναι ο διπλασιασμός της τρέχουσας υποστήριξης μέχρι περίπου 140 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο 2014-2020, εν μέρει μέσω της αυξημένης χρήσης χρηματοοικονομικών εργαλείων» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Αυτή η αυξημένη επένδυση θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις αυτές αρχικά να αποκτήσουν πρόσβαση σε επιχορηγήσεις, δάνεια, εγγυήσεις δανείων, καθώς και σε μετοχικό κεφάλαιο. Επιπρόσθετα, θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν την επιχειρησιακή τεχνογνωσία και συμβούλευση, πληροφορίες και ευκαιρίες δικτύωσης, συμπεριλαμβάνοντας διασυνοριακές εταιρικές σχέσεις, ενώ ταυτόχρονα θα βελτιώσουν την πρόσβασή τους στις διεθνείς αγορές και θα αμβλύνουν τον επιχειρησιακό κίνδυνο. Κάτι άλλο σημαντικό έχει να κάνει με την εκμετάλλευση νέων πηγών ανάπτυξης, όπως την πράσινη οικονομία, το βιώσιμο τουρισμό, τις υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβάνοντας την «οικονομία της τρίτης ηλικίας» και τις πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες.

Εκτός όλων των προηγούμενων, η αυξημένη επένδυση της νέας πολιτικής συνοχής θα βοηθήσει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να εκπαιδεύσουν τους επιχειρηματίες, τους προϊσταμένους και τους εργαζόμενους με τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι ευπροσάρμοστοι στις νέες προκλήσεις. Μεταξύ άλλων, θα έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν στο ανθρώπινο κεφάλαιο και σε οργανισμούς που παρέχουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, οι οποίοι είναι προσανατολισμένοι στην πράξη. Η σφυρηλάτηση συνδέσμων με ερευνητικά κέντρα και

πανεπιστήμια για να προωθηθεί η καινοτομία αποτελεί μία επιπλέον δυνατότητα που θα αποκτήσουν οι επιχειρήσεις αυτού του είδους.

-Στήριξη της μετάβασης προς μία οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα.

Η επένδυση στη μετάβαση προς μία οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα καθίσταται απαραίτητη, ιδίως από τη στιγμή που πρέπει να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια και που έχουν άμεση σχέση με τη μείωση της ενεργειακής μας εξάρτησης. Συγκεκριμένα, μέχρι το 2020 πρέπει να μειωθούν οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20%, να αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση κατά 20% και να παραχθεί τουλάχιστον 20% της καταναλωθείσας ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Επιπρόσθετα, μέχρι το 2050 είναι ανάγκη να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 85-90%. «Η επίτευξη αυτών των στόχων θα δημιουργήσει ευκαιρίες για οικονομική ανάπτυξη μέσω της διεύρυνσης των επιχειρηματικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων στις τεχνολογίες με μειωμένη χρήση άνθρακα και της δημιουργίας νέων πράσινων θέσεων εργασίας» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Όσον αφορά την πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020, αυτή θα προχωρήσει ακόμα περισσότερο στη στήριξη αυτής της μετάβασης, γι' αυτό και ένα ελάχιστο μερίδιο από τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης στην κάθε περιφέρεια θα επενδυθεί σε μέτρα στήριξης της μετάβασης προς μία οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα. Ειδικότερα, το 20% θα επενδυθεί σε περισσότερα αναπτυγμένες περιφέρειες, το 15% σε περιφέρειες μετάβασης και το 12% σε λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες. «Αυτό θα εξασφαλίσει μία ελάχιστη επένδυση τουλάχιστον 23 δισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014-2020 από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, ενώ επίσης περαιτέρω επενδύσεις μέσω του ταμείου συνοχής θα στηρίξουν τη μετάβαση προς την οικονομία με μειωμένη χρήση άνθρακα» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Οι επενδύσεις από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το ταμείο συνοχής θα περιλάβουν διάφορους τομείς, ο πρώτος εκ των οποίων είναι η αύξηση της χρήσης πηγών ανανεώσιμης ενέργειας. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της επένδυσης στην παραγωγή και στη διανομή ενέργειας προερχόμενης από ανανεώσιμες πηγές και της στήριξης προγραμμάτων για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και την αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Ο δεύτερος τομέας έχει να κάνει με τη μείωση της χρήσης ενέργειας και γι' αυτό θα υπάρξει χρηματοδότηση προγραμμάτων για την ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και την έξυπνη διαχείριση ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων και του τομέα της στέγασης και επίσης στο πλαίσιο της βιομηχανικής παραγωγής πρέπει να προωθηθεί η ανταγωνιστικότητα, ιδιαίτερα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Επιπλέον, η μείωση των εκπομπών στον τομέα των μεταφορών με τη στήριξη νέων τεχνολογιών και την προώθηση βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, συμπεριλαμβάνοντας τα δημόσια μεταφορικά μέσα, την ποδηλασία και το περπάτημα, είναι κάτι απαραίτητο για να επιτευχθεί η μείωση της χρήσης ενέργειας.

Εκτός αυτών, σημαντική προτεραιότητα αποτελεί και η προώθηση συστημάτων έξυπνης ενέργειας διαμέσου της επένδυσης σε έξυπνα δίκτυα για διανομή ηλεκτρισμού ώστε να εξασφαλιστεί η βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση, καθώς και μέσω της ενσωμάτωσης αυξημένων όγκων ανανεώσιμης ενέργειας. Κάποιος άλλος τομέας σχετίζεται με την ενθάρρυνση για

ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής και υλοποίησης. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, είναι αναγκαία η ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών μειωμένης της χρήσης άνθρακα, ειδικότερα για τις αστικές περιοχές, που μπορεί να περιλαμβάνουν το δημόσιο φωτισμό, τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα και τα έξυπνα δίκτυα ηλεκτρισμού. Επιπρόσθετα, ζωτικής σημασίας είναι η προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας σε τεχνολογίες χρήσης μειωμένου άνθρακα. «Επίσης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο θα στηρίζει μέτρα ενίσχυσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που είναι απαραίτητα ώστε να προσαρμοστούν οι δεξιότητες και τα προσόντα του εργατικού δυναμικού για την απασχόληση σε τομείς σχετικούς με την ενέργεια και το περιβάλλον» [Regional policy-info, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Πολιτική συνοχής 2014-2020: ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

«Οι νέοι κανόνες και η νομοθεσία που διέπουν τον επόμενο γύρο επένδυσης από την πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2014-2020 υιοθετήθηκαν επίσημα από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2013» [Regional policy-info, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Εμείς θα προσπαθήσουμε να επιστημονοποιήσουμε στο νέο ενημερωτικό δελτίο τα βασικά στοιχεία της νέας προσέγγισης.

Ως γνωστόν, οι πόλεις αποτελούν χωρικές συγκεντρώσεις ανθρώπινης δραστηριότητας και επικοινωνίας και αποτελούν τις μηχανές της Ευρωπαϊκής οικονομίας παρέχοντας θέσεις εργασίας και υπηρεσίες και λειτουργούν ως καταλύτες δημιουργικότητας και καινοτομίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, περίπου το 70% του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζει σε αστική περιφέρεια και αυτές οι περιοχές παράγουν περισσότερο από τα δύο τρίτα του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, είναι επίσης και οι χώροι όπου επίμονα προβλήματα, όπως ανεργία, απομονωτισμός και φτώχεια, καθώς και οξύτερες περιβαλλοντικές πιέσεις, είναι συγκεντρωμένα και συνεπώς οι ασκούμενες πολιτικές στις αστικές περιοχές έχουν ευρύτερη σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά.

Καθίσταται όλο και πιο σαφές ότι οι ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αστικές περιφέρειες, όπως οικονομικές, περιβαλλοντικές, κλιματικές, κοινωνικές και δημογραφικές συνυφαίνονται και η επιτυχία στο πλαίσιο της αστικής ανάπτυξης επιτυγχάνεται μόνο μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης. Συνεπώς, τα μέτρα που αφορούν στη φυσική ανάπτυξη του αστικού περιβάλλοντος θα πρέπει να συνδυάζονται με μέτρα που προωθούν την εκπαίδευση, την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την προστασία του περιβάλλοντος. «Η ανάπτυξη ισχυρών συνεργασιών όπου εμπλέκονται οι τοπικοί πολίτες, η κοινωνία των πολιτών, η τοπική οικονομία και τα διάφορα επίπεδα της κυβέρνησης, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση» [Regional policy-info, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Ο συνδυασμός ικανοτήτων και τοπικής γνώσης είναι βασικός για τον εντοπισμό κοινών λύσεων και την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων γενικής αποδοχής.

Μία τέτοια προσέγγιση είναι ιδιαίτερα σημαντική αυτή την εποχή, δεδομένης της σοβαρότητας των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ευρωπαϊκές πόλεις και οι προκλήσεις αυτές ποικίλουν από επιμέρους δημογραφικές αλλαγές έως τις συνέπειες της οικονομικής στασιμότητας σε ό,τι αφορά τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την παροχή υπηρεσιών, καθώς και τον αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής. «Ο εντοπισμός αποτελεσματικών αποκρίσεων σε αυτές τις προκλήσεις θα είναι κρίσιμος για την υλοποίηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς περιορισμούς κοινωνίας που προβλέπει η Στρατηγική για την Ευρώπη του 2020» [Regional policy-info, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η πολιτική συνοχής 2014-2020 στοχεύει στην καλλιέργεια ολοκληρωμένων αστικών πολιτικών που ενισχύουν τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη με σκοπό να ενισχυθεί η προσαρμοστικότητα των πόλεων και να διασφαλιστούν συνέργειες στις επενδύσεις που στηρίζονται από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία.

Επενδυτικές προτεραιότητες ρυθμισμένες να διευκολύνουν την αντιμετώπιση αστικών προκλήσεων.

«Ορισμένοι θεματικοί στόχοι που καλύπτονται από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία έχουν επενδυτικές προτεραιότητες αστικού χαρακτήρα, όπως προώθηση στρατηγικών για μειωμένη χρήση άνθρακα σε αστικές περιοχές, βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της αναζωογόνησης των εγκαταλελειμμένων τοποθεσιών και της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας και προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω της υποστήριξης της φυσικής, οικονομικής και κοινωνικής αναζωογόνησης υποβαθμισμένων αστικών περιοχών» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Αυτές οι επενδυτικές προτεραιότητες θα μπορούσαν να ενσωματωθούν στην ολοκληρωμένη στρατηγική αστικής ανάπτυξης μίας αστικής περιοχής, συμπληρωμένες από τις δράσεις που στηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο των επενδυτικών του προτεραιοτήτων.

Χρηματοοικονομικά εργαλεία.

Τα Κράτη Μέλη ενθαρρύνονται να κάνουν εκτεταμένη χρήση χρηματοοικονομικών εργαλείων στην υποστήριξη της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Το πεδίο εφαρμογής των χρηματοοικονομικών εργαλείων επεκτείνεται και καλύπτει όλους τους θεματικούς τομείς και τις επενδυτικές προτεραιότητες, καθώς και όλα τα είδη δικαιούχων, έργων και δραστηριοτήτων. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση, ένα ελάχιστο ποσοστό 5% των κατανεμημένων πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης σε κάθε Κράτος Μέλος θα επενδυθεί στην υλοποίηση ολοκληρωμένων στρατηγικών για βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Υπάρχουν αρκετές επιλογές σχετικά με τον τρόπο που μπορούν να χρηματοδοτηθούν αυτές οι στρατηγικές, όπως με τη χρήση του νέου εργαλείου ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων, μέσω ειδικού επιχειρησιακού προγράμματος ή μέσω ενός ειδικού άξονα προτεραιότητας.

Καινοτόμες αστικές δράσεις.

Σχετικά με τις καινοτόμες αστικές δράσεις, να σημειώσουμε ότι θα διατεθούν 330 εκατομμύρια ευρώ για την υποστήριξη καινοτόμων δράσεων στο πλαίσιο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. «Αυτές οι καινοτόμες αστικές δράσεις θα περιλαμβάνουν μελέτες και πιλοτικά προγράμματα για τη δοκιμή νέων λύσεων για τις αστικές προκλήσεις που πιθανόν να αυξηθούν τα επόμενα χρόνια» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Ενισχυμένη δικτύωση.

Η Επιτροπή θα θεσπίσει ένα δίκτυο αστικής ανάπτυξης αποτελούμενο από αστικές αρχές που λαμβάνουν χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο για δαπάνες. «Αυτό το δίκτυο θα χρησιμεύει ως φόρουμ για την ενίσχυση της επάρκειας και της ανταλλαγής μεταξύ πόλεων που ανοίγουν το δρόμο στις νέες τεχνικές και αναπτύσσουν ολοκληρωμένες επενδύσεις» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Συνεπώς, το δίκτυο δεν αποτελεί έναν μηχανισμό χρηματοδότησης, αλλά έναν τρόπο για να ανταλλάξουν οι πόλεις σχόλια για αυτές τις νέες προσεγγίσεις. Επιπλέον, στο πλαίσιο του

στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας, το πρόγραμμα ανταλλαγών και μάθησης για πόλεις θα συνεχίσει να τους προσφέρει ευκαιρίες δικτύωσης στην κατεύθυνση της κοινής χρήσης και ανάπτυξης καλών πρακτικών στην αστική ανάπτυξη.

Τα πρακτικά αποτελέσματα.

Η ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη έχει εξελιχθεί σε αναπόσπαστο μέρος του στρατηγικού πλαισίου της πολιτικής συνοχής 2014-2020. Αυτό θα έχει αρκετές πρακτικές συνέπειες στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης που σχετίζονται με την προετοιμασία και την υλοποίηση των προγραμμάτων. «Κατ' αρχάς, οι αστικές αρχές που λαμβάνουν χρηματοδότηση σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, θα πρέπει να προετοιμάσουν στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις πολλαπλές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πόλεις τους» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Θα έχουν επίσης ένα ευρύτερο πεδίο ευθύνης σε σχέση με την ίδια την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής, καθώς θα απαιτείται ένα ελάχιστο επίπεδο εξουσιοδότησης. Κατά το σχεδιασμό αυτών των ολοκληρωμένων στρατηγικών, οι αστικές αρχές ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν το πλαίσιο αναφοράς για βιώσιμες πόλεις που είναι ένα πρακτικό διαδικτυακό εργαλείο που έχει σχεδιαστεί για να βοηθάει τις πόλεις σχετικά με αυτό.

Επιπρόσθετα, τα Κράτη Μέλη απαιτούνται να παρέχουν μία διεξοδική εδαφική ανάλυση και μία ισχυρότερη αστική εστίαση στα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματά τους. «Επίσης θα χρειαστεί να θεσπίσουν ρυθμίσεις ώστε να εξουσιοδοτηθούν οι αστικές αρχές να αναλάβουν αρκετά καθήκοντα που σχετίζονται με τις στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα επιδιώξει μεγαλύτερη ολοκλήρωση στον τομέα της αστικής ανάπτυξης με τη στενή παρακολούθηση σε αυτό το θέμα κατά την αξιολόγηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων, την αυξημένη καινοτομία μέσω της πρωτοβουλίας καινοτόμων δράσεων, τη δημιουργία ενισχυμένης επάρκειας και την ανταλλαγή εμπειριών μέσω του δικτύου αστικής ανάπτυξης.

-Εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση.

Οι Εθνικές και Περιφερειακές στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση αποτελούν ημερήσιες διατάξεις οικονομικού μετασχηματισμού με βάση τη θέση, οι οποίες έχουν πέντε σημαντικά χαρακτηριστικά:

Πρώτον, επικεντρώνουν την υποστήριξη της πολιτικής και τις επενδύσεις σε βασικές εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες, προκλήσεις και ανάγκες για ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση. Δεύτερον, αξιοποιούν τα δυνατά σημεία κάθε χώρας και περιφέρειας, τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά της και τη δυναμική για αριστεία. Τρίτον, υποστηρίζουν την τεχνολογική, καθώς και τη βασισμένη στην πρακτική καινοτομία και στοχεύουν στην τόνωση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα. Τέταρτον, επιτυγχάνουν την πλήρη συμμετοχή των παραγόντων και ενθαρρύνουν την καινοτομία και τον πειραματισμό. Πέμπτον, αναπτύσσονται βασισμένες σε αποδείξεις και περιλαμβάνουν εύρωστα συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Η «Ευρώπη 2020» αποτελεί την αναπτυξιακή στρατηγική για την ερχόμενη δεκαετία και στο μεταβαλλόμενο κόσμο που ζούμε, θέλουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση να εξελιχθεί σε μία έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς περιορισμούς οικονομία. «Αυτές οι τρεις αμοιβαία ενισχυόμενες προτεραιότητες θα πρέπει να βοηθήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη Μέλη να

υλοποιήσουν υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Συγκεκριμένα, η Ένωση έχει θέσει πέντε φιλόδοξους στόχους που αφορούν την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και την ενέργεια, να υλοποιηθούν μέχρι το 2020. Το κάθε Κράτος Μέλος έχει υιοθετήσει το δικό του εθνικό στόχο σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς και συγκεκριμένες δράσεις στηρίζουν τη στρατηγική σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Οι εθνικές και περιφερειακές αρχές σε όλη την Ευρώπη θα καταρτίσουν στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης σε διαδικασία ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας, έτσι ώστε να γίνει πιο αποδοτική η χρήση των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αυξηθούν οι συνέργειες μεταξύ διαφορετικών εθνικών και περιφερειακών πολιτικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Ο στόχος και το σκεπτικό της πολιτικής.

Όσον αφορά τον στόχο και το σκεπτικό της συγκεκριμένης πολιτικής, πρώτα από όλα πρέπει να καταστεί η καινοτομία μία προτεραιότητα για όλες τις περιφέρειες. «Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» προϋποθέτει να εξετάσουν οι διαμορφωτές πολιτικής τον τρόπο αλληλοσυσχέτισης των διαφορετικών πτυχών της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς περιορισμούς ανάπτυξης» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Επίσης, οι ολοκληρωμένες στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης απαντούν σε περίπλοκες αναπτυξιακές προκλήσεις μέσω της προσαρμογής της πολιτικής στο περιφερειακό πλαίσιο.

Εκτός αυτών, η εν λόγω πολιτική υποστηρίζει τη δημιουργία θέσεων εργασίας βασισμένων στη γνώση και την επίτευξη ανάπτυξης όχι μόνο σε σημαντικούς πόλους της έρευνας και της καινοτομίας, αλλά και σε λιγότερο αναπτυγμένες και αγροτικές περιοχές. Επιπρόσθετα, αποτελεί βασικό τμήμα της προτεινόμενης αναμόρφωσης της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς υποστηρίζει τη θεματική επικέντρωση και ενισχύει τον στρατηγικό προγραμματισμό και τον προσανατολισμό προς τις επιδόσεις.

Επίσης, είναι σημαντικό να υπάρξει επικέντρωση στις επενδύσεις και στη δημιουργία συνεργειών και γι' αυτό η συγκεκριμένη πολιτική επικεντρώνει τις προσπάθειες της οικονομικής ανάπτυξης και τις επενδύσεις στα σχετικά δυνατά σημεία κάθε περιοχής, αξιοποιώντας τις οικονομικές ευκαιρίες και τις αναδυόμενες τάσεις. Εκτός αυτού, στοχεύει στο να βελτιώσει τη διαδικασία καινοτομίας και απαιτεί έξυπνες, στρατηγικές επιλογές και χάραξη πολιτικών βασισμένων σε αποδείξεις. «Οι προτεραιότητες καθορίζονται βάσει μίας διαδικασίας ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας από τη βάση με τη στήριξη στρατηγικών πληροφοριών σχετικά με τα μέσα, τις προκλήσεις, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τη δυναμική για αριστεία μίας περιφέρειας» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη πολιτική περιλαμβάνει την ανάπτυξη δεικτών αποτελεσμάτων και τη χρήση τους για την δημιουργία, καθοδήγηση και προσαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων. Προωθούν έτσι τη συνεχή αξιολόγηση και εκμάθηση πολιτικών, την κοινή χρήση εμπειριών και καλών πρακτικών μεταξύ περιφερειών.

Κάποιο άλλο σημαντικό μέλημα έχει να κάνει με την προσπάθεια να βελτιώσει τη διακυβέρνηση και να εμπλέξει πιο στενά όλους τους παράγοντες, ενθαρρύνοντας όλους τους παράγοντες να ενωθούν για ένα κοινό όραμα. «Συνδέει μικρές, μεσαίες και μεγάλες

επιχειρήσεις, ενθαρρύνει την πολυ-επίπεδη διακυβέρνηση και βοηθά στη δημιουργία ενός κοινωνικού κεφαλαίου εντός της κοινότητας» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Η διαδικασία των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση πρέπει να είναι διαδραστική, να άγεται από την περιφέρεια και να βασίζεται στη συναίνεση. «Αν και το ακριβές μείγμα των εμπλεκόμενων φορέων θα εξαρτάται από το περιφερειακό πλαίσιο, είναι σημαντικό να εμπλακούν πλήρως όλοι οι εταίροι στην ανάπτυξη, υλοποίηση και παρακολούθηση στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Το οικονομικό σκεπτικό.

Αναμφίβολα, είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν και να υλοποιηθούν στρατηγικές οικονομικού μετασχηματισμού διότι η συγκεκριμένη στρατηγική απαιτεί μία ολοκληρωμένη και βασισμένη στη θέση προσέγγιση όσον αφορά το σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών. Επιπλέον, οι πολιτικές πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στο τοπικό πλαίσιο, αναγνωρίζοντας ότι υπάρχουν διαφορετικά μονοπάτια προς την περιφερειακή καινοτομία και την ανάπτυξη.

Μεταξύ άλλων, πρέπει να δοθεί έμφαση στην αναζωογόνηση παραδοσιακών τομέων μέσω δραστηριοτήτων υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και μέσω νέων εξειδικευμένων αγορών, στον εκσυγχρονισμό μέσω υιοθέτησης και διάχυσης νέων τεχνολογιών, στη διαφοροποίηση σε τεχνολογικό επίπεδο από υφιστάμενες εξειδικεύσεις σε συναφή πεδία, στην ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω ριζικής τεχνολογικής αλλαγής και ριζοσπαστικών καινοτομιών, καθώς και στην εκμετάλλευση νέων μορφών καινοτομίας όπως η ανοικτή και η κατευθυνόμενη από τον χρήστη καινοτομία, η κοινωνική καινοτομία και η καινοτομία υπηρεσιών.

Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να υπάρξει απόκριση στις διάφορες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, διότι ως γνωστόν η Ευρώπη αντιμετωπίζει έναν ασταμάτητο παγκόσμιο ανταγωνισμό για ταλέντα, ιδέες και κεφάλαια, ενώ ταυτόχρονα η δημοσιονομική λιτότητα απαιτεί από τις κυβερνήσεις να επικεντρώνουν τους περιορισμένους πόρους σε λίγες περιοχές. Οι περισσότερες περιφέρειες μπορούν να αποκτήσουν ένα πραγματικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω της εύρεσης εξειδικευμένων αγορών, ή ενσωματώνοντας νέες τεχνολογίες σε παραδοσιακούς κλάδους και αξιοποιώντας την «έξυπνη» περιφερειακή δυναμική τους. «Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης μπορούν επίσης να αποτελέσουν ένα ισχυρό εργαλείο για την αντιμετώπιση κοινωνικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών και ενεργειακών προκλήσεων, όπως η δημογραφική αλλαγή, η αποτελεσματική διαχείριση πόρων, η ενεργειακή ασφάλεια και η αντοχή στην κλιματική αλλαγή» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Οι στρατηγικές καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση στοχεύουν ακόμη στο να γίνουν οι περιφέρειες πιο εμφανείς σε διεθνείς επενδυτές. Ωστόσο, για να προσελκυσθούν ιδιωτικές επενδύσεις και να κερδηθεί η προσοχή των διεθνών επενδυτών, είναι σημαντικό να γίνει επώνυμη η εξειδίκευση μίας περιφέρειας σε ένα επιμέρους πεδίο της γνώσης ή σε μία εξειδικευμένη αγορά και να υπάρξει σταθερή και ολοκληρωμένη υποστήριξη στην κατεύθυνση της ενίσχυσης αυτής της εξειδίκευσης.

Ζωτικής σημασίας είναι και η βελτίωση των εσωτερικών και εξωτερικών συνδέσεων μίας περιφέρειας και συγκεκριμένα η ανάπτυξη των εσωτερικών συνδέσεων αποτελούσε για καιρό σήμα κατατεθέν της πολιτικής καινοτομίας. «Ωστόσο, οι περιφέρειες χρειάζεται επίσης να είναι εξωστρεφείς, να τοποθετούνται σε ευρωπαϊκές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και να

βελτιώνουν τις συνδέσεις και τη συνεργασία τους με άλλες περιφέρειες, τομείς και παράγοντες της καινοτομίας» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Αυτό είναι κάτι σημαντικό για τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεών τους, προκειμένου να δημιουργηθούν εισροές γνώσης συναφούς με την υφιστάμενη γνωσιακή βάση της περιφέρειας. Εκτός αυτού, πρέπει να αποφευχθούν αλληλεπικαλύψεις και αντιγραφές σε στρατηγικές ανάπτυξης, επειδή στο παρελθόν οι περιφέρειες που αντιμετώπιζαν αναπτυξιακές προκλήσεις προσπαθούσαν συχνά να αντιγράψουν τις ίδιες ή παρόμοιες προτεραιότητες άλλων περιφερειών με ηγετική θέση ακόμα κι όταν είχαν λίγα μέσα και μικρές πιθανότητες να εξελιχθούν σε παγκόσμιο ηγέτη στους τομείς που είχαν επιλέξει. Συνεπώς, πρέπει να ενθαρρυνθούν οι περιφέρειες να υιοθετήσουν πολιτικές που είναι ρεαλιστικά προσαρμοσμένες στις ικανότητες, στις ευκαιρίες και στις ανάγκες τους. Στο οικονομικό σκεπτικό εντάσσεται και η συγκέντρωση μίας «κρίσιμης μάζας» πόρων, δηλαδή η διασφάλιση ότι οι πόροι για την έρευνα και την καινοτομία θα φτάσουν το επίπεδο κρίσιμης μάζας, δηλαδή θα έχουν επαρκή δυναμική για να γίνουν αυτοσυντηρούμενοι ή κρίσιμης δυναμικής, με την υποστήριξή τους μέσω στοχευμένων δράσεων ενίσχυσης ανθρώπινων πόρων και υποδομών γνώσης. Να σημειώσουμε πως η κρίσιμη μάζα μπορεί να συγκεντρωθεί είτε εσωτερικά μέσα στην περιφέρεια, είτε μέσω εσωπορισμού και συνεργασίας με άλλες περιφέρειες.

Παρόλα αυτά, ο πιο πολλά υποσχόμενος τρόπος για να προωθήσει μία περιφέρεια τη βασισμένη στη γνώση ανάπτυξή της είναι μέσω της διαφοροποίησης σε τεχνολογίες, προϊόντα και υπηρεσίες που συνδέονται στενά με υφιστάμενες κυρίαρχες τεχνολογίες και με την περιφερειακή βάση δεξιοτήτων. Αυτό που μετρά όμως δεν είναι η διαφοροποίηση αυτή καθαυτή, αλλά η εξειδικευμένη τεχνολογική διαφοροποίηση σε αναδυόμενες οικονομικές δραστηριότητες. «Συνεπώς, οι περιφέρειες πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη συμπληρωματικότητα μεταξύ συναφών οικονομικών δραστηριοτήτων και να βρουν καλύτερους τρόπους να συνδυάσουν τα δυνατά τους σημεία, έτσι ώστε να δημιουργηθούν νέες παραγωγικές δυνατότητες σε περιοχές με υψηλή δυναμική ανάπτυξης» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Τα πρακτικά αποτελέσματα.

Οι εκ των προτέρων όροι των στρατηγικών καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση απαιτούν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καθορίσουν τις εξειδικεύσεις γνώσης που ταιριάζουν καλύτερα στη δυναμική της καινοτομίας τους, στη βάση των μέσων και των δυνατοτήτων τους. Αυτό πρέπει να το κάνουν μέσω μίας διαδικασίας «ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας», δηλαδή της εμπλοκής βασικών παραγόντων της καινοτομίας και των επιχειρήσεων. «Έτσι, αντί να είναι μία στρατηγική που επιβάλλεται άνωθεν, η έξυπνη εξειδίκευση εμπλέκει και φέρνει σε συνεργασία επιχειρήσεις, ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια για να καθοριστούν οι πιο πολλά υποσχόμενες περιοχές εξειδίκευσης ενός Κράτους Μέλους ή μίας περιφέρειας, αλλά και να εντοπιστούν οι αδυναμίες που παρεμποδίζουν την καινοτομία» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Περαιτέρω καθοδήγηση για περιφέρειες και κράτη μέλη αναφορικά με τον τρόπο ανάπτυξης και υλοποίησης περιφερειακών στρατηγικών καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση είναι διαθέσιμη με τη μορφή ενός μεθοδολογικού και πρακτικού οδηγού. Να αναφέρουμε ακόμα ότι η περιφερειακή στρατηγική ανάπτυξης στηρίζεται μέσω της πλατφόρμας έξυπνης εξειδίκευσης που άρχισε να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2011 στη Σεβίλλη της Ισπανίας. Αυτή παρακολουθείται από μία Διοικούσα Επιτροπή που περιλαμβάνει εμπειρογνώμονες από διάφορα

τμήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και λαμβάνει επίσης δεδομένα από μία Ομάδα Εκπροσώπων από ευρωπαίους υψηλόβαθμους εμπειρογνώμονες και εκπροσώπους δικτύων. Ακόμα, θα προσφέρει μία σειρά υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων της καθοδήγησης, της κατάρτισης και της υποστήριξης σε εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές με ταυτόχρονη αξιολόγησή τους.

-Χρηματοοικονομικά εργαλεία στην πολιτική συνοχής 2014-2020.

Κατ' αρχάς, να σημειώσουμε ότι οι νέοι κανόνες και η νομοθεσία που διέπουν τον επόμενο γύρο επένδυσης από την πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2014-2020, υιοθετήθηκαν επίσημα από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2013. Τα χρηματοοικονομικά εργαλεία αποτελούν έναν αποδοτικό στην χρήση των πόρων τρόπο για την ανάπτυξη πόρων πολιτικής συνοχής στην πορεία επίτευξης των στόχων της στρατηγικής για την Ευρώπη του 2020. «Μέσω της στόχευσης έργων με πιθανή οικονομική βιωσιμότητα, τα χρηματοοικονομικά εργαλεία παρέχουν υποστήριξη για επενδύσεις μέσω δανείων, εγγυήσεων, μετοχικού κεφαλαίου ή άλλων μηχανισμών ανάληψης κινδύνων σε συνδυασμό πιθανώς με τεχνική υποστήριξη, επιδοτήσεις επιτοκίου ή τέλους εγγύησης στο πλαίσιο της ίδιας λειτουργίας» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Πέραν των προφανών οφελών από τα κονδύλια για ανακύκλωση με μακροπρόθεσμη προοπτική, τα χρηματοοικονομικά εργαλεία βοηθούν στην κινητοποίηση επιπρόσθετων δημόσιων ή ιδιωτικών επενδύσεων με σκοπό την αντιμετώπιση αδυναμιών της αγοράς, σε ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες της στρατηγικής για την Ευρώπη του 2020 και της πολιτικής συνοχής. «Οι δομές υλοποίησής τους περιλαμβάνουν πρόσθετη εξειδίκευση και τεχνογνωσία, η οποία βοηθά στην αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της διάθεσης δημόσιων πόρων» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Επιπλέον, αυτά τα εργαλεία παρέχουν μεγάλη ποικιλία κινήτρων για καλύτερη απόδοση, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης χρηματοοικονομικής πειθαρχίας στο επίπεδο των υποστηριζόμενων έργων.

Τα χρηματοοικονομικά εργαλεία χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση επενδύσεων για τα διαρθρωτικά ταμεία ήδη από την προγραμματική περίοδο 1994-1999 και η σχετική τους σημασία αυξήθηκε στη διάρκεια της περασμένης προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και τώρα αποτελούν περίπου το 5% των συνολικών πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. «Υπό το φως της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης και την αυξανόμενη έλλειψη δημόσιων πόρων, τα χρηματοοικονομικά εργαλεία αναμένονται να παίξουν ακόμα πιο σημαντικό ρόλο στην πολιτική συνοχής κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Χαρακτηριστικά του νέου προγραμματικού πλαισίου.

Το νέο προγραμματικό πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της περιόδου 2014-2020 χαρακτηρίζεται από διεύρυνση του πεδίου παρεμβάσεων των χρηματοοικονομικών εργαλείων. Σε αντίθεση με την προγραμματική περίοδο 2007-2013, οι κανόνες που υιοθετήθηκαν για τα χρηματοοικονομικά εργαλεία της περιόδου 2014-2020 είναι μη ρυθμιστικοί σε ό,τι αφορά τομείς, δικαιούχους και τύπους έργων και δραστηριοτήτων προς υποστήριξη. «Τα Κράτη Μέλη και οι διαχειριστικές αρχές θα χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικά εργαλεία σε όλους τους θεματικούς στόχους που καλύπτονται από τα επιχειρησιακά προγράμματα και για όλα τα ταμεία, όπου αυτό είναι αποδοτικό και αποτελεσματικό» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion

Policy 2014-2020]. Εκτός των προηγούμενων, το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει σαφείς κανόνες που επιτρέπουν τον καλύτερο συνδυασμό χρηματοοικονομικών εργαλείων με άλλες μορφές υποστήριξης και συγκεκριμένα ενισχύσεις, καθώς έτσι τονώνεται περισσότερο η σχεδίαση ορθά προσαρμοσμένων μηχανισμών αρωγής που καλύπτουν τις επιμέρους ανάγκες Κρατών Μελών ή περιφερειών.

Είναι αληθές πως τα χρηματοοικονομικά εργαλεία αποτελούν μία ειδική κατηγορία δαπανών και η επιτυχημένη τους σχεδίαση και υλοποίηση εξαρτάται από τη σωστή αξιολόγηση των κενών και των αναγκών της αγοράς. Συνεπώς, στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού προγράμματος, υπάρχει μία νέα διάταξη σύμφωνα με την οποία θα πρέπει να σχεδιαστούν χρηματοοικονομικά εργαλεία στη βάση μίας εκ των προτέρων αξιολόγησης που θα έχει εντοπίσει αδυναμίες της αγοράς ή μη ιδεατές συνθήκες επενδύσεων, αντίστοιχες επενδυτικές ανάγκες, πιθανή δυνατότητα συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και επακόλουθη προστιθέμενη αξία του εν λόγω χρηματοοικονομικού εργαλείου. «Μία τέτοια εκ των προτέρων αξιολόγηση θα βοηθήσει επίσης να αποφευχθούν αλληλεπικαλύψεις και ασυνέπειες μεταξύ χρηματοδοτικών μέσων που υλοποιούνται από άλλους παράγοντες σε διαφορετικά επίπεδα» [Regional policy-inforgio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Μία σειρά νέων επιλογών υλοποίησης.

Σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες το επιχειρησιακό περιβάλλον για χρηματοοικονομικά εργαλεία, καθώς και η διοικητική επάρκεια και τεχνική εμπειρογνομοσύνη που απαιτούνται για επιτυχημένη υλοποίησή τους, ποικίλουν έντονα. «Σε αυτό το υπόβαθρο, οι νέοι κανονισμοί προσφέρουν διαφορετικές επιλογές υλοποίησης από τις οποίες τα Κράτη Μέλη και οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να επιλέξουν την πιο κατάλληλη λύση» [Regional policy-inforgio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Το εθνικό δίκτυο έρευνας και τεχνολογίας παρέχει υποστήριξη για προγράμματα σε χρηματοοικονομικά εργαλεία που έχουν θεσπιστεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα οποία διαχειρίζεται η Επιτροπή, σε ευθυγράμμιση με το Δημοσιονομικό Κανονισμό. Σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε ότι η ανώνυμη εταιρεία ΕΔΕΤ έχει ως αντικείμενο τη διαχείριση του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογίας κατά το πρότυπο των αντίστοιχων Ερευνητικών και Εκπαιδευτικών Δικτύων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Δραστηριοποιείται ενεργά, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και αποτελεί περιβάλλον ανάπτυξης καινοτόμων υπηρεσιών, στη διάθεση της Εκπαιδευτικής και Ερευνητικής Κοινότητας της χώρας» [GRNET, Greek Research and Technology Network]. Τα προγράμματα που αναφέραμε νωρίτερα περιλαμβάνουν επιμέρους διατάξεις για την υλοποίηση αποκλειστικών χρηματοοικονομικών εργαλείων που συνδυάζονται με άλλες πηγές του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πόρους της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, με σκοπό να τονωθεί ο τραπεζικός δανεισμός προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. «Στο πλαίσιο αυτής της επιλογής, οι εισφορές από επιχειρησιακά προγράμματα στα χρηματοοικονομικά εργαλεία θα υπόκεινται σε χωριστή διαχείριση για επενδύσεις σε περιφέρειες και δράσεις που καλύπτονται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα από το οποίο εισφέρονται πόροι» [Regional policy-inforgio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Επιπλέον, θεσπίζονται χρηματοοικονομικά εργαλεία σε εθνικό, περιφερειακό, διακρατικό ή διασυνοριακό επίπεδο, τα οποία διαχειρίζεται ή για τα οποία έχει την ευθύνη η διαχειριστική αρχή. Για τα εργαλεία αυτά, οι διαχειριστικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να εισφέρουν πόρους για προγράμματα σε ήδη υφιστάμενα ή ήδη θεσπισμένα εργαλεία, προσαρμοσμένα σε επιμέρους συνθήκες και ανάγκες. Εκτός αυτού, μπορούν να εισφέρουν

πόρους για προγράμματα σε τυποποιημένα εργαλεία, για τα οποία οι όροι και προϋποθέσεις είναι προκαθορισμένοι και περιγράφονται σε εκτελεστική πράξη της Επιτροπής. Αυτά τα εργαλεία θα πρέπει να είναι έτοιμα προς χρήση για γρήγορη παρουσίαση. Να σημειώσουμε ακόμη πως υπάρχουν χρηματοοικονομικά εργαλεία που αποτελούνται αποκλειστικά από δάνεια ή εγγυήσεις και μπορούν να υλοποιηθούν απευθείας από τις ίδιες τις διαχειριστικές αρχές. «Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι διαχειριστικές αρχές θα λαμβάνουν επιστροφές στη βάση των πραγματικών παρεχόμενων δανείων ή των ποσών για εγγυήσεις που δεσμεύονται για νέα δάνεια και χωρίς τη δυνατότητα να επιβληθούν έξοδα ή αμοιβές διαχείρισης στο πλαίσιο της λειτουργίας των χρηματοοικονομικών εργαλείων» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Σαφείς κανόνες δημοσιονομικής διαχείρισης.

Αξιοποιώντας τις πρόσφατες κατευθύνσεις που απεστάλησαν προς τα Κράτη Μέλη μέσω της Επιτροπής Συντονισμού των Ταμείων, ο κανονισμός προβλέπει τη συνέχεια και ασφάλεια ως προς τη δημοσιονομική διαχείριση των εισφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα χρηματοοικονομικά εργαλεία. «Το νέο πλαίσιο περιλαμβάνει σαφείς κανόνες αναφορικά με τον προσδιορισμό χρηματοδοτικών ροών στα διάφορα επίπεδα χρηματοοικονομικών εργαλείων και τις αντίστοιχες απαιτήσεις επιλεξιμότητας ή κληρονομιάς» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Έτσι, οι εισφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς χρηματοοικονομικά εργαλεία πρέπει να τοποθετούνται σε λογαριασμούς στα κράτη μέλη και να επενδύονται προσωρινά σύμφωνα με τις αρχές της ορθής δημοσιονομικής διαχείρισης. «Ο τόκος ή άλλα οφέλη που παράγονται στο επίπεδο του χρηματοοικονομικού εργαλείου πριν την επένδυση σε τελικούς παραλήπτες, θα χρησιμοποιούνται για τους ίδιους σκοπούς όπως και η αρχική εισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός της περιόδου επιλεξιμότητας» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Σχετικά με το ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί των πόρων κεφαλαίου που έχουν καταβληθεί από επενδύσεις, κέρδη, εισοδήματα ή αποδόσεις που παράγονται από επενδύσεις, αυτό πρόκειται να χρησιμοποιηθεί μέχρι το τέλος της περιόδου επιλεξιμότητας για διάφορους σκοπούς. Κατ'αρχάς θα χρησιμοποιηθεί για περαιτέρω επενδύσεις με τα ίδια ή άλλα εργαλεία, σε ευθυγράμμιση με το επιχειρησιακό πρόγραμμα και με τους συγκεκριμένους στόχους που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο μίας προτεραιότητας. Επίσης, για προτιμησιακή καταβολή σε επενδυτές που λειτουργούν στο πλαίσιο της αρχής του ιδιώτη επενδυτή στην οικονομία της αγοράς και προβαίνουν σε συνεπενδύσεις στο επίπεδο χρηματοοικονομικού εργαλείου ή τελικού παραλήπτη, ή και για δαπάνες ή αμοιβές διαχείρισης. Αξιοσημείωτο είναι επίσης πως οι πόροι και τα κέρδη κεφαλαίου, καθώς και άλλες πρόσοδοι ή αποδόσεις στις εισφορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χρηματοοικονομικά εργαλεία πρέπει να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τους στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος για μία περίοδο τουλάχιστον 8 ετών μετά το τέλος της ημερομηνίας επιλεξιμότητας.

-Εκσυγχρονισμένη υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο της υλοποίησης.

«Δεδομένων των επιμέρους διαδικασιών και δομών υλοποίησης για χρηματοοικονομικά εργαλεία, η διαθεσιμότητα υποβολής εκθέσεων για δεδομένα παρακολούθησης σχετικά με τη χρήση των πόρων του προϋπολογισμού από τα ταμεία του κοινού στρατηγικού πλαισίου είναι κεφαλαιώδους σημασίας για όλους τους παράγοντες της πολιτικής συνοχής, καθώς επιτρέπουν την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την πραγματική απόδοση των υποστηριζόμενων εργαλείων και προσαρμογές που ενδέχεται να χρειαστούν για τη διασφάλιση της

αποτελεσματικότητάς τους» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Να σημειώσουμε ότι το κοινό στρατηγικό πλαίσιο σαν στόχο έχει να συμβάλει στον καθορισμό στρατηγικών κατευθύνσεων για την επόμενη περίοδο δημοσιονομικού προγραμματισμού, δηλαδή για το διάστημα από το 2014 έως το 2020, στα κράτη μέλη και στις περιφέρειές τους. «Εν προκειμένω, τα κονδύλια του κοινού στρατηγικού πλαισίου αναμένεται να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο για τη στήριξη μέτρων εστιασμένων στην εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στα κράτη μέλη, στις περιφέρειες και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, τα οποία εκτίθενται, μεταξύ άλλων, στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και ενδεχομένως στις ειδικές συστάσεις ανά χώρα» [Ευρωπαϊκή Ένωση-Επιτροπή των Περιφερειών, Νέο Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο 2014-2020]. Συνεπώς, το νέο πλαίσιο απαιτεί από τις διαχειριστικές αρχές να αποστέλλουν στην Επιτροπή μία επιμέρους έκθεση σχετικά με τις λειτουργίες που περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά εργαλεία ως παράρτημα στην ετήσια έκθεση υλοποίησης και έπειτα με βάση τις αναφορές που υποβλήθηκαν, η Επιτροπή θα παρέχει συνόψεις των συγκεντρωθέντων δεδομένων.

Τα πρακτικά αποτελέσματα.

«Οι νέοι κανονισμοί παρέχουν μεγαλύτερη ευελιξία σε Κράτη Μέλη και διαχειριστικές αρχές κατά τη σχεδίαση προγραμμάτων, τόσο για να επιλέξουν μεταξύ υλοποίησης επενδύσεων μέσω ενισχύσεων και χρηματοοικονομικών εργαλείων, όσο και να προτιμήσουν το πιο κατάλληλο χρηματοοικονομικό εργαλείο» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Εκτός αυτού, παρέχουν μεγαλύτερη διαύγεια και ασφάλεια στο νέο νομοθετικό και πολιτικό πλαίσιο για τα χρηματοοικονομικά εργαλεία.

Από την πλευρά του προϋπολογισμού, η ενίσχυση των χρηματοοικονομικών εργαλείων ως καταλυτών για δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους, θα βοηθήσει Κράτη Μέλη και περιφέρειες να επιτύχουν τα επίπεδα στρατηγικών επενδύσεων που είναι απαραίτητα για την υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Επιπλέον, εάν υπάρξει πιο ευρεία εφαρμογή χρηματοοικονομικών εργαλείων και είναι καλύτερα προσαρμοσμένα στις επιμέρους ανάγκες των περιφερειών και των παραληπτών τους, μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά η πρόσβαση σε χρηματοδότηση προς όφελος ενός μεγάλου εύρους κοινωνικοοικονομικών παραγόντων επί τόπου. «Τα χρηματοοικονομικά εργαλεία θα εξυπηρετήσουν, για παράδειγμα, επιχειρήσεις που επενδύουν στην καινοτομία, νοικοκυριά που επιθυμούν να βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοση των κατοικιών τους, άτομα που αγωνίζονται για την επιτυχία των επιχειρηματικών τους ιδεών, καθώς και έργα δημόσιων υποδομών ή παραγωγικών επενδύσεων που ικανοποιούν τους στρατηγικούς στόχους της πολιτικής συνοχής και επιτυγχάνουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα των προγραμμάτων τους» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

-Διασφαλίζοντας την ορατότητα της πολιτικής συνοχής: κανόνες ενημέρωσης και επικοινωνίας 2014-2020.

Η πολιτική συνοχής αποτελεί τον πιο σημαντικό φορέα επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με πρόταση 351,8 δισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2014-2020 για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Παράλληλα με την ενημέρωση και την επικοινωνία για τους στόχους, η χρηματοδότηση ευκαιριών και αποτελεσμάτων των προγραμμάτων και έργων της πολιτικής συνοχής είναι βασικό καθήκον των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων στα Κράτη Μέλη μέσω της απάντησης σε διάφορα ερωτήματα, όπως του ποιες επενδυτικές ευκαιρίες υπάρχουν, πώς θα αντιμετωπίσει ένας δικαιούχος ζητήματα προώθησης και επίσης ποιος χρηματοδοτείται και για ποιο σκοπό.

Είναι αποδεκτό πως η ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης αποτελεί κρίσιμη πτυχή της διαχείρισης προγραμμάτων. «Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η πολιτική συνοχής επενδύει στα πιο συναφή και καινοτόμα έργα, η ενημέρωση χρειάζεται να φτάσει στο μέγιστο δυνατό ακροατήριο δυνητικών δικαιούχων» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Αυτό συμβαίνει όχι μόνο με την επισήμανση των επενδυτικών ευκαιριών, αλλά και με την προβολή των αποτελεσμάτων που επετεύχθησαν. Οι διαχειριστικές αρχές, μαζί με δικαιούχους έργων, οφείλουν να δείξουν στους κατοίκους της περιφέρειας, καθώς και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τους πολιτικούς σε όλα τα επίπεδα, τα αποτελέσματα αυτών των επενδύσεων. Άλλωστε, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι φορολογούμενοι εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν με ποιο τρόπο δαπανώνται τα χρήματά τους. «Ως μία θετική παρενέργεια, η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της δημόσιας υποστήριξης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά, επισημαίνοντας το θετικό αντίκτυπο που έχουν πολλά έργα σε κάθε μία από τις 274 περιφέρειες σε όλη την Ένωση» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Η υιοθέτησή τους.

Οι κανόνες ενημέρωσης και επικοινωνίας στον προτεινόμενο κανονισμό για την περίοδο 2014-2020 είναι το αποτέλεσμα εντατικών διαβουλεύσεων και συζητήσεων με τους αξιωματούχους του τομέα επικοινωνίας της πολιτικής συνοχής από τα 28 Κράτη Μέλη, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι κανόνες επικοινωνίας είναι πρακτικοί και συναφείς. Να σημειώσουμε πως τα Άρθρα 115-117 και το Παράρτημα 12 του σχετικού κανονισμού αποτελούν ουσιαστικά συνέχιση των υφιστάμενων πρακτικών. Σε μερικούς τομείς, όπως η διαφάνεια και η προσβασιμότητα στην ενημέρωση, έχουν επιτευχθεί βελτιώσεις σχετικές με πιο σαφείς απαιτήσεις για τη δημοσίευση πληροφοριών για έργα και δικαιούχους και επιπλέον απαιτώντας έναν ενιαίο ιστοχώρο ή πύλη για την πολιτική συνοχής σε κάθε ένα Κράτος Μέλος. Εκτός αυτών, απλοποιήθηκε μία μεγάλη σειρά στοιχείων και διασαφηνίστηκαν πολλές αρμοδιότητες.

Όσον αφορά τα κύρια στοιχεία των νέων κανόνων της επικοινωνίας και της πληροφόρησης, η στρατηγική επικοινωνίας διάρκειας επτά ετών μαζί με ετήσια σχέδια δράσης προς έγκριση ανά έτος από την επιτροπή παρακολούθησης, για την οποία δεν απαιτείται πλέον επίσημη έγκριση της Επιτροπής, αποτελεί ένα από αυτά. Ο ενιαίος ιστοχώρος ή πύλη για όλα τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κάθε ένα Κράτος Μέλος και ένας κατάλογος πράξεων με πιο σαφή, πληροφοριακά και συγκρίσιμα δεδομένα, αποτελούν υπόλοιπα σημαντικά στοιχεία.

Σημαντικό είναι ακόμη το ότι στη νέα πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020 θα υπάρχει πιο σαφής καθορισμός των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής, η οποία πρέπει να διασφαλίσει ότι τα μέτρα ενημέρωσης και επικοινωνίας υλοποιούνται σύμφωνα με τη στρατηγική επικοινωνίας. Επίσης, οι δραστηριότητες πρέπει να λαμβάνουν τη μέγιστη δυνατή κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με χρήση διαφόρων μορφών επικοινωνίας και η σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να είναι αναρτημένη στις εγκαταστάσεις της διαχειριστικής αρχής. Εκτός αυτών, ο κατάλογος πράξεων θα δημοσιεύεται και θα ενημερώνεται τουλάχιστον κάθε 6 μήνες, θα δημοσιεύονται ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με την υλοποίηση έργων, συμπεριλαμβανομένων των κύριων επιτευγμάτων και τα πακέτα ενημέρωσης θα παρέχονται στους δικαιούχους και σε ηλεκτρονική μορφή.

Ωστόσο, οι δικαιούχοι έχουν μία σειρά από ευθύνες, όπως το ότι σε κάθε δραστηριότητα επικοινωνίας πρέπει να αναγνωρίζεται η υποστήριξη από τα Ταμεία μέσω της εμφάνισης του εμβλήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αναφορά στην Ένωση και στο συγκεκριμένο Ταμείο. «Ακόμη, είναι ανάγκη να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με το έργο μέσα από τον ιστοχώρο του δικαιούχου, συμπεριλαμβανομένης μίας σύντομης περιγραφής των στόχων και των αποτελεσμάτων, καθώς και της επισήμανσης της υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Κατόπιν αιτήσεως της διαχειριστικής αρχής, πρέπει να γίνεται περιγραφή των δραστηριοτήτων επικοινωνίας στο στάδιο εφαρμογής του έργου, ενώ είναι απαραίτητη και η τοποθέτηση τουλάχιστον μίας αφίσας με πληροφορίες σχετικά με το έργο σε τοποθεσία εύκολα ορατή από το κοινό. «Σχετικά με τις πράξεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και άλλα εκπαιδευτικά έργα που υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ή το Ταμείο Συνοχής, ο δικαιούχος θα ενημερώνει τους συμμετέχοντες για τη χρηματοδότηση αυτή» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Τέλος, θα υπάρχει πίνακας ή μόνιμη πλακέτα για πράξεις υποδομών ή κατασκευών του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης ή του Ταμείου Συνοχής με δημόσια χρηματοδότηση που υπερβαίνει τις 500.000 ευρώ.

«Οι προτεινόμενοι κανόνες καταρτίστηκαν για την επίτευξη μεγαλύτερης ευελιξίας, την απλοποίηση συγκεκριμένων διαδικασιών και την αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής και του δικαιούχου του έργου» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Η απλούστευση είναι το κύριο χαρακτηριστικό του νέου προγραμματικού πλαισίου και συγκεκριμένα το έγγραφο που περιγράφει την προσέγγιση και τον προϋπολογισμό για τις δραστηριότητες επικοινωνίας ενός προγράμματος θα ονομάζεται η «στρατηγική επικοινωνίας». Ωστόσο, το έγγραφο αυτό δεν απαιτεί πλέον την επίσημη έγκριση της Επιτροπής, αυξάνοντας έτσι την ιδιοκτησία της στρατηγικής επικοινωνίας, για την οποία η διαχειριστική αρχή ή το Κράτος Μέλος και η επιτροπή παρακολούθησης πρέπει να αναλάβουν την πλήρη ευθύνη.

Αν και δεν υπάρχει πλέον υποχρέωση για υποβολή έκθεσης ως προς τις δραστηριότητες ενημέρωσης και επικοινωνίας στην ετήσια έκθεση υλοποίησης πέραν των ετών 2017 και 2019, προβλέπεται η συστηματική υποβολή εκθέσεων και επισκόπηση των δραστηριοτήτων επικοινωνίας σε ετήσια βάση στη συνεδρίαση της επιτροπής παρακολούθησης. Να σημειώσουμε πως στην ίδια συνεδρίαση θα εγκριθεί ένα σχέδιο δραστηριοτήτων επικοινωνίας για το επόμενο έτος. «Οι κανόνες ενημέρωσης και επικοινωνίας αποκτούν καλύτερη ορατότητα καθώς παρατίθενται ως τμήμα του Κανονισμού που έχει εγκρίνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και όχι, όπως συνέβαινε την περίοδο 2007-2013, μέσα σε εκτελεστική πράξη της Επιτροπής» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Εκτός αυτών, στο νέο προγραμματικό πλαίσιο θα υπάρχει πιο εύκολη δημοσιονομική διαχείριση των πολυταμειακών δραστηριοτήτων επικοινωνίας, καθώς όλο και περισσότερα Κράτη Μέλη έχουν αναγνωρίσει τα πλεονεκτήματα της συγκέντρωσης πόρων κατά την επικοινωνία της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, ενώ η κοινή χρηματοδότηση, για παράδειγμα σε κοινές εκστρατείες επικοινωνίας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης είναι δυνατή επί του παρόντος, αυτό είναι δύσκολο από πλευράς δημοσιονομικής διαχείρισης καθώς οι δαπάνες πρέπει να κατανεμηθούν στον αντίστοιχο προϋπολογισμό τεχνικής βοήθειας των Ταμείων που συμμετέχουν. Στο μέλλον, κάθε ένα από τα ταμεία μπορεί να χρηματοδοτήσει πράξεις τεχνικής βοήθειας που είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο οποιουδήποτε από τα ταμεία και έτσι παρέχεται μεγαλύτερη δημοσιονομική ευελιξία.

Η αυξημένη διαφάνεια αποτελεί ένα άλλο χαρακτηριστικό της νέας πολιτικής συνοχής και για αυτό προτείνεται ένας ενιαίος ιστοχώρος ή πύλη για την πολιτική συνοχής. Αυτός ο ενιαίος ιστοχώρος ή πύλη θα βοηθήσει στο να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με την πολιτική συνοχής εντός ενός Κράτους Μέλους. «Αντί της αναζήτησης για τα διαφορετικά επιχειρησιακά προγράμματα στον Ιστό, θα υπάρχει ένας ιστοχώρος για σχετική ενημέρωση ή για παροχή συνδέσμων προς όλους» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Επιπρόσθετα, οι πληροφορίες για το δικαιούχο θα συμπληρώνονται πλέον από πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο του έργου και εκτός από τον τίτλο του έργου, θα πρέπει να προστεθεί και μία μικρή σύνοψη του έργου. Ακόμη, θα πρέπει να υπάρξει εναρμόνιση στη μορφή των δεδομένων για καλύτερη συμβατότητα αυτών σχετικά με το έργο και το δικαιούχο εντός ενός προγράμματος, στο πλαίσιο διαφορετικών προγραμμάτων ή ακόμα και Κρατών Μελών. Αξιοσημείωτη είναι και η πιο σαφής αναγνώριση του ρόλου του εθνικού αξιωματούχου στον τομέα της ενημέρωσης και της επικοινωνίας, διότι θα έχει έναν σαφώς καθορισμένο ρόλο ως συντονιστής των δραστηριοτήτων επικοινωνίας για ένα ή περισσότερα Ταμεία, καθώς και ως συντονιστής των εθνικών δικτύων επικοινωνίας. Ο εθνικός αξιωματούχος θα είναι πλέον το αρμόδιο άτομο για τη συντήρηση του εθνικού ιστοχώρου ή της πύλης για την πολιτική συνοχής και ο υπεύθυνος για την επισκόπηση των μέτρων επικοινωνίας που έχουν ληφθεί σε εθνικό επίπεδο. «Η Επιτροπή θα συνεχίσει να διευκολύνει το έργο των δικτύων επικοινωνίας, των οποίων τα μέλη θα ανταλλάσσουν καλές πρακτικές επικοινωνίας και θα μοιράζονται τα αποτελέσματα από την υλοποίηση των στρατηγικών επικοινωνίας» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Επιπλέον, η Επιτροπή θα συμπληρώσει τις δραστηριότητες επικοινωνίας των Κρατών Μελών και των περιφερειών με τις δικές της δραστηριότητες σύμφωνα με το σχέδιο ή τα σχέδια δράσης της.

-Ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων.

Τα τελευταία 20 χρόνια, η προσέγγιση LEADER αναφορικά με την ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων που χρηματοδοτήθηκε από τα διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία αγροτικής ανάπτυξης, βοήθησε τους αγροτικούς παράγοντες να εξετάσουν τη μακροπρόθεσμη δυναμική της τοπικής τους περιφέρειας και αποδείχθηκε ένα αποτελεσματικό και αποδοτικό εργαλείο στην υλοποίηση αναπτυξιακών πολιτικών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προωθήσει αυτή τη μέθοδο υλοποίησης επίσης μέσω άλλων κοινοτικών πρωτοβουλιών, όπως η URBAN που δίνει έμφαση στην αναζωογόνηση των αστικών περιοχών και η EQUAL που προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις διακρίσεις και τα μειονεκτήματα στην αγορά εργασίας. Στην περίπτωση του LEADER, για το οποίο παρέχεται συνεχής υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1991, έχει εξελιχθεί σε σημαντικό στοιχείο της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης με υψηλό βαθμό αποδοχής σε όλη την Ευρώπη. «Από το 2007, η τοπική ανάπτυξη έχει χρησιμοποιηθεί επίσης εντός του Ευρωπαϊκού ταμείου θάλασσας και αλιείας για την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης των αλιευτικών κοινοτήτων» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Μάλιστα, τέσσερα από τα ταμεία που καλύπτονται από το Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο, δηλαδή το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, βασίζονται στην προσέγγιση LEADER. Να σημειώσουμε πως τα ταμεία που αναφέραμε αποτελούν τα 4 από τα 5 συνολικά Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία διέπονται από ένα ενιαίο σύνολο κανόνων. «Οι κανόνες αυτοί έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν σαφή σύνδεση με

τη στρατηγική για την Ευρώπη του 2020, καλύτερο συντονισμό, συνεπή υλοποίηση και όσο το δυνατόν ευκολότερη πρόσβαση στα ταμεία για τους δικαιούχους» [Ευρωπαϊκή Επιτροπή- Δημόσιες συμβάσεις και χρηματοδοτήσεις, Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία].

Εκτός των προηγούμενων, η ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων αποτελεί ένα επιμέρους εργαλείο προς χρήση σε υπο-περιφερειακό επίπεδο, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά προς τη λοιπή αναπτυξιακή υποστήριξη σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, μπορεί να κινητοποιήσει και να εμπλέξει τοπικές κοινότητες και οργανώσεις προκειμένου να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς περιορισμούς ανάπτυξη, καλλιεργώντας την εδαφική συνοχή και επιτυγχάνοντας τους επιμέρους στόχους της πολιτικής. Μάλιστα, υπάρχει μία μοναδική μεθοδολογία που αφορά την ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων για τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, η οποία επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες υπο-περιφερειακές περιοχές και αναπτύσσεται με πρωτοβουλία κοινοτήτων από ομάδες τοπικής δράσης που απαρτίζονται από εκπροσώπους των τοπικών δημόσιων και ιδιωτικών κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων. Ακόμη, η μεθοδολογία αυτή υλοποιείται μέσω ολοκληρωμένων και πολυτομεακών στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης ανά περιοχή, σχεδιασμένων να λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές ανάγκες και τη δυναμική και περιλαμβάνει καινοτόμα χαρακτηριστικά σε τοπικό πλαίσιο, δικτύωση και σε μερικές περιπτώσεις συνεργασία. «Αυτή η ενιαία μεθοδολογία θα επιτρέψει τη συνδεδεμένη και ολοκληρωμένη χρήση των Ταμείων για την υλοποίηση στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Ο στόχος της ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων.

Οι κύριοι στόχοι αυτής της κοινής προσέγγισης από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία είναι η απλούστευση και διεύρυνση της χρήσης της ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων ως αναπτυξιακού εργαλείου. Κατ' αρχάς, η συγκεκριμένη πρωτοβουλία θα προσπαθήσει να ενθαρρύνει τις τοπικές κοινότητες να αναπτύξουν ολοκληρωμένες προσεγγίσεις από τη βάση σε περιστάσεις όπου υπάρχει ανάγκη απόκρισης σε εδαφικές και τοπικές προκλήσεις που απαιτούν δομικές αλλαγές. «Εκτός αυτού, θα προσπαθήσει να ενισχύσει τη συλλογικότητα της κοινότητας και να τονώσει την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας, την επιχειρηματικότητα και την ικανότητα δράσης για αλλαγές μέσω της ενθάρρυνσης της ανάπτυξης και της ανακάλυψης ανεκμετάλλευτων δυνατοτήτων στο εσωτερικό κοινοτήτων και περιοχών» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Άλλοι σημαντικοί στόχοι σχετίζονται με την προώθηση της κοινωνικής ιδιοκτησίας μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής εντός των κοινοτήτων και την ανάπτυξη ενός αισθήματος συμμετοχής και ιδιοκτησίας, το οποίο μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, η εν λόγω πρωτοβουλία θα κάνει προσπάθεια να υποβοηθήσει την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση παρέχοντας ένα δρόμο για τις τοπικές κοινότητες προκειμένου να συμμετάσχουν πλήρως στην υλοποίηση των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλες τις περιοχές. Έτσι, κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, η πιο σαφής υποστήριξη με τη μορφή ενός κοινού νομικού πλαισίου και οι εναρμονισμένοι κανόνες για τα 4 Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία που αναφέραμε ωρίτερα, θα αυξήσουν τη συνεκτικότητα και θα ενθαρρύνουν τη στήριξη μίας μονής στρατηγικής με πρωτοβουλία τοπικής κοινότητας από αρκετά ταμεία.

Η χρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία.

Σε ό,τι αφορά στην πολιτική συνοχής, για τα επιχειρησιακά προγράμματα όπου υλοποιείται ολόκληρος άξονας προτεραιοτήτων μέσω της ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, το ανώτατο ποσοστό συγχρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης ή το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας θα αυξηθεί κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες. Στην περίπτωση του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης, αναλόγως των περιστάσεων, το ανώτατο ποσοστό συγχρηματοδότησης για την ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων μπορεί να ποικίλλει μεταξύ 80% και 90%. Για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, το ανώτατο ποσοστό συγχρηματοδότησης είναι 75 % και αν η αφιερωμένη προτεραιότητα της Ένωσης στην εδαφική ανάπτυξη είναι αποκλειστικά για την ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, το ποσοστό συγχρηματοδότησης αυξάνεται κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες.

-Ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση.

Είναι αποδεκτό πως οι πολλαπλές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, όπως οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές, προβάλλουν την ανάγκη μίας ολοκληρωμένης και εδαφικής προσέγγισης ώστε να υλοποιηθεί μία αποτελεσματική ανταπόκριση. «Αυτή η προσέγγιση είναι πολυδιάστατη, προσαρμοσμένη στα κατά τόπους χαρακτηριστικά και αποτελέσματα, η οποία ίσως να σημαίνει υπέρβαση των παραδοσιακών διοικητικών συνόρων και είναι πιθανό να απαιτεί μεγαλύτερη προθυμία από τα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης να συνεργαστούν και να συντονίσουν δράσεις ώστε να επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Να σημειώσουμε ότι αυτό ευθυγραμμίζεται και με το νέο στόχο εδαφικής συνοχής που εισήγαγε η Συνθήκη της Λισαβόνας που αναγνωρίζει ότι η οικονομική και κοινωνική συνοχή δεν μπορεί να επιτευχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο χωρίς μεγαλύτερη επικέντρωση στον εδαφικό αντίκτυπο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για αυτόν τον σκοπό ο κανονισμός κοινών διατάξεων έχει εισαγάγει νέα εργαλεία ολοκλήρωσης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση τοπικών εδαφικών στρατηγικών, συνδέοντας τους θεματικούς στόχους που εντοπίστηκαν στις συμβάσεις εταιρικής σχέσης, στα επιχειρησιακά προγράμματα και στην εδαφική διάσταση, οι οποίοι αφορούν την ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων και τις ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις.

Ο στόχος.

«Καθώς οι ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές είναι ζωτικές για την επίτευξη της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπης όπως την οραματίστηκε η στρατηγική για την Ευρώπη του 2020, ο κανονισμός κοινών διατάξεων εισάγει την ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση ως βασικό εργαλείο για την υλοποίηση παρόμοιων στρατηγικών» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Ακόμη, η ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση παρέχει ένα ευέλικτο μηχανισμό για να σχηματίζει ολοκληρωμένες ανταποκρίσεις σε διάφορες εδαφικές ανάγκες, χωρίς να χάνει την εστίαση μέσω της οποίας συνδέεται η πολιτική συνοχής με τη στρατηγική για την Ευρώπη του 2020.

Οι προτάσεις.

Η ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση αποτελεί αναμφίβολα ένα αποδοτικό και ευέλικτο εργαλείο υλοποίησης εδαφικών στρατηγικών με ολοκληρωμένο τρόπο, αλλά δεν αποτελεί

λειτουργία, ούτε υποπροτεραιότητα Επιχειρησιακού προγράμματος. Αντίθετα, η συγκεκριμένη επένδυση επιτρέπει σε Κράτη Μέλη να υλοποιήσουν Επιχειρησιακά προγράμματα με οριζόντιο τρόπο και να αντλήσουν χρηματοδότηση από διάφορους άξονες προτεραιοτήτων ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών προγραμμάτων προκειμένου να διασφαλιστεί η υλοποίηση μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής για συγκεκριμένη περιοχή. «Ως τέτοια, η ύπαρξη της ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης θα παρέχει και ευελιξία στα Κράτη Μέλη αναφορικά με τη σχεδίαση Επιχειρησιακών προγραμμάτων, αλλά και τη δυνατότητα αποτελεσματικής υλοποίησης ολοκληρωμένων δράσεων μέσω απλοποιημένης χρηματοδότησης» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Εκτός των προηγούμενων, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι οι ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις μπορούν να αξιοποιηθούν αποδοτικά μόνο εάν η συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή διαθέτει μία ολοκληρωμένη και διατομεακή εδαφική στρατηγική. Έτσι, τα βασικά στοιχεία μίας ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης είναι μία καθορισμένη περιοχή και μία ολοκληρωμένη εδαφική στρατηγική ανάπτυξης, μία δέσμη δράσεων προς υλοποίηση και διάφορες ρυθμίσεις διακυβέρνησης για τη διαχείριση της ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης.

Καθορισμένη περιοχή και ολοκληρωμένη εδαφική στρατηγική ανάπτυξης.

Είναι ουσιώδες να αναπτυχθεί μία διατομεακή ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης που απαντά στις αναπτυξιακές ανάγκες της ενδιαφερόμενης περιοχής. «Η στρατηγική θα σχεδιαστεί με τρόπο που οι δράσεις μπορούν να αξιοποιήσουν περαιτέρω τις παραχθείσες συνέργειες από την εννοχρησιμοποιούμενη υλοποίηση» [Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Κάθε γεωγραφική περιοχή με ιδιαίτερα εδαφικά χαρακτηριστικά θα μπορεί να αποτελεί αντικείμενο μίας ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης, ξεκινώντας από επιμέρους αστικές γειτονίες με πολλαπλές ελλείψεις έως το αστικό, μητροπολιτικό, αγροτικό υποπεριφερειακό ή διαπεριφερειακό επίπεδο. Μία τέτοια επένδυση μπορεί επίσης να υλοποιηθεί ολοκληρωμένες δράσεις σε αποσπασμένες γεωγραφικές μονάδες με παρεμφερή χαρακτηριστικά εντός μίας περιφέρειας.

Επιπρόσθετα, η ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση είναι κατάλληλη για την υλοποίηση δράσεων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας. Για παράδειγμα, είναι δυνατή η χρήση της σε διασυνοριακό πλαίσιο για την υλοποίηση μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής αστικής ανάπτυξης σε διασυνοριακές πόλεις. Συνεπώς, δράσεις προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες εδαφικές ανάγκες μπορούν να στηριχθούν μέσω του εργαλείου της ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης.

Δέσμη δράσεων προς υλοποίηση.

Οι δράσεις προς υλοποίηση μέσω ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης θα συμβάλουν στους θεματικούς στόχους των σχετικών αξόνων προτεραιοτήτων των Επιχειρησιακών προγραμμάτων που συμμετέχουν, καθώς και στους αναπτυξιακούς στόχους της εδαφικής στρατηγικής. Δηλαδή, μπορούν να συμπεριλάβουν επενδύσεις από το ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης, το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο και το ταμείο συνοχής. Η χρηματοδότηση μπορεί να συμπληρωθεί με στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικής Ανάπτυξης ή το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας. Ακόμη, δεν είναι υποχρεωτικό να συνδυαστούν όλα τα ταμεία σε κάθε ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση, αλλά ενθαρρύνεται ο συνδυασμός διαφορετικών ταμείων σε αυτή.

«Εκτός των προηγούμενων, μία ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση μπορεί να προσφέρει υποστήριξη όχι μόνο με τη μορφή επιχορηγήσεων, αλλά επίσης μέσω χρηματοοικονομικών εργαλείων όπου είναι κατάλληλα να υλοποιήσουν δράσεις που καθορίζονται στην αναπτυξιακή στρατηγική» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Πέραν των επενδύσεων προς υποστήριξη μίας κατά τόπους στρατηγικής ανάπτυξης μέσω ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης, είναι δυνατή η χρηματοδότηση πρόσθετων δράσεων που στοχεύουν στην ίδια περιοχή μέσω των αξόνων προτεραιοτήτων ενός Επιχειρησιακού προγράμματος ή προγραμμάτων που δεν συμμετέχουν στη χρηματοδότηση της ολοκληρωμένης εδαφικής επένδυσης. Πολλές από τις επενδυτικές προτεραιότητες στην πρόταση μπορεί να συμβάλουν άμεσα στην ανάπτυξη της εν λόγω γεωγραφικής περιοχής και δεν υπάρχει υποχρέωση υλοποίησης όλων των προτεραιοτήτων μέσω αυτού του μηχανισμού. «Συνιστάται, ωστόσο, να ενσωματωθούν οι τομεακές επενδύσεις στην εν λόγω περιοχή και να ευθυγραμμιστούν με τις ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές για την ανάπτυξη» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Τα οφέλη.

Όσον αφορά τα οφέλη που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση, κατ' αρχάς αυτή αποτελεί έναν μηχανισμό που προωθεί την ολοκληρωμένη χρήση των ταμείων κι έτσι έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει σε καλύτερο αθροιστικό αποτέλεσμα για το ίδιο ύψος κρατικών επενδύσεων. Επιπλέον, η πιθανή εξουσιοδότηση της διαχείρισης αυτής της επένδυσης ενισχύει τους υποπεριφερειακούς παράγοντες, εξασφαλίζοντας την εμπλοκή τους και την ιδιοκτησία της προετοιμασίας και υλοποίησης των προγραμμάτων. «Επίσης, καθώς η ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση θα έχει εξασφαλισμένες τις ποικίλες χρηματοδοτικές της ροές κατά τη σύλληψή της, θα υπάρχει μεγαλύτερη βεβαιότητα για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Κάτι άλλο σημαντικό έχει να κάνει με το ότι είναι ένα εργαλείο σχεδιασμένο για βασισμένη στον τόπο προσέγγιση στην ανάπτυξη που μπορεί να βοηθήσει στην απελευθέρωση του ελάχιστα αξιοποιημένου δυναμικού που υπάρχει σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

-Απλούστευση της νέας πολιτικής συνοχής.

Η απλούστευση αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή αιτήματα για τη νέα πολιτική συνοχής και γι' αυτό η Επιτροπή επιθυμεί να ικανοποιήσει αυτήν την προσδοκία. «Έχει ωστόσο γίνει σαφές ότι λόγω της πολυμορφίας εμπειριών και των διαφορών στη δομή της εθνικής διοίκησης, αυτό που σε μερικά Κράτη Μέλη μπορεί να συνιστά απλούστευση, μπορεί σε άλλο να θεωρηθεί ότι περιπλέκει τα πράγματα» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Αυτό συνιστά πρόσκληση για την εξεύρεση κοινού τόπου και την αξιοποίησή του με ευελιξία, προκειμένου να απλουστευθεί η διαχείριση της πολιτικής συνοχής. Να σημειώσουμε ακόμη ότι η απλούστευση μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στα αποτελέσματα της πολιτικής, εξασφαλίζοντας αποδοτική κατανομή των απαιτούμενων διοικητικών προσπαθειών σε εθνικό, περιφερειακό και επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και μειώνοντας παράλληλα το χρόνο και το κόστος επίτευξης των στόχων και επιτρέποντας την επικέντρωση στα αποτελέσματα. «Θέτοντας σε εφαρμογή πιο απλούς κανόνες, που γίνονται πιο εύκολα κατανοητοί από τους εμπλεκόμενους και άρα ενισχύοντας την ασφάλεια δικαίου, η απλούστευση μπορεί επίσης να βοηθήσει στη μείωση σφαλμάτων και στην αύξηση της ασφάλειας που παρέχεται από τα εθνικά συστήματα υλοποίησης» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Εκτός από τα προηγούμενα, να αναφέρουμε πως η απλούστευση εκφράζεται σε ποικίλες μορφές, μερικές σαφείς και άμεσες και άλλες προαιρετικές ή που προϋποθέτουν τη μεταφορά σε εθνικούς κανόνες. Η Επιτροπή γι' αυτόν τον λόγο προτείνει την επίτευξη της απλούστευσης μέσω διαφορετικών μεθόδων, όπως εναρμόνιση των κανόνων για μία σειρά ταμείων, αυξημένη ευελιξία, αυξημένη αναλογικότητα, αποσαφήνιση κανόνων για τη βελτίωση της ασφάλειας δικαίου και ψηφιοποίηση εγγράφων και διαδικασιών.

Ο τρόπος επίτευξης της απλούστευσης.

Ο πλήρης αντίκτυπος της απλούστευσης δεν θα επιτευχθεί στηριζόμενοι μόνο στις προτάσεις της Επιτροπής, αλλά τα Κράτη Μέλη και όλες οι εμπλεκόμενες αρχές πρέπει να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στη διασφάλιση της επίτευξης της απλούστευσης για τους δικαιούχους. «Τα Κράτη Μέλη ενθαρρύνονται να αξιοποιήσουν πλήρως όλες τις επιλογές και την ευελιξία που προσφέρει το νέο πλαίσιο και να προβούν στις βέλτιστες επιλογές για τις επιμέρους συνθήκες που αντιμετωπίζουν» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Η Επιτροπή από την πλευρά της προσφέρει την υποστήριξη της σε Κράτη Μέλη και περιφέρειες στις προσπάθειές τους να υιοθετήσουν καλές πρακτικές και να αποφύγουν την προσθήκη επιπλέον εθνικής ή περιφερειακής νομοθεσίας εκεί όπου δεν χρειάζεται. Τα πλήρη αποτελέσματα της απλούστευσης εξαρτώνται επίσης και από τη διοικητική δομή σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και άρα να είναι πιο εκτεταμένα σε μερικά Κράτη Μέλη σε σχέση με άλλα.

Ο κύριος στόχος πίσω από τις προτάσεις της Επιτροπής είναι η μείωση του διοικητικού βάρους για τους δικαιούχους και γι' αυτό μερικά στοιχεία της απλούστευσης μειώνουν τις διοικητικές προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα και άλλα στοχεύουν στις εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις. Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις η επένδυση εκ μέρους της δημόσιας διοίκησης σε νέα πληροφοριακά συστήματα, διαδικασίες και κατάρτιση είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της απλούστευσης για δικαιούχους. «Η εμπειρία έχει δείξει ότι γίνονται μερικές φορές λάθη διότι έχουν αλλάξει οι κανόνες από προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, αλλά οι διαχειριστικές αρχές ή οι δικαιούχοι συνεχίζουν να εφαρμόζουν τους παλιούς κανόνες στη νέα προγραμματική περίοδο» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Για το λόγο αυτό, πολλοί παράγοντες επιστούν την προσοχή στο να αποφευχθεί ριζική αναμόρφωση των κανόνων. Αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη, καθώς και όλα τα πιθανά μέτρα που υιοθετούνται για να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση από τη μία περίοδο στην επόμενη και σαν επακόλουθο οι προτάσεις της Επιτροπής περιλαμβάνουν μόνο αλλαγές που μπορούν να προσφέρουν απλούστευση στην πράξη.

Οι προτάσεις της Επιτροπής.

Η Επιτροπή στην κατεύθυνση επίτευξης της απλούστευσης καταθέτει διάφορες προτάσεις, η πρώτη εκ των οποίων σχετίζεται με την εναρμόνιση των κανόνων με άλλα Ταμεία του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου. «Ο κανονισμός παραθέτει κοινούς κανόνες για την πολιτική συνοχής, την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης και την πολιτική για τη θάλασσα και την αλιεία σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού, επιλεξιμότητας και διάρκειας» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Επιπρόσθετα, ο αριθμός στρατηγικών εγγράφων θα μειωθεί καθώς θα υπάρχει μόνο ένα στρατηγικό έγγραφο σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα πέντε Ταμεία του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου. Επιπλέον, η μεγαλύτερη ευελιξία στη διαμόρφωση προγραμμάτων και συστημάτων αποτελεί ένα άλλο σημαντικό στοιχείο. Ωστόσο, για να υπάρξει ευελιξία στη διαμόρφωση των εθνικών και περιφερειακών

ρυθμίσεων, πρέπει να υλοποιηθούν τα Ταμεία του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου στο κατάλληλο εδαφικό επίπεδο σύμφωνα με το διοικητικό πλαίσιο του Κράτους Μέλους. Γι' αυτό εισάγεται ένας αριθμός νέων επιλογών για την επίτευξη μεγαλύτερης ευελιξίας κι έτσι Κράτη Μέλη και περιφέρειες μπορούν να σχεδιάζουν κοινά ή ξεχωριστά επιχειρησιακά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ταμείου Συνοχής και να συνδυάζουν χρηματοδότηση για ένα έργο από σειρά μέσων χρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμα, μπορούν να χρηματοδοτούν οριζόντιες δραστηριότητες τεχνικής βοήθειας από ένα Ταμείο και να συγχωνεύουν τις λειτουργίες των διαχειριστικών αρχών και των αρχών πιστοποίησης. «Είναι επίσης ελεύθερα να συγκροτούν κοινές επιτροπές παρακολούθησης και να διενεργούν ετήσιες συναντήσεις επισκόπησης για προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020].

Εκτός των προηγούμενων, η αυξημένη αναλογικότητα είναι ένας άλλος σημαντικός στόχος της νέας πολιτικής συνοχής. Όλες οι ρυθμίσεις για την υλοποίηση και χρήση των Ταμείων του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου σε σχέση με την υποβολή αναφορών, αξιολόγηση, διαχείριση και έλεγχο, πρέπει να είναι αναλογικές δημοσιονομικά και διοικητικά με το επίπεδο της παρεχόμενης υποστήριξης. Η εφαρμογή μεθόδων δειγματοληψίας για ελέγχους βασισμένων στον κίνδυνο από τη διαχειριστική αρχή επιτρέπει πιο αποδοτική χρήση των πόρων και γι' αυτό το ελεγκτικό έργο της Επιτροπής θα επικεντρωθεί στις πιο εκτεθειμένες στον κίνδυνο περιοχές. Η πρόταση επίσης περιορίζει την ένταση των ελέγχων σε έργα των οποίων οι δαπάνες δεν υπερβαίνουν τις 100.000 ευρώ, τα οποία θα ελέγχονται μόνο μία φορά πριν την ολοκλήρωσή τους. Η αμέσως επόμενη πρόκληση έχει να κάνει με την ασφάλεια δικαίου μέσω πιο σαφών κανόνων διότι οι σαφείς και άμεσοι κανόνες αποτελούν σημαντικό εργαλείο απλούστευσης. Με βάση τα αντληθέντα διδάγματα, αρκεί από τους κανόνες της περιόδου 2007-2013 έχουν αναπροσαρμοστεί για μεγαλύτερη σαφήνεια. «Στη νέα περίοδο θα είναι διαθέσιμοι πιο ποικιλόμορφοι τύποι χρηματοοικονομικών μέσων, ενώ θα παρασχεθούν πιο τυποποιημένοι κανόνες για τη μείωση της αναγκαιότητας για θέσπιση εθνικών κανόνων» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Παράλληλα, έχει προστεθεί και μία προαιρετική προσέγγιση πάγιου συντελεστή για τον καθορισμό των υποστηριζόμενων δαπανών από τα Ταμεία που συνδέονται με τον τύπο του έργου για τη δημιουργία εσόδων. Δηλαδή, τα Κράτη Μέλη μπορούν να αποφασίσουν εάν επιθυμούν να εφαρμόσουν πάγιο συντελεστή ή, εναλλακτικά, μπορούν πάλι να επιλέξουν την παλαιότερη μέθοδο της ανάλυσης κενού χρηματοδότησης όποτε κρίνουν ότι ο πάγιος συντελεστής δεν είναι κατάλληλος.

Η πιο αποτελεσματική υλοποίηση και οι μικρότερες απαιτήσεις υποβολής αναφορών αποτελούν την επόμενη πρόταση της Επιτροπής. Σε αρκετές περιπτώσεις, η απλούστευση θα οδηγήσει αναμφίβολα σε άμεση μείωση στις διοικητικές δαπάνες. «Η περιορισμένη και πιο αυτοματοποιημένη ετήσια υποβολή αναφορών θα μειώσει το βάρος παραγωγής ετήσιων αναφορών και ο έλεγχος της προσθετικότητας θα βασίζεται σε δεδομένα που έχουν υποβληθεί για την οικονομική επιτήρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Πρόθεση της Επιτροπής είναι να διασφαλίσει την αναλογική υποβολή αναφορών από τις διαχειριστικές αρχές, περιορίζοντάς την στα ουσιώδη στοιχεία της και μόνο. Επιπρόσθετα, η νέα πολιτική συνοχής στοχεύει στη μείωση του διοικητικού βάρους για δικαιούχους διευρύνοντας τη χρήση απλουστευμένων δαπανών, ενώ παράλληλα διατηρούνται οι επιλογές απλουστευμένων δαπανών που εισήχθησαν ήδη την περίοδο 2007-2013. «Η εισαγωγή του κυλιόμενου κλεισίματος θα μειώσει την περίοδο

διατήρησης εγγράφων από το υφιστάμενο ανώτατο χρονικό διάστημα που ξεπερνά τα 10 χρόνια στα 5 περίπου» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Μία ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων θα επιτρέψει επίσης τη χρήση πιο περιορισμένων διαδικασιών.

-Συμβουλές της Επιτροπής για διατήρηση της απλούστευσης.

Στη νέα πολιτική συνοχής μία πιο σαφής στρατηγική και επικέντρωση σε καθορισμένες περιοχές είναι πολύ σημαντική, διότι μπορεί να σημαίνει ότι θα σχεδιαστούν λιγότερα σχέδια υποστήριξης και θα εμπλακούν λιγότερες αρχές, διευκολύνοντας έτσι την περικοπή των δαπανών. Επιπλέον, θα υπάρχουν ολοκληρωμένα προγράμματα και έργα, κοινό νομικό πλαίσιο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και κοινά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου, τα οποία διευκολύνουν μία ειδικά προσαρμοσμένη προσέγγιση σε επίπεδο συστημάτων. Σημαντική προσπάθεια θα καταβληθεί επίσης για να γίνει μετάβαση στην ψηφιακή εποχή, επειδή η υλοποίηση της πολιτικής συνοχής περιλαμβάνει τη διαχείριση τεράστιων ποσών πληροφορίας που είναι απαραίτητη για τη διαχείριση αλλά και την υποβολή αναφορών. Ακόμη, τα Κοινά Σχέδια Δράσης αντιπροσωπεύουν ένα άλμα προς τη διαχείριση με βάση τα αποτελέσματα, βασισμένα στην επέκταση των αρχών απλουστευμένων δαπανών σε όλους τους τύπους λειτουργιών. «Η επιλογή της υλοποίησης τουλάχιστον πιλοτικών λειτουργιών με τη μορφή Κοινών Σχεδίων Δράσης μπορεί συνεπώς να αποδειχθεί χρήσιμη μακροπρόθεσμα» [Regional policy-inforegio, EU Cohesion Policy 2014-2020]. Αξιοσημείωτη είναι και η αξιολόγηση των κινδύνων που ενυπάρχουν και η προσαρμογή σε αυτούς και γι' αυτό η πρόταση της Επιτροπής εξετάζει ένα σύστημα όπου η διοικητική προσπάθεια συνδέεται με τους ενυπάρχοντες κινδύνους.

-Συμπεράσματα, προοπτικές και προτάσεις.

Προσπαθώντας να κάνουμε μία αποτίμηση των όσων έχουν αναφερθεί έως τώρα, είναι αναμφισβήτητο πως το καινοτομικό πρόγραμμα Horizon 2020 έχει επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τη χάραξη και τη φιλοσοφία της νέας πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αφορά την περίοδο 2014-2020. Όσον αφορά το αρχικό μας κομμάτι, σε αυτό κάναμε μία νύξη στις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και συγκεκριμένα στο διίσμο μεταξύ των χωρών του βορρά και των αντίστοιχων χωρών του νότου της Ευρώπης, διότι για την τωρινή κατάσταση ευθύνονται οι προηγούμενες ασκηθείσες πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων και των προγενέστερων πολιτικών συνοχής οι οποίες δεν είχαν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Επιπλέον, όπως ήδη έχει λεχθεί, με την ύπαρξη μεγάλης αναπτυξιακής απόκλισης υπονομεύεται η εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και η υπακοή προς τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και η επιμονή της κρίσης τείνει να επιδεινώνει το χάσμα της οικονομικής ανάπτυξης και να οδηγεί κάποια από τα κράτη μέλη σε δυσχέρεια αναχρηματοδότησης των χρεών τους. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η πολιτική λιτότητας που ακολουθείται δεν είναι η ενδεδειγμένη λύση επειδή καταλύει το κοινωνικό κράτος στις χώρες που υφίστανται τις εντολές της και θέτει κενά ως προς τη δημοκρατική νομιμότητα των επιλογών που λαμβάνονται από τα ανώτερα κοινωνικά κλιμάκια. Κάτι άλλο αρνητικό σχετίζεται με την ανεπαρκή κατανόηση της συμβολής της μονόπλευρης δημοσιονομικής πολιτικής στην ύφεση και των μηχανισμών διάχυσής της, κάτι που είχε σαν αποτέλεσμα τη μετάθεση της ευθύνης στα κράτη της περιμέτρου για τα αναδυόμενα προβλήματα, αντί της πρότασης εναλλακτικών λύσεων. Έτσι, γίνεται φανερό ότι δεν έγιναν οι κατάλληλες επιλογές και γι' αυτό τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα.

Το πρόγραμμα Horizon 2020 φαίνεται να είναι η εναλλακτική λύση που δεν είχε προταθεί ποτέ μέχρι σήμερα, κάτι που γίνεται αντιληπτό για πολλούς λόγους. Κατ' αρχάς, αποτελεί το μεγαλύτερο ερευνητικό και καινοτομικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο δίνει έμφαση στην επέκταση της αριστείας της επιστημονικής βάσης της Ένωσης και στην παγίωση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, ώστε να καταστεί πιο ανταγωνιστικό το σύστημα έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης. Επιπλέον, η βιομηχανική ηγεσία και η στήριξη των επιχειρήσεων του μέλλοντος είναι άλλοι σημαντικοί στόχοι του προγράμματος, όπως και η ανάπτυξη των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών. Εκτός αυτών, η στήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και η προσθήκη καινοτομίας σε αυτές, οι νανοτεχνολογίες, η διαστημική έρευνα, η μεταποίηση και η βιοτεχνολογία αποτελούν άλλα μεγάλα στοιχεία του εν λόγω προγράμματος.

Αξιοσημείωτες είναι και οι κοινωνικές προκλήσεις που φιλοδοξεί να αντιμετωπίσει το Horizon 2020, η πρώτη εκ των οποίων σχετίζεται με τη βελτίωση των υποδομών υγείας και την καταπολέμηση των αρνητικών δημογραφικών εξελίξεων. Επιπρόσθετα, σημαντικοί τομείς στους οποίους δίνεται άμεση προτεραιότητα είναι η γεωργία, η ναυτιλία και η επισιτιστική ασφάλεια, δηλαδή σε τομείς που αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ευρωπαϊκής οικονομίας και κοινωνίας. Η δημιουργία ενός αξιόπιστου, βιώσιμου και ανταγωνιστικού ενεργειακού συστήματος, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών βιομηχανιών μεταφορών και η δράση για το κλίμα, το περιβάλλον, την αποδοτικότητα των πόρων και των πρώτων υλών είναι άλλοι στόχοι στρατηγικής σημασίας του συγκεκριμένου καινοτομικού προγράμματος. Αξίζει ακόμη να αναφέρουμε πως στο σημερινό μεταβαλλόμενο κόσμο του ανταγωνισμού, το να υπάρχουν ασφαλείς κοινωνίες στην Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις, θα βοηθήσει

την ανάπτυξη και σε όλους του υπόλοιπους τομείς που σχετίζονται με την οικονομία, κάτι στο οποίο στρέφεται άμεσα το πρόγραμμα Horizon 2020.

Όπως έχουμε ήδη σημειώσει, το νέο προγραμματικό πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2014-2020 παρέχει το απαραίτητο επενδυτικό πλαίσιο και τη στρατηγική για την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων για την ανάπτυξη, σύμφωνα με τις προοπτικές για την Ευρώπη του 2020. Η ενδυνάμωση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας αποτελεί πρωταρχικό στόχο της νέας πολιτικής συνοχής, ώστε να προωθηθεί η οικονομική ανάπτυξη. Ακόμη, η ανταγωνιστικότητα στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις μέσω της προσθήκης καινοτομίας σε αυτές και η έμφαση στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών αποτελούν άλλα κοινά σημεία μεταξύ της νέας πολιτικής συνοχής και του προγράμματος Horizon 2020. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στη μετάβαση σε μία οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη δημιουργία βιώσιμων μεταφορών τόσο από τη νέα πολιτικής συνοχής, όσο και από το νέο καινοτομικό πρόγραμμα. Εκτός των προηγούμενων, η διαπίστωση πως το Horizon 2020 έχει αλλάξει το όλο σκεπτικό της νέας πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενισχύεται περισσότερο από τη σημασία που δίνεται στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, στην ανάπτυξη των τομέων της εκπαίδευσης και της απασχόλησης και στην ύπαρξη ευελιξίας και διαφάνειας. Έτσι, δεν πρέπει να ξεχνάμε πως μόνο εάν παρατηρήσουμε τις αστοχίες όλων των προηγούμενων πολιτικών θα είμαστε σε θέση να τις διορθώσουμε, ώστε να επιτύχουμε τους νέους στόχους που έχουν τεθεί και σε αυτήν την κατεύθυνση καταλύτης είναι το πρόγραμμα καινοτομίας Horizon 2020, το οποίο έχει μεταβάλλει αισθητά το νέο προγραμματικό πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Πηγές βιβλιογραφίας:

- GRNET, Greek Research and Technology Network, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

<https://www.grnet.gr/el>

- Regional policy-info regio, EU Cohesion Policy 2014-2020, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Δημόσιες συμβάσεις και χρηματοδοτήσεις, Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://ec.europa.eu/contracts_grants/funds_el.htm

- Ευρωπαϊκή Ένωση-Επιτροπή των Περιφερειών, Νέο Κοινό Στρατηγικό Πλαίσιο 2014-2020, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://www.eetaa.gr/eu2020/eu2014_2020/03_koino_stratigiko_plaisio_ee.pdf

- Παπαδάκη, Ο., (2012), η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και η έναρξη μίας πορείας από-ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

<http://oec.panteion.gr/openeclasse/index.php>

- Horizon 2020, the EU Framework Programme for Research and Innovation, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020>

- Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm

- enterprise europe network, οδηγός καινοτομίας για μικρές επιχειρήσεις, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

<http://www.anko-eunet.gr/articles/el/News/readabout/odigos-kainotomias-gia-mikres-epixeiriseis>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευκολότερη πρόσβαση των μικρών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://ec.europa.eu/news/business/140121_el.htm

- Μούσης, Ν., (2011), Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία και πολιτικές, (13^η εκδ.), Αθήνα: Παπαζήσης

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έρευνα και Καινοτομία, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://europa.eu/legislation_summaries/research_innovation/index_el.htm

- Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Μεταφορές και Logistics, Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

<http://www.gsrt.gr/Financing/Files/ProPeFiles76/%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF%20%CE%92%CE%AC%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf>

- Ευρωπαϊκά και Διεθνή Προγράμματα, Επιστημονική Αριστεία,

Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://www.research.org.cy/EL/int_cooperation/epistimoniki_aristeia.shtm

- Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Έρευνα και Καινοτομία,

Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://www.ekt.gr/content/display?ses_mode=rnd&ses_lang=el&prnbr=3731

- Παπαδάκη, Ο., (2013), Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης,

Ανακτημένο από το δικτυακό τόπο

http://grsa.prd.uth.gr/conf2013/29_gioti_papadaki_ersagr13.pdf